

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการ แล่อดีต มองอนาคต หาดใหญ่วิชาการ

เรื่อง ภัยพิบัติในหาดใหญ่

ผศ.ดร.บรรจง วิทย์วีรศักดิ์

ได้รับทุนอุดหนุนจาก

เครือข่ายวิจัยชุมชน สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

และสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้

พ.ศ. 2551

ชื่อเรื่อง ภัยพิบัติในหาดใหญ่

โครงการ แลอดีต มองอนาคต หาดใหญ่วิชาการ

หัวหน้าคณะนักวิจัย ผศ.ดร.บรรจง วิทยวีรศักดิ์

คณะนักวิจัย น.ส.ธนวรรณ บุญมณี

หน่วยงานที่สนับสนุนการทำวิจัย

เครือข่ายวิจัยชุมชน สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 กรกฎาคม 2550 – 31 มีนาคม 2551

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการแลอดิต มงอนาคต หาดใหญ่วิชาการ เป็นการศึกษาและรวบรวมเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้น และเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเมืองหาดใหญ่จัดว่าเป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การคมนาคม ของภาคใต้ ในอดีตที่ผ่านมาเมืองหาดใหญ่ประสบกับภัยพิบัติมาหลายครั้งหลายหน และส่วนใหญ่ เป็นอุทกภัยที่มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเมืองหาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มถูกล้อมรอบด้วยภูเขา น้ำท่วมจึงเป็นภัยพิบัติหลักของพื้นที่และได้มีการบันทึกสถิติและข้อมูลไว้มากกว่าภัยพิบัติด้านอื่น ปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัยในพื้นที่นั้นมีสาเหตุ 3 ประการหลักคือ ปริมาณน้ำไหลล้น จากลำคลองหลักและลำคลองสาขา การเกิดฝนตกหนักทั้งในบริเวณเมืองหาดใหญ่และชุมชน ใกล้เคียง และการที่น้ำฝนปริมาณมากในบริเวณเมืองหาดใหญ่ไม่สามารถระบายออกได้ทัน โดยทางน้ำธรรมชาติสายหลัก

รายงานฉบับนี้จึงได้รวบรวมสาเหตุ น้ำท่วม ความรุนแรงและความเสียหาย รวมถึงแนวทางป้องกันและแก้ไข ทั้งจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือเทศบาลนคร หาดใหญ่ หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ สถาบันการศึกษาใน พื้นที่ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นรายงานที่อ่านง่าย ๆ สามารถสะท้อนปัญหาที่ เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขให้เห็นภาพชัดเจนที่สุด

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณเครือข่ายวิจัยชุมชน สำนักวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ และสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ รวมถึง หน่วยงานต่างๆ ที่เอื้อเพื่อข้อมูลในการจัดทำรายงานฉบับนี้

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 วิธีการดำเนินงาน	2
1.5 ขอบเขต	3
1.6 ขั้นตอนของแผนการทำงาน	3
1.7 กลุ่มเป้าหมาย	3
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของเมืองหาดใหญ่	4
2.2 ลุ่มน้ำที่สำคัญ	5
2.3 ลักษณะอากาศ	8
2.4 การคมนาคม	8
2.5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	10
บทที่ 3 ภัยพิบัติของหาดใหญ่	
3.1 สถิติสาธารณภัย	15
3.2 อุทกภัย	18
3.2.1 สภาพน้ำท่วมและความเสียหายจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2531	26
3.2.2 สภาพน้ำท่วมและความเสียหายจากอุทกภัย ปี พ.ศ. 2543	33
3.2.3 สาเหตุและสภาพน้ำท่วม อ.หาดใหญ่ ปี 2543	35
3.2.4 การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและการบรรเทาอุทกภัย	41
3.2.5 หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำท่วม	49
3.2.6 แนวคิดในการจัดตั้งองค์กรเพื่อบรรเทาอุทกภัย	50
3.2.7 การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัย	52
3.2.8 สื่อและการประชาสัมพันธ์	55
บทที่ 4 การบริหารจัดการและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลนครหาดใหญ่	
4.1 โครงสร้างกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	58

สารบัญญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 หน้าที่ของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	59
4.3 การเตรียมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	65
4.4 ภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	71
4.5 แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยสาธารณภัยเทศบาลนครหาดใหญ่	73
4.5.1 การป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัยและवादภัย	73
4.5.2 การป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัย เทศบาลนครหาดใหญ่	82
4.5.3 การป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย	90
4.5.4 การป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง	96
4.5.5 การป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟฟ้า	99
4.5.6 การป้องกันและบรรเทาภัยจากคมนาคมและขนส่ง	103
4.5.7 การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคง	105
4.5.8 การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม	109
4.5.9 การป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล	115
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	118
5.2 ข้อเสนอแนะ	119
เอกสารอ้างอิง	128
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 แผนผังการติดต่อสื่อสาร	131
ภาคผนวก 2 ระบบการติดต่อสื่อสาร	133
ภาคผนวก 3 รายงานครุภัณฑ์คงเหลือประจำปี 2550 ของงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	136

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3-1 สถิติการเกิดสาธารณภัยของเมืองหาดใหญ่	15
3-2 บัญชีรายชื่อหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่มอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	16
3-3 หมู่บ้านเป้าหมายที่คาดว่าจะขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ปี 2548	17
3-4 หมู่บ้านที่ประสบอุทกภัย (ซ้ำซาก) เทศบาลนครหาดใหญ่	31
3-5 การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแต่ละสถานีวัดน้ำท่าต่างๆ ในช่วงปีที่เกิดอุทกภัย (ปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2543)	35
3-6 ตารางแสดงปริมาณฝนตกที่สถานีวัดน้ำฝนต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำไหลสู่เมืองหาดใหญ่	39
3-7 โครงการป้องกันน้ำท่วมของเทศบาลต่างๆ	43
3-8 โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาของหน่วยงานอื่นๆ	48
3-9 แสดงประเภทรูปแบบและลักษณะสื่อ กลวิธีการเผยแพร่ และกลุ่มผู้ผลิตสื่อ ประชาสัมพันธ์	56
4-1 สถานที่สำคัญในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	111
5-1 การจำแนกชั้น สถานที่หรือสิ่งที่มีโอกาสน่าจะเป็นอันตรายจากอัคคีภัย	120
5-2 การจำแนกชั้นผลกระทบของอันตราย	121
5-3 การจำแนกชั้นเกณฑ์สภาพอันตราย และเกณฑ์การยอมรับ	122
5-4 การจำแนกสัญญาณหรือระดับความเป็นอันตราย	123

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2-1 ที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของเมืองหาดใหญ่	6
2-2 ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา	7
2-3 เส้นทางเดินของพายุที่เข้าสู่ประเทศไทยในเดือนต่างๆ	9
2-4 การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	12
3-1 สภาพน้ำท่วมบริเวณถนนเพชรเกษม ปี 2543	21
3-2 สภาพน้ำท่วมบริเวณแยกถนนเพชรเกษมกับถนนสุขสารรังสรรค์ ปี 2543	21
3-3 สภาพน้ำท่วมบริเวณตลาดกิมหยง ปี 2548	22
3-4 สภาพน้ำท่วมบริเวณหาดใหญ่ใน ปี 2548	22
3-5 แผนที่แสดงพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอุทกภัยในจังหวัดสงขลา	24
3-6 แผนที่แสดงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยในจังหวัดสงขลา	25
3-7 แผนที่แสดงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 1	27
3-8 แผนที่แสดงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 2	28
3-9 แผนที่แสดงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 3	29
3-10 แผนที่แสดงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 4	29
4-1 ผังการจัดองค์กรการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	60
4-2 โครงสร้างกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	61
4-3 โครงสร้างการบังคับบัญชาในภาวะปกติของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	67
4-4 แผนผังการประสานการปฏิบัติงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่	68
4-5 ขั้นตอนปฏิบัติเมื่อเกิดภัย ประกอบแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลนครหาดใหญ่	69
4-6 โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยประกอบแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่	77

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

4-7 ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การคมนาคมของภาคใต้ และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ นอกจากนี้ อำเภอหาดใหญ่ยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ และโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรจำนวนมาก หาดใหญ่จึงเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีผู้คนมาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นจนได้รับการเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาหาดใหญ่ประสบกับภัยพิบัติมาหลายครั้งหลายหน ส่วนใหญ่เป็นอุทกภัยที่มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเมืองหาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มถูกล้อมรอบด้วยภูเขา ได้แก่ เทือกเขานครศรีธรรมราช เทือกเขาสันกาลาคีรี และเขาคอหงส์ ทำให้มีลักษณะแอ่งกระทะ โดยมีทางออกของน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาซึ่งมีทางน้ำระบายออกสู่อ่าวไทยค่อนข้างจำกัด บางครั้งระบายน้ำไม่ทันทำให้น้ำล้นฝั่งท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นบริเวณกว้าง

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันที่มีการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมอย่างรวดเร็วจนทำให้สภาพแวดล้อมเสียสมดุล ป่าไม้ถูกทำลาย มลภาวะทางอากาศมีความรุนแรงมากขึ้น เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก เนื่องจากการสะสมของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ และสาร chlorofluorocarbon (CFCs) ในชั้นบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลก ส่งผลให้เกิดสภาวะโลกร้อนขึ้น (global warming) เกิดความแปรปรวนของชั้นบรรยากาศรุนแรงขึ้น ได้แก่ เกิดอุทกภัย วาตภัย น้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง ภัยแล้ง ภัยหนาว และโคลนถล่ม การเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศนี้ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหาดใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดได้บ้าง และจะก่อให้เกิดภัยพิบัติรุนแรงมากน้อยเพียงใด เราควรกำหนดแนวทางป้องกันความเสียหายอย่างไรบ้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

นอกจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ (natural disaster) แล้ว เมืองหาดใหญ่ยังอาจถูกคุกคามจากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ (man-made disaster) ได้แก่ การเกิดไฟไหม้ ระเบิด และสารเคมีรั่วไหล โดยทั่วไปสาเหตุหลักของภัยพิบัติประเภทนี้เกิดจากกิจกรรมในภาคอุตสาหกรรมและการขนส่งวัตถุอันตรายในเขตเมือง ความพร้อมของหน่วยงานต่างๆ ในการรับมือกับอุบัติภัย

ประเภทนี้เป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่อาจสร้างความเสียหายอย่างมากต่อชีวิตและทรัพย์สิน

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ขยายตัวลุกลามมาจนถึงเมืองหาดใหญ่ โดยเกิดการก่อวินาศกรรมการวางระเบิดขึ้นหลายครั้งทั้งในสถานีรถไฟ สนามบิน ศูนย์การค้า ย่านการค้าต่างๆ ของเมืองหาดใหญ่ ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง การก่อการร้ายนับวันยิ่งรุนแรงขึ้นและอาจพัฒนาไปจนถึงขั้นทำให้เกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ขึ้นได้หากทุกคนยังอยู่ในความประมาทและไม่มีแผนเตรียมรับมือ

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในหาดใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมาตรการป้องกันแก้ไขที่มีอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อคาดการณ์ภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และความเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติของเมืองหาดใหญ่
3. เพื่อกำหนดแนวทางการรับมือกับภัยพิบัติที่เหมาะสมสำหรับภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วเมืองหาดใหญ่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้เกิดความตื่นตัวทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในเมืองหาดใหญ่

1.4 วิธีการดำเนินงาน

1. ทบทวนวรรณกรรมด้วยการหาข้อมูลจากรายงานการวิจัย เอกสารของหน่วยงานราชการ กฎหมาย นโยบาย แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และแหล่งข้อมูลอื่นๆ ทางอินเทอร์เน็ต
2. สอบถามความพร้อมของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยพิบัติ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ โดยใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งตามขั้นตอนดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นตอนดำเนินการก่อนเกิดสาธารณภัย
 - ขั้นตอนดำเนินการขณะเกิดสาธารณภัย

- ขั้นตอนดำเนินการหลังเกิดสาธารณภัย

3. สัมภาษณ์เจาะลึกการบริหารจัดการสาธารณภัยของเมืองหาดใหญ่จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants)
4. จัดเสวนาทางวิชาการเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติจากหน่วยงานราชการต่างๆ
5. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด และจัดทำข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาภัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
6. จัดทำรายงานสรุปผลการศึกษา

1.5 ขอบเขต

โครงการนี้ศึกษาภัยพิบัติในอดีตและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของเมืองหาดใหญ่ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำหรับเมืองหาดใหญ่

1.6 ขั้นตอนของแผนการทำงาน

- ทบทวนวรรณกรรม
- รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการ
- หาข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม
- สัมภาษณ์เชิงลึก
- จัดเสวนาทางวิชาการ พร้อมแสดงนิทรรศการ
- วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
- จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

1.7 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สนใจทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นภาคที่มีฝนตกชุกกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกฝนเฉลี่ยรายเดือนตกมากสุดในเดือนพฤศจิกายน แม่น้ำต่างๆ ในบริเวณภาคใต้เป็นแม่น้ำสายสั้นๆ เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ของประเทศ เพราะมีเทือกเขาขวางกั้นระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตก ลำน้ำสายต่างๆ จึงมีความลาดชันสูง ส่งผลให้จังหวัดต่างๆ ในภาคใต้ฝั่งตะวันออกจึงประสบปัญหาอุทกภัยแบบฉับพลันบ่อยครั้ง เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ของประเทศ

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่หนึ่งในบริเวณดังกล่าวที่ประสบอุทกภัยบ่อยครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2519, 2531, 2543 และครั้งล่าสุดเมื่อปี 2548 อุทกภัยแต่ละครั้งได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล ทั้งที่เป็นทรัพย์สินของราษฎร สิ่งก่อสร้างของทางราชการ ระบบสาธารณูปโภค ธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว ชีวิตประชาชนและอื่นๆ

2.1 ที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของนครหาดใหญ่

ชุมชนนครหาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่ม มีคลองอยู่ตะเภาทางด้านทิศตะวันตกและคลองเตยทางด้านทิศตะวันออก พื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกเป็นที่ราบดินเหนียวและควนสิเหร่อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 4 – 5 กิโลเมตร ซึ่งยอดเขาสูงเหนือระดับน้ำทะเล 371 เมตร และ 386 เมตร ตามลำดับ พื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบกว้างใหญ่ ทางด้านใต้ของชุมชนนครคือพื้นที่บริเวณเทศบาลตำบลบ้านพรุจะมีลักษณะเป็นที่ดอน และห่างไปทางทิศใต้ประมาณ 60 กิโลเมตรจะเป็นเทือกเขาสูง ซึ่งเป็นต้นน้ำของคลองอยู่ตะเภา ส่วนพื้นที่ทางด้านเหนือของตัวเมืองเป็นที่ราบต่ำไปจรดทะเลสาบสงขลา พื้นที่บริเวณสองฝั่งของถนนกาญจนาภิเษกซึ่งเชื่อมต่อระหว่างชุมชนนครหาดใหญ่และชุมชนนครสงขลานั้น มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ดอนทางฟากตะวันตกของถนนเป็นที่ตั้งของเขาน้ำน้อย ซึ่งมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลกว่า 200 เมตร

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 875.54 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 317,031 (ปี 2542) คิดเป็นความหนาแน่น 362 คนต่อตารางกิโลเมตร สำหรับเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีเนื้อที่ 21 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3.18 ของพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ หรือประมาณ 0.30 ของพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวนประชากร 157,622 คน คิดเป็นความหนาแน่น

ประชากร 7,505 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเทียบกับความหนาแน่นเฉลี่ยของทั้งอำเภอหาดใหญ่แล้ว สูงกว่าค่าเฉลี่ยประมาณ 20 เท่า (ภาพประกอบที่ 2-1)

ตัวเมืองหาดใหญ่นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์กรรมและบริการ ซึ่งมีทั้งการค้าส่ง การค้าปลีก และการบริการ ส่วนสินค้าทางการเกษตรกรรมที่สำคัญคือยางพารา ซึ่งตลาดหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้าของภาคใต้ทั้งหมด อุตสาหกรรมที่สำคัญซึ่งทำรายได้ให้แก่นครหาดใหญ่คือการท่องเที่ยว ซึ่งประมาณว่าจำนวนผู้มาเยี่ยมชมที่เป็นชาวไทยมีปีละกว่า 1 ล้านคน และมีชาวต่างประเทศอีกปีละกว่า 7 แสนคน

2.2 ลุ่มน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ลุ่มน้ำที่อยู่โดยรอบอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แบ่งออกได้เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่สำคัญๆ รวม 6 ลุ่มน้ำ มีลำน้ำที่สำคัญที่ไหลผ่านนครหาดใหญ่อยู่ 5 สาย คือ คลองอู่ตะเภา คลองวาด คลองตำ คลองหะ และคลองเรียน ส่วนลำน้ำที่ไหลจากลุ่มน้ำคลองเปลนั้นไหลออกสู่ทะเลสาบสงขลา โดยไหลผ่านทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ของนครหาดใหญ่ ดังรายละเอียดแสดงในภาพประกอบที่ 2-2

2.2.1 คลองอู่ตะเภา

เป็นลำน้ำสายหลักที่มีพื้นที่รับน้ำมากที่สุดประมาณ 1,604.7 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 75.7% ของพื้นที่รับน้ำฝนที่ไหลเข้าสู่ตัวเมืองหาดใหญ่ ยาวประมาณ 55 กิโลเมตร น้ำไหลจากทางทิศใต้ไปทางทิศเหนือ ก่อนเข้านครหาดใหญ่ ลำน้ำนี้จะแยกเป็น 2 สายคือ คลองอู่ตะเภาไหลผ่านด้านตะวันตกของเมือง และคลองเตยไหลทางด้านตะวันออกของเมือง เมื่อน้ำไหลผ่านตัวเมืองหาดใหญ่แล้วลำน้ำทั้งสองจะรวมกันอีกครั้งเป็นคลองอู่ตะเภาไหลลงทะเลสาบสงขลา ซึ่งอยู่ห่างออกไปทางทิศเหนือของนครหาดใหญ่อีกประมาณ 10 กิโลเมตร

2.2.2 คลองวาด

เป็นลำน้ำที่มีพื้นที่รับน้ำรองลงมาจากคลองอู่ตะเภา มีพื้นที่รับน้ำประมาณ 216.1 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10.2% ของพื้นที่รับน้ำฝนที่ไหลเข้าสู่ตัวเมืองหาดใหญ่ คลองวาดมีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร น้ำไหลจากทางทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออก บรรจบกับคลองอู่ตะเภาทางด้านใต้ของเมือง รวมกันเป็นคลองอู่ตะเภาไหลผ่านทางด้านตะวันตกของเมืองลงสู่ทะเลสาบสงขลาซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ

2.2.3 คลองตำ

มีพื้นที่รับน้ำประมาณ 140.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.6% ของพื้นที่รับน้ำฝนที่ไหลเข้าสู่ตัวเมืองหาดใหญ่ เป็นลุ่มน้ำที่อยู่ติดกับลุ่มน้ำคลองวาด ลำน้ำยาวประมาณ 31

2.2.5 คลองเรียน

เป็นลุ่มน้ำขนาดเล็ก กลุ่มพื้นที่ประมาณ 34.2 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1.6% ของพื้นที่รับน้ำฝนที่ไหลเข้าตัวเมืองหาดใหญ่ น้ำไหลจากทางทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก บรรจบกับคลองเตยทางตอนใต้ของตัวเมือง แล้วรวมกันเป็นคลองเตยไหลผ่านตัวเมือง และรวมกับคลองอู่ตะเภาอีกครั้งก่อนไหลสู่ทะเลสาบสงขลาทางด้านทิศเหนือ

2.2.6 คลองเปล

เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็กอีกกลุ่มหนึ่ง มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 12.4 ตารางกิโลเมตร น้ำที่ไหลออกจากลุ่มน้ำนี้จะไหลลงทะเลสาบสงขลาทางด้านท้ายน้ำของนครหาดใหญ่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

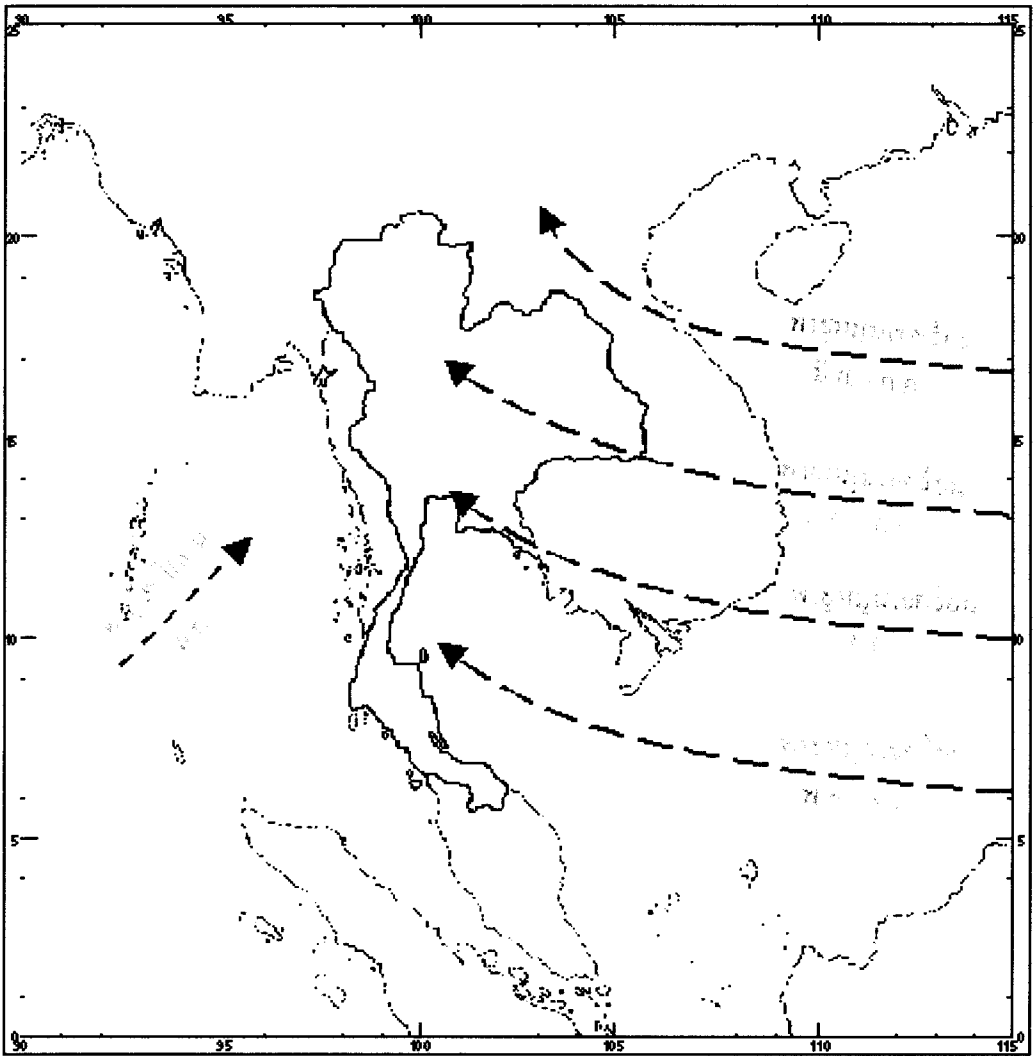
อำเภอหาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาซึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์และพายุจรช่วงเดือนพฤศจิกายน (ภาพประกอบที่ 2-3) จึงทำให้มีฝนตกหนักถึงหนักมากในช่วงระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม และจะมีปริมาณฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ดังเช่นเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2531, 2543 และ ปี พ.ศ. 2548

2.4 การคมนาคม

2.4.1 ทางรถยนต์

อำเภอหาดใหญ่มีเส้นทางคมนาคม ทั้งทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด เชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ระหว่างอำเภอ และกับประเทศเพื่อนบ้าน ทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับจังหวัดพัทลุง ไปสิ้นสุดที่ด่านนอก อำเภอสะเดา ชายแดนมาเลเซีย
- 2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 (ถนนกาญจนวนิชย์) เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองสงขลากับอำเภอหาดใหญ่

ภาพประกอบที่ 2-3 เส้นทางเดินของพายุที่เข้าสู่ประเทศไทยในเดือนต่างๆ
ที่มา : กลุ่มภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุตุนิยมหาวิทยาลัย (2550)

- 3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 (ถนนสายเลียงเมือง) เป็นเส้นทางเริ่มต้นจากอำเภอรัตนภูมิ ผ่านอำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม ไปเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 408 ที่บ้านควนมิด อำเภอจะนะ ไปสิ้นสุดที่สามแยกคอนยาง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี
- 4) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 414 (ถนนลพบุรีราเมศวร์) เป็นเส้นทางเชื่อมต่อบ้านน้ำกระชาย อำเภอเมืองสงขลา ไปบรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 ที่บ้านควนลัง อำเภอหาดใหญ่

ในการเดินทางมีรถยนต์โดยสารทั้งรถปรับอากาศและรถยนต์โดยสารธรรมดา วิ่งระหว่างอำเภอหาดใหญ่-กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง และระหว่างหาดใหญ่ไปยังประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

2.4.2 ทางรถไฟ

อำเภอหาดใหญ่มีทางรถไฟผ่านสู่ตัวเมืองหาดใหญ่ดังนี้

- 1) ทางรถไฟสายใต้ (กรุงเทพฯ-หาดใหญ่-สะเดา-มาเลเซีย) ทางรถไฟสายนี้เป็นสายหลักที่เชื่อมโยงระหว่างอำเภอหาดใหญ่กับพื้นที่อื่นๆ เส้นทางวิ่งตามแนวเหนือ-ใต้ จากกรุงเทพฯ ผ่านเข้าตัวเมืองหาดใหญ่ ก่อนจะเลยไปอำเภอสะเดา และเข้าสู่ประเทศมาเลเซีย เป็นทางรถไฟรางเดียว
- 2) ทางรถไฟสายหาดใหญ่-สุโขทัย ทางรถไฟสายนี้แยกจากทางรถไฟข้างต้นที่บริเวณด้านใต้ของตัวเมืองหาดใหญ่ ไปทางทิศตะวันออกสู่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา
- 3) ทางรถไฟสายสงขลา-หาดใหญ่ ทางรถไฟสายนี้เดิมมีรถไฟวิ่งระหว่างสงขลา-หาดใหญ่ แนวทางขนานกับถนนกาญจนวนิช แต่ปัจจุบันได้ยกเลิกการเดินทางไปแล้ว

2.4.3 ทางน้ำ

มีท่าเรือน้ำลึกสงขลา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร และมีท่าเทียบเรือ 3 ท่า สามารถรองรับสินค้าได้ 1,100,000 ตันต่อปี ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาค้นคว้าเพื่อขยายท่าเรือน้ำลึกสงขลาให้สามารถรองรับปริมาณสินค้าได้มากขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา ตั้งอยู่บริเวณท่าสะพาน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา และท่าเทียบเรือของกองทัพเรือ ตั้งอยู่บริเวณหน้าฐานทัพเรือสงขลา

2.4.4 ทางอากาศ

มีสนามบินหาดใหญ่ ซึ่งเป็นสนามบินนานาชาติ ตั้งอยู่ในอำเภอคลองหอยโข่ง ห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่ 12 กิโลเมตร และยังมีสนามบินสงขลา ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา อยู่ในความดูแลของกองทัพเรือ

2.5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ปิดล้อมของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีลักษณะเป็นเมืองศูนย์กลางเดียว โดยมีศูนย์กลางพาณิชยกรรมและบริการ รวมตัวอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองด้านตะวันออกของสถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่และกระจายตัวเป็นแนวยาวไปตามถนนเพชรเกษม

ถนนศุภสารรังสรรค์ ถนนธรรมบุญวิถี ถนนศรีภูวนารถ และถนนราษฎร์ยินดี การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและอื่นๆ นั้น จะรวมตัวอยู่โดยรอบย่านพาณิชยกรรมศูนย์กลางเมือง และเป็นแนวยาวไปตามถนนสายสำคัญ ทางฝั่งตะวันออกของถนนกาญจนวนิษฐ์ บริเวณเชิงเขابันไคนางและเขาคอหงส์นั้น เป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะ ค่ายเสนาณรงค์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อยู่ต่อเนื่องกันเป็นผืนใหญ่

2.5.1 แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

เทศบาลนครหาดใหญ่ได้ให้สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ ทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองและแผนการพัฒนาผังเมืองนครหาดใหญ่และปริมณฑล ใน 20 ปี ข้างหน้า คือ ปี พ.ศ. 2542-2562 โดยได้จัดทำแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาไว้ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4 ในส่วนของพื้นที่พัฒนาเมืองและศูนย์กลางความเจริญ ได้กำหนดให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ชุมชนข้างเคียงอยู่ภายใต้ผังเมืองรวมนครหาดใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 254.52 ตารางกิโลเมตร หรือ 159,079 ไร่ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545) การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ชุมชนข้างเคียง กำหนดให้เป็นไปตามผังเมืองรวมนครหาดใหญ่ (ซึ่งอยู่ในระยะปรับปรุงครั้งที่ 2) โดยกำหนดให้พื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางหลักทางด้านพาณิชยกรรม การบริการ การเงิน และการธนาคารในระดับภาค ส่วนศูนย์กลางรองนั้นได้กำหนดไว้ 2 แห่ง ได้แก่ ชุมชนน้ำน้อย อันเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างผังเมืองรวมนครหาดใหญ่กับผังเมืองรวมนครสงขลา และชุมชนเทศบาลตำบลบ้านพรุทางด้านทิศใต้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยทั้งสองบริเวณจะเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของเทศบาลนครหาดใหญ่

โดยสรุปการใช้ที่ดินในอนาคตในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่และในเขตผังเมืองรวมบางส่วนนั้นการใช้ที่ดินประเภทย่านพาณิชยกรรมซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นสูงจะอยู่ในย่านศูนย์กลางธุรกิจ แนวโน้มและทิศทางการขยายตัวของนครหาดใหญ่ออกไปได้หลายทิศทาง เช่น บริเวณทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวไปตามทางหลวงหมายเลข 407 (ถนนกาญจนวนิษฐ์) บริเวณทางด้านทิศตะวันตก บริเวณบ้านควนลัง ทางไปสนามบินหาดใหญ่ ทางหลวงหมายเลข 4135 ทางด้านทิศเหนือ ขยายตัวไปบริเวณตำบลคลองแห บริเวณริมทะเลสาบสงขลา ซึ่งบริเวณถนนลพบุรีราเมศวร์มีการปลูกสร้างอาคารในพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่รับน้ำจากคลองอู่ตะเภาลงสู่ทะเลสาบสงขลาและบริเวณทางด้านทิศใต้ ขยายตัวตามทางหลวงหมายเลข 4 บริเวณเทศบาลตำบลบ้านพรุ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2-4

นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของอาคารที่ก่อสร้างใหม่ในพื้นที่ชุมชนหลักตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2545 พบว่าพื้นที่ภายในผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่ขยายออกไปในพื้นที่ข้างทางหลวงหมายเลข 414 ไปในพื้นที่อิทธิพลของน้ำในทะเลสาบสงขลา ส่วนเทศบาลตำบลพะตงมีการขยายตามทางหลวงหมายเลข 4 และเทศบาลเมืองสะเดามีการขยายตัวของอาคารที่ก่อสร้างใหม่รอบๆ ศูนย์กลางการค้าและพาณิชยกรรมตามทางหลวงหมายเลข 4 และทางหลวงหมายเลข 4054 (ไปป่าดงเบขาร์)

นอกจากผังเมืองรวมนครหาดใหญ่แล้ว ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภายังได้กำหนดผังเมืองรวมเมืองสะเดาซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 56.49 ตารางกิโลเมตร

2.5.2 แผนพัฒนาภาคและเมือง

ในการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาผังเมืองของนครหาดใหญ่และปริมณฑล (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545) พบว่า ผังเมืองรวมที่เคยประกาศใช้บังคับผ่านมามีจุดอ่อนที่สำคัญหลายประการเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาพัฒนาเมืองนครหาดใหญ่ เช่น มีการอนุญาตให้มีสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา เป็นต้น ดังนั้นในแผนพัฒนาจึงได้แก้ไขข้อบกพร่องของตัวผังเมืองรวมและกลไกบังคับทางด้านกฎหมาย โดยที่ตัวผังเมืองรวมได้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ได้ 2 ส่วนหลัก คือ

1) ผังเมืองรวม

- ให้จัดทำเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับอนุภาคหรือเขตอิทธิพลของเมือง
2. ระดับเมืองและเขตพัฒนา
3. ระดับโครงการพัฒนาเมือง

- กำหนดวัตถุประสงค์ของผังแต่ละระดับให้ชัดเจน เน้นการแก้การป้องกันปัญหาของเมืองและชี้แนวทางการพัฒนาอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนส่วนรวมในด้านสุขภาพ ปลอดภัย ความปลอดภัยของประชาชนและสวัสดิภาพสังคมควบคู่กันไปกับการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้น

- ปรับปรุงรายการที่ปรากฏในแผนผังให้เห็นชัดและปฏิบัติได้ ข้อกำหนดผังเมืองให้มีความชัดเจน มีความอ่อนตัว และไม่ปิดกั้นการพัฒนาในอนาคต

2) กฎหมายผังเมือง

- กำหนดให้รัฐมีนโยบายด้านการพัฒนาเมืองที่เป็นรูปธรรม และร่วมรับภาระในการพัฒนาเมืองให้เป็นไปตามผังเมืองโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น
- กำหนดให้กฎหมายผังเมืองเป็นกฎหมายหลัก มีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลง ยับยั้ง และปฏิเสธโครงการพัฒนาใดๆ เพื่อประโยชน์ของการผังเมืองได้
- กำหนดให้มีมาตรการด้านต่างๆ เพื่อสร้างมาตรฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน และชี้้นำการพัฒนาให้เกิดในที่ที่นโยบายหรือเป้าหมายการพัฒนาเป็นการเฉพาะได้ และการพัฒนาเมืองขนาดใหญ่และปริมณฑลครั้งนี้ได้เน้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขที่ตัวผังเมืองและส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน มาตรฐานการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาและชี้ประเด็นในการเพิ่มเติมกฎหมายผังเมืองเพื่อเป็นกลไกในการนำผังเมืองสู่การปฏิบัติได้

บทที่ 3

ภัยพิบัติของหาคใหญ่

3.1 สถิติสาธารณภัย

เทศบาลนครหาคใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12 สงขลา ซึ่งรับผิดชอบเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง รวม 7 จังหวัด คือจังหวัด ตรัง สตูล พัทลุง สงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากข้อมูลสถิติที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าเมืองหาคใหญ่ประสบปัญหาน้ำท่วม/อุทกภัยมากกว่าภัยชนิดอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากอำเภอหาคใหญ่มีสภาพภูมิประเทศเป็นแบบแอ่งกระทะ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ต้องประสบปัญหาอุทกภัยบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก และก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและชีวิตของประชาชนมากมาย (ตารางที่ 3-1) นอกจากนี้ กรมทรัพยากรธรณี (2548) ได้จัดทำพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มของประเทศไทย พบว่าพื้นที่อำเภอหาคใหญ่ มีความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและน้ำป่าไหลหลากจำนวน 3 ตำบล 12 หมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 3-2 และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา (2548) ได้กำหนดพื้นที่เสี่ยงที่คาดว่าจะขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ดังแสดงในตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-1 สถิติการเกิดสาธารณภัยของนครหาคใหญ่

ปี	ชนิดของภัย	ครัวเรือน	คน	ครั้ง	หมายเหตุ
2546		7	22	6	
2547		12	-	5	
2548	อัคคีภัย	19	1	14	
2549		95	303	25	
2550		4	-	2	ถึง พ.ศ.2550
2547		26	129	1	
2548	วาตภัย	34	-	7	
2549		60	44	2	

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ปี	ชนิดของภัย	ครัวเรือน	คน	ครั้ง	หมายเหตุ
2531		20,000	135,700	-	
2543	อุทกภัย	10,000	-	-	
2546		2	-	2	
2549	ฟ้าผ่า	3	3	3	
2548	ไฟป่า	1	-	-	

ที่มา: ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา (2548)

ตารางที่ 3-2 บัญชีรายชื่อหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่มอำเภอลำพูน จังหวัดสงขลา

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ระดับความเสี่ยงภัย*
หาดใหญ่	ฉลุง	บ้านปากกล้วย	1
หาดใหญ่	ฉลุง	บ้านหน้าควน	2
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านคลองทุ่ง	1
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านโคกวัด	2
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านทุ่งโพธิ์	2
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านทุ่งรัก	2
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านพรุชบา	1
หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	บ้านวังพา	2
หาดใหญ่	พะตง	ควนจี้แรด	2
หาดใหญ่	พะตง	ทุ่งจิ้ง	1
หาดใหญ่	พะตง	ทุ่งปรือ	2
หาดใหญ่	พะตง	ปลักเค	2

*หมายเหตุ : ระดับความเสี่ยง 1 หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากดินถล่ม

ระดับความเสี่ยง 2 หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากน้ำป่าไหลหลาก

ที่มาของข้อมูล : กรมทรัพยากรธรณี (2548)

ตารางที่ 3-3 หมู่บ้านเป้าหมายที่คาดว่าจะขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ปี 2548

อำเภอ	ตำบล/หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร	
			ครัวเรือน	คน
หาดใหญ่	ตำบลท่าข้าม			
	บ้านแม่เตย	1	943	2,116
	บ้านหนองบัว	5	242	1,115
	ตำบลพะตง			
	บ้านคลองตง	2	171	503
	บ้านคลองนุ้ย/ทุ่งจิ่ง	5	287	1,138
	บ้านคลองควาย/ทุ่งปรือ	7	226	1,056
	ตำบลคอหงส์			
	บ้านคลองเตย	1	2,980	7,603
	บ้านคอหงส์	2	3,711	10,784
บ้านทุ่งรี	3	3,245	11,305	
บ้านคลองเปล	4	870	1,951	
บ้านทุ่งโค่น	6	1,590	3,727	
ตำบลควนลัง				
บ้านเนินชุมทอง	3	2,213	6,313	
ตำบลลุง				
บ้านโคกขี้เหล็ก	1	734	3,039	
บ้านม่วงคำย	2	299	1,351	
บ้านท่าแร่	3	126	545	
บ้านหัวจักร	4	169	1,706	
บ้านไร่อ้อย	5	235	860	
ตำบลคูเต่า				
บ้านควน	5	333	1,428	
บ้านคูเต่า	6	190	770	

ตารางที่ 3-3 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล/หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร	
			ครัวเรือน	คน
หาดใหญ่	บ้านใต้	7	518	3,153
	บ้านวัดคอน	8	259	976
	บ้านหัวควาย	9	223	885
	บ้านบางโทง	10	179	1,502
ตำบลทุ่งใหญ่				
	บ้านหัวนอนถนน	1	128	443
	บ้านทุ่งใหญ่	2	552	1,085
ตำบลน้ำน้อย				
	บ้านน้ำน้อยใน	3	253	946
	บ้านท่านางหอม	5	427	1,500
	บ้านบ่อโพธิ์	6	532	1,435
	บ้านท่าจีน	7	349	1,385
	บ้านโคกหาร	9	374	993
รวม 8 ตำบล		29	22,358	71,613

ที่มา : แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเนื่องจากภาวะภัยแล้ง จังหวัดสงขลา ปี 2548 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา

3.2 อุทกภัย

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นเมืองหนึ่งที่ประสบภัยอุทกภัยบ่อยครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2519, 2531, 2543 และครั้งล่าสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 ซึ่งทุกครั้งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก โดยมีทั้งที่เป็นทรัพย์สินของราษฎร สิ่งก่อสร้างของทางราชการ ระบบสาธารณูปโภค ธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว ชีวิตประชาชน และอื่นๆ ดังจะเห็นจากภาพที่แสดงในภาพประกอบที่ 3-1 ถึง 3-4

สถิติน้ำท่วมตัวเมืองหาดใหญ่ในอดีตที่เคยเกิดขึ้นมีดังนี้

- ปี พ.ศ. 2376 (ในรัชกาลที่ 3) น้ำท่วมใหญ่ จนท้องนาของราษฎรทำนาไม่ได้ พระยาสงขลารีบเข้ากรุงเทพฯ นำความขึ้นกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท แล้วขอรับพระราชทานซื้อข้าวสารออกมาแจกจ่ายราษฎรในเมืองสงขลา 1,000 เกวียน
- ปี พ.ศ. 2505 (วันที่ 28 - 30 ตุลาคม) จังหวัดสงขลา พายุโหมภาคใต้ฝนตกหนัก ตายเป็นประวัติการณ์ พายุโซนร้อนจมเรือประมงนับสิบ คนตายนับร้อย
- ปี พ.ศ. 2509 (วันที่ 7 ธันวาคม) จังหวัดสงขลา น้ำท่วมหาดใหญ่ เสียหายนับล้านๆ บาท ทางรถไฟขาด ถนนถูกน้ำท่วมมิด ต้องใช้เรือยนต์วิ่งรับคนโดยสาร ตลาดทุกแห่งปิดตัวเอง ร้านค้าถูกน้ำท่วม สินค้าเสียหาย มีฝนตกอย่างหนักติดต่อกันหลายวัน น้ำไหลบ่าเข้าท่วมอำเภอหาดใหญ่ และรอบนอก สวนยางจมอยู่ในน้ำ น้ำสูงสุดถึง 1.50 เมตร (ในตัวเมืองหาดใหญ่) ราษฎรนับเป็นหมื่นคนกำลังขาดแคลนอาหารบริโภค ทางรถไฟระหว่างสถานีบางกล้า-คินลาน ขาด 15 เมตร ถนนหาดใหญ่-ตรัง ขาด น้ำท่วมมิด
- ปี พ.ศ. 2512 (วันที่ 1 ธันวาคม) จังหวัดสงขลา น้ำท่วมเมืองนาน 10 ชั่วโมงเส้นทางหาดใหญ่-สงขลา น้ำท่วม 9 ตอน ถนนเสียหาย สนามบินน้ำท่วม เครื่องบินลงไม่ได้ บ้านเรือนราษฎรในที่ลุ่มรอบอำเภอหาดใหญ่ ถูกน้ำท่วม ถนนหาดใหญ่-นาทวี-สะเดา น้ำท่วมหลายตอน
- ปี พ.ศ. 2516 (วันที่ 10-12 ธันวาคม) พายุฝนตกหนักกระหน่ำติดต่อกันอย่างรุนแรงเป็นเวลานาน 4 วัน เป็นเหตุให้น้ำไหลบ่าเข้าท่วม ถนนสายต่าง ๆ ในอำเภอหาดใหญ่ การจราจรหยุดชะงัก
- ปี พ.ศ. 2517 (วันที่ 22 พฤศจิกายน) พายุฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน 5 วัน บริเวณรอบอำเภอหาดใหญ่ถูกน้ำท่วม น้ำสูงบนถนนวัดได้ถึง 50 ซม.
- ปี พ.ศ. 2518 น้ำท่วมภาคใต้ 2 ครั้ง (ต้นปีวันที่ 5-17 มกราคม และปลายปี 6-9 พฤศจิกายน) จังหวัดสงขลา ที่หาดใหญ่ น้ำป่าไหลเข้าเมืองอย่าง

รวดเร็ว การคมนาคมถูกตัดขาดโดยสิ้นเชิง ถนนเพชรเกษมจมอยู่ใต้น้ำสูง 1.50 เมตร ร้านค้าขนของหนีน้ำกันอลหม่าน การค้าขายเป็นอัมพาต สิ้นเชิง หน้าค่ายเสนาณรงค์สูงถึงเอว รั้วค่ายถูกน้ำพัดพัง 200 เมตร หลังจากน้ำเริ่มลด เกิดโรคอหิวาต์ระบาดจนคนตายและป่วยอีก

- ปี พ.ศ. 2519 (วันที่ 22 พฤศจิกายน) หาดใหญ่ ฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน 7 วัน น้ำท่วมเขตเทศบาลระดับน้ำสูง 50 ซม. ท่วมถนนสายต่างๆ ทั้งหมด ในท้องถิ่นอำเภออื่นๆ น้ำท่วมทั้งหมด
- ปี พ.ศ. 2524 (วันที่ 4 ธันวาคม) อำเภอหาดใหญ่ ระดับน้ำในอำเภอหาดใหญ่สูงขึ้นเรื่อยๆ สวนยางหลายแห่งถูกน้ำท่วม
- ปี พ.ศ. 2527 (วันที่ 5 ธันวาคม) จังหวัดสงขลา ฝนตกหนักมาก มีน้ำท่วมถนนเป็นบางแห่ง ถนนสายเล็กผ่านไม่ได้
- ปี พ.ศ. 2531 (วันที่ 22 พฤศจิกายน) ประสบความสูญเสียทางเศรษฐกิจ 2,000 ล้านบาท ระดับน้ำในตัวเมืองหาดใหญ่สูงประมาณ 1-2 เมตร (สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม, 2532)
- ปี พ.ศ. 2543 (วันที่ 22 พฤศจิกายน) ประสบภัยพิบัติครั้งมโหฬาร ประเมินความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณหมื่นล้านบาท ระดับน้ำสูงประมาณ 2-3 เมตร

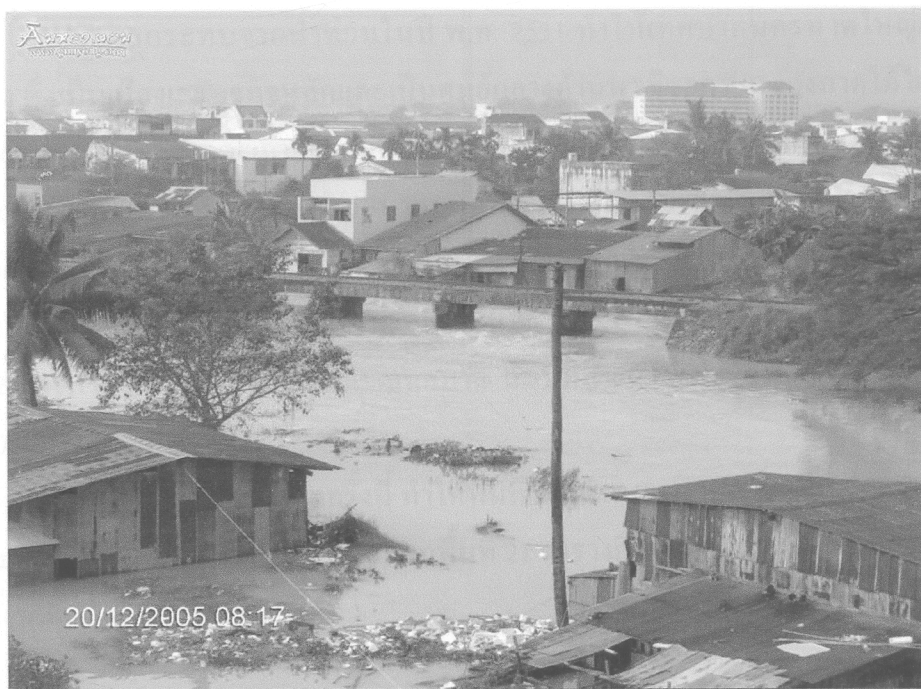
ภาพประกอบที่ 3-1 สภาพน้ำท่วมบริเวณถนนเพชรเกษม ปี 2543

ภาพประกอบที่ 3-2 สภาพน้ำท่วมบริเวณแยกถนนเพชรเกษมกับถนนสุทธารรังสรรค์ ปี 2543

ภาพประกอบที่ 3-3 สภาพน้ำท่วมบริเวณตลาดกิมหยง ปี 2548

ภาพประกอบที่ 3-4 สภาพน้ำท่วมบริเวณหาดใหญ่ใน ปี 2548

ทั้งนี้ยังมีการศึกษาพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอุทกภัย (flood hazard area) และพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย (flood risk area) จากการศึกษาของชาญชัย ธนาวุฒิ และคณะ (2544) พบว่าพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอุทกภัยต่ำในจังหวัดสงขลามีอยู่ประมาณ 138 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1.9% ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอุทกภัยปานกลางมีอยู่ประมาณ 480 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.6 % ของพื้นที่ และพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอุทกภัยสูงมีอยู่ประมาณ 974 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13.5 % ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่พื้นที่ในเขต อ.หาดใหญ่ อ.จะนะ อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย ดังภาพประกอบที่ 3-5 สำหรับพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยต่ำในจังหวัดสงขลามีอยู่ประมาณ 333 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 25.0 % ของพื้นที่ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยปานกลางมีอยู่ประมาณ 611 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 46.0 % ของพื้นที่ และ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยสูงมีอยู่ประมาณ 385 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 29.0% ของพื้นที่ ดังภาพประกอบที่ 3-6

สำหรับในส่วนของเทศบาลนครหาดใหญ่ได้มีการจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยไว้เช่นกัน ดังแสดงในภาพประกอบที่ 3-7 ถึง 3-10 และตารางที่ 3-4

3.2.1 สภาพน้ำท่วมและความเสียหายจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2531

1) สภาพน้ำท่วม

ผลกระทบจากน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2531 ทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจหลักและเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรมของภาคใต้ได้รับความเสียหายมาก น้ำในคลองคูตะแกมีระดับสูงอย่างรวดเร็ว และมีการไหลที่รุนแรงมาก ประชาชนไม่สามารถขนย้ายทรัพย์สินได้ทัน การคมนาคมทุกประเภทถูกตัดขาด ทั้งเครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ หรือแม้แต่โทรศัพท์ก็ไม่สามารถติดต่อได้ทั้งในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่ห่างไกล ความลึกน้ำท่วมในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยประมาณ 1.5-2.0 เมตร ส่วนความลึกน้ำท่วมนอกเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีค่ามากกว่าในเขตเทศบาล ถนนหลายสายจมอยู่ใต้น้ำบางแห่งมีน้ำท่วมสูงถึง 1.50 เมตร

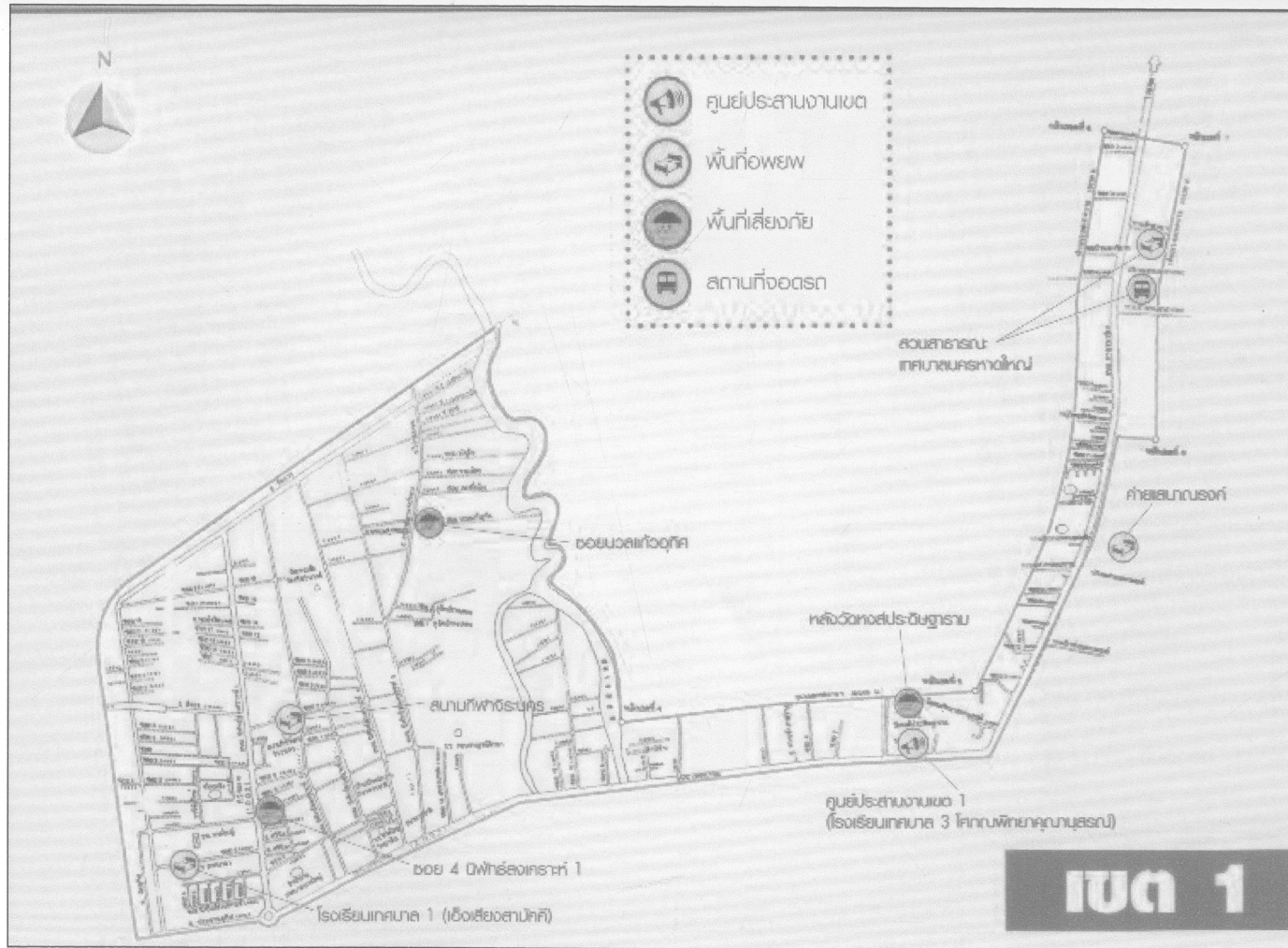
การเกิดอุทกภัยในครั้งนี้ ทำให้พื้นที่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ถูกน้ำท่วมมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร จากพื้นที่ 21 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 95 ของพื้นที่ทั้งหมด

2) ความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย

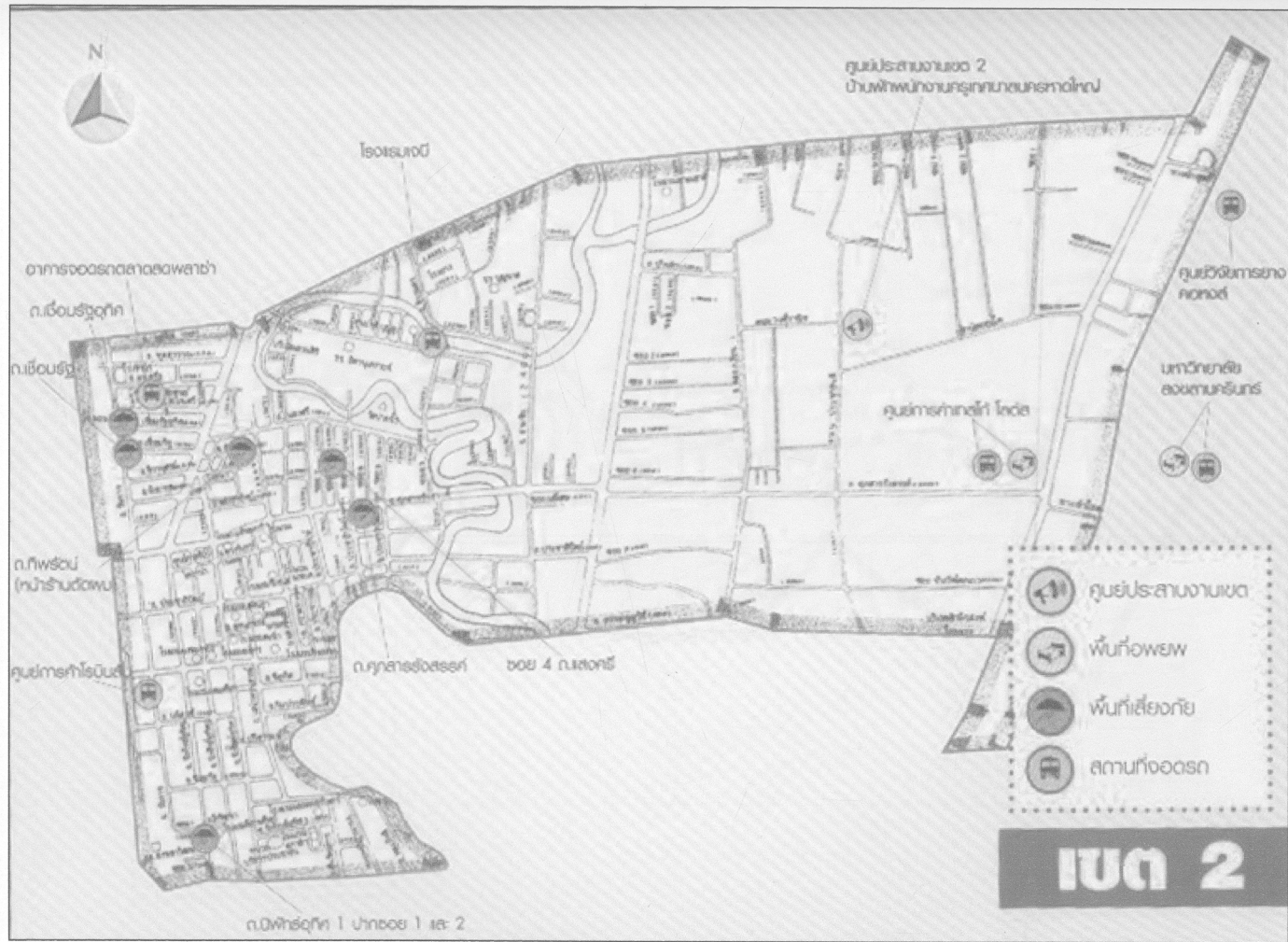
ผลกระทบของอุทกภัยปี พ.ศ. 2531 ที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่สรุปได้ดังต่อไปนี้

ก) ผลกระทบที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรม

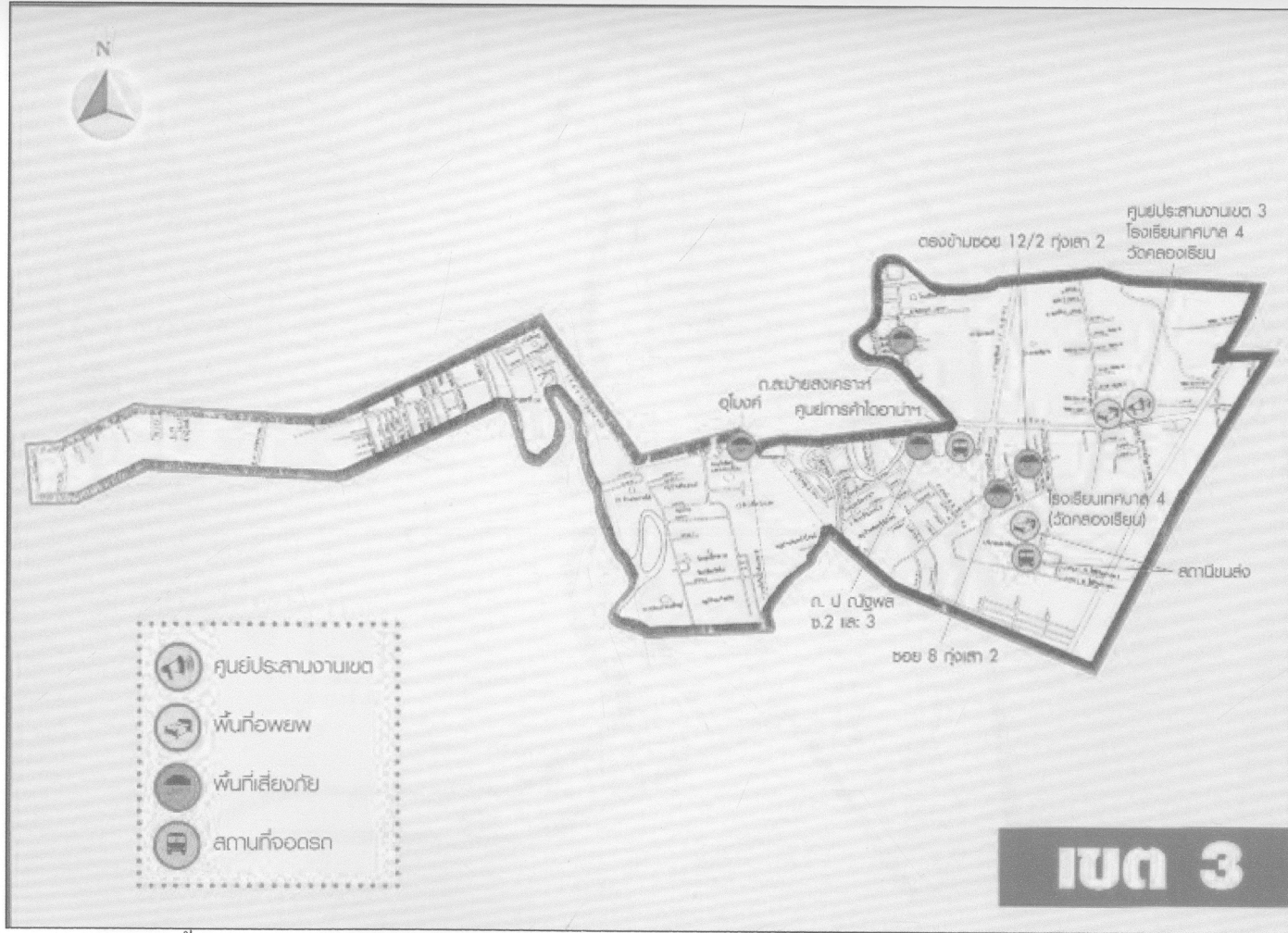
- (1) ภายหลังจากเกิดอุทกภัย ผู้ประกอบการค้าในเทศบาลนครหาดใหญ่ส่วนมากได้ปิดกิจการเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 6-10 วัน ส่งผลทำให้สถานประกอบการค้าต้องสูญเสียรายได้อย่างมากในระหว่างที่ปิดกิจการ ภาวะการเงินที่เคยสะสมพดหมุนเวียนอยู่ในระบบธุรกิจของเทศบาลนครหาดใหญ่ ไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ต้องหยุดชะงักไป

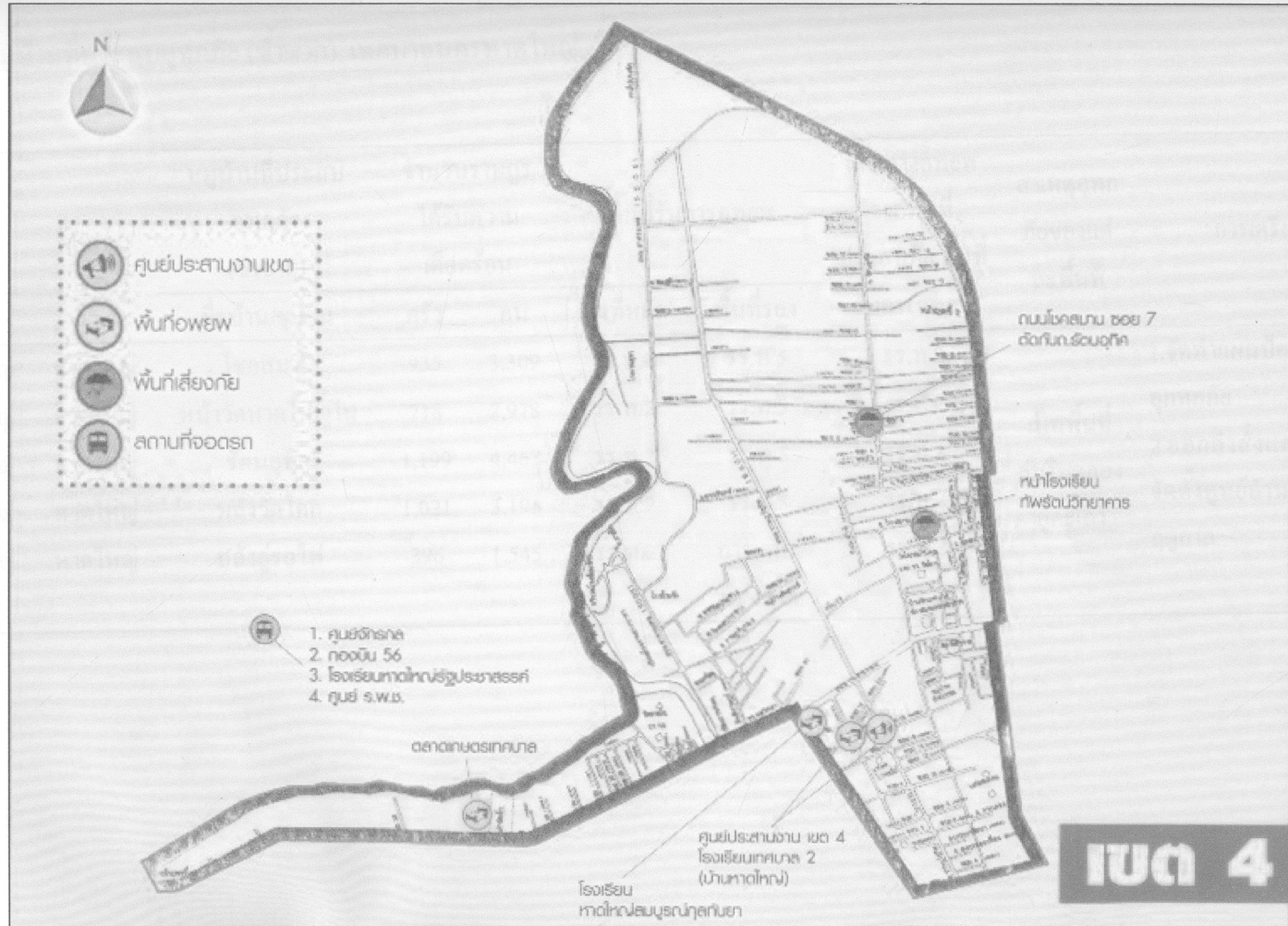
ภาพประกอบที่ 3-7 แผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 1

ภาพประกอบที่ 3-8 แผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 2

ภาพประกอบที่ 3-9 แผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 3

ภาพประกอบที่ 3-10 แผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและจุดอพยพในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เขตที่ 4

ตารางที่ 3-4 หมู่บ้านที่ประสบอุทกภัย (ซ้ำซาก) เทศบาลนครหาดใหญ่

ลำดับ ที่	เทศบาล	อำเภอ	หมู่บ้านที่ประสบ		จำนวนราษฎร		พื้นที่รับการอพยพ		เส้นทางอพยพ จากพื้นที่ ประสบภัย พื้นที่ รับการอพยพ	สาเหตุอุทก ภัยของแต่ละ พื้นที่	การเตรียมรับสถานการณ์
			อุทกภัย		ได้รับความ		พื้นที่รับการอพยพ				
			(ซ้ำซาก)		เดือดร้อน	พื้นที่หลัก		พื้นที่รอง			
ชื่อบ้าน/ชุมชน	ครัว	คน									
1	นครหาดใหญ่	หาดใหญ่	โชคสมาน	935	3,309	รร.ท.2	รร.ท.5	รร.ท.2			1.จัดทำแผนป้องกันและบรรเทา
2	นครหาดใหญ่	หาดใหญ่	หน้าวัดหาดใหญ่ใน	718	2,978	รร.ท.2	รร.ท.5	รร.ท.2	เป็นพื้นที่ ลุ่มริมคลอง อู่ตะเภา	อุทกภัย	2.ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและ จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในห้วง ฤดูกาล
3	นครหาดใหญ่	หาดใหญ่	รัตนอุทิศ	1,199	4,462	รร.ท.2	รร.ท.5	รร.ท.2			
4	นครหาดใหญ่	หาดใหญ่	หลังวัดโลก	1,021	3,196	รร.ท.2	รร.ท.5	รร.ท.2			
5	นครหาดใหญ่	หาดใหญ่	หลังอู่รถไฟ	396	1,545	รร.ท.2	การเคหะ	รร.ท.2			
							แห่งชาติ				

(2) ภาวะชบเซาของกิจการค้า

1. จำนวนลูกค้า การเกิดอุทกภัยมีผลทำให้สถานประกอบการส่วนใหญ่มีจำนวนลูกค้าลดลงอย่างมาก เฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ถึงร้อยละ 50
2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานประกอบการค้ามากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไปในเทศบาลนครหาดใหญ่มีรายได้ของกิจการลดลงอย่างมากไม่ต่ำกว่า 50%
3. ระยะเวลาที่เกิดภาวะการค้าชบเซานานประมาณ 1 เดือน ภายหลังจากเกิดอุทกภัย อันเนื่องมาจากการลดลงของของจำนวนนักท่องเที่ยวและกำลังซื้อของประชาชนในท้องถิ่นลดลง

(3) ค่าความเสียหาย

ภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้น สร้างความเสียหายให้กับผู้ประกอบการค้าเกือบทั้งหมดในเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยเฉพาะในย่านธุรกิจที่สำคัญของเมือง ผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท รองลงมาคือ ประมาณ 50,000-70,000 บาท ทั้งนี้มูลค่าความเสียหายจะมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของสถานประกอบการ ซึ่งสามารถจำแนกความเสียหายตามประเภทของสถานประกอบการ เช่น

1. ห้างสรรพสินค้า ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละประมาณ 5,000,000-10,000,000 บาท
2. ร้านจำหน่ายสินค้าหัตถ์กรรม ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละไม่ต่ำกว่า 20,000-30,000 บาท
3. ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละประมาณ 600,000-700,000 บาท
4. ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละประมาณ 100,000-300,000 บาท
5. ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละประมาณ 200,000-600,000 บาท
6. ร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไป เช่น ร้านขายยา ได้รับความเสียหายประมาณ 200,000-500,000 บาท ร้านถ่ายรูป ได้รับความเสียหาย

100,000-200,000 บาท ร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา ได้รับความเสียหายเฉลี่ยประมาณ 100,000-300,000 บาท เป็นต้น

ข) ผลกระทบที่มีต่อการท่องเที่ยว

- (1) ค่าความเสียหายด้านธุรกิจการท่องเที่ยวในเทศบาลนครหาดใหญ่ มีมูลค่าความเสียหายเท่ากับ 70,000,000 บาท โดยประมาณ
- (2) จำนวนนักท่องเที่ยว ภายหลังจากเกิดอุทกภัย การท่องเที่ยวในเทศบาลนครหาดใหญ่ได้หยุดชะงักลง การเกิดน้ำท่วมดังกล่าวมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวรวมลดลง ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50
- (3) ธุรกิจโรงแรม จากการเกิดอุทกภัยทำให้โรงแรม 67 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 85 แห่ง มีมูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้นประมาณ 100 ล้านบาท

สรุปผลกระทบและความเสียหายที่มีต่อธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวในเทศบาลนครหาดใหญ่มีการประเมินมูลค่าความเสียหายจากภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้นไปในปี พ.ศ. 2531 ไว้สูงถึง 1,000 ล้านบาทโดยประมาณ ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีมูลค่าความเสียหายไม่มากนัก อย่างไรก็ตามเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ. 2531 ได้ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศเป็นอย่างมาก

3.2.2 สภาพน้ำท่วมและความเสียหายจากอุทกภัย ปี พ.ศ. 2543

1) สภาพน้ำท่วม

สภาพน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ข้างเคียงสามารถแยกลักษณะน้ำท่วมออกได้ 3 ลักษณะ คือ

- ก) น้ำท่วมเฉพาะถิ่น (local flood) น้ำท่วมขังที่เกิดจากฝนตกหนักในพื้นที่เฉพาะแห่ง ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนเป็นบริเวณเล็ก เช่น พื้นที่บางส่วนของชุมชนหมู่บ้านจันทร์วิโรจน์ ชุมชนรัตนอุทิศ ชุมชนคอหงส์ ฯลฯ ทำให้เกิดน้ำท่วมขังเป็นหย่อมๆ เนื่องจากน้ำท่าที่ไหลออกมาจากชุมชน มีขนาดเกิดขีดความสามารถในการระบายน้ำของท่อระบายน้ำชุมชน น้ำก็จะไหลล้นท่อระบายน้ำบ่าเข้าไปในถนนและไหลลงสู่ที่ลุ่มต่ำในชุมชน
- ข) น้ำท่วมเนื่องจากน้ำหลากจากพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยรอบๆ พื้นที่เทศบาล น้ำท่วมที่เกิดจากฝนตกเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย (sub-

basin area) จะทำให้เกิดน้ำหลากไหลบ่ามาตามทางน้ำธรรมชาติ หากขนาดน้ำหลากเกินขีดความสามารถในการระบายน้ำของทางน้ำธรรมชาติ น้ำจะไหลบ่าเข้าไปในพื้นที่ทุ่งน้ำท่วมของกลุ่มน้ำย่อย (floodplain) ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้ความรุนแรงของน้ำท่วมจะขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำหลากที่เกิดขึ้นในพื้นที่กลุ่มน้ำย่อย รวมทั้งสิ่งกีดขวางทางน้ำธรรมชาติ เช่น การถมดิน และการสร้างถนนตัดผ่านทางน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ทุ่งน้ำท่วม

ค) น้ำท่วมเนื่องจากน้ำล้นตลิ่งคลองอุต๊ะเถา (river basin flood)

น้ำท่วมที่เกิดจากฝนตกเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมทุกพื้นที่กลุ่มน้ำย่อยของกลุ่มน้ำคลองอุต๊ะเถา ทำให้เกิดน้ำหลากขนาดใหญ่ไหลบ่ามาตามคลองอุต๊ะเถา และเมื่อขนาดน้ำหลากเกินขีดความสามารถในการระบายน้ำของคลองอุต๊ะเถา น้ำก็จะไหลบ่าเข้าไปในพื้นที่ทุ่งน้ำท่วมของคลองอุต๊ะเถา ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง

3) สภาพความเสียหาย

ความเสียหายจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2543 มีมูลค่าประมาณ 18,162 ล้านบาท

โดยแยกเป็น

ก) ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

พื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ข้างเคียง จากการประเมินของสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา สรุปมูลค่าความเสียหายประมาณ 14,340 ล้านบาท ประกอบด้วย

- ความเสียหายของประชาชนต่อครัวเรือนจำนวน 10,000 ครัวเรือน (จากทั้งหมด 40,000 ครัวเรือน) ประกอบด้วยอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ และเครื่องใช้ มีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านบาท
- ความเสียหายของโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ 6 แห่ง คลินิกแพทย์ 50 แห่ง และคลินิกทันตแพทย์ 20 แห่ง ประมาณมูลค่า 640 ล้านบาท
- ความเสียหายของโรงแรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 50 แห่ง ประมาณมูลค่า 1,000 ล้านบาท

- ความเสียหายของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหารทะเล อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา โรงเลื่อยรวม 17 แห่ง ประมาณมูลค่า 900 ล้านบาท
- ความเสียหายต่อภาคธุรกิจทั่วไป เช่น โรงกลึง โรงซ่อมไฟฟ้า อนุรักษ์ รยนต์ ร้านอุปกรณ์ชิ้นส่วน ร้านเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ 160 แห่ง ประมาณมูลค่า 900 ล้านบาท
- ความเสียหายต่อสำนักงานธุรกิจต่างๆ 200 แห่ง ประมาณมูลค่า 900 ล้านบาท

ข) ความเสียหายในภาคราชการ

จากการประเมินของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สิน และสิ่งก่อสร้างของทางราชการรวม 3,128 ล้านบาท ประกอบด้วย

โครงสร้างพื้นฐานนอกเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 1,026 ล้านบาท ประกอบด้วยถนนในหมู่บ้าน 2,760 แห่ง สะพานชำรุด 167 แห่ง ฝายชำรุด 39 แห่ง ท่อระบายน้ำ 900 แห่ง ทางหลวงแผ่นดิน 20 แห่ง และมีความเสียหายต่อที่ทำการราชการหลายแห่ง ได้แก่ โครงการชลประทานสงขลา สำนักงานปฏิรูปที่ดินฯ โยธาธิการจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฯ สำนักงานการไฟฟ้าจังหวัด แขวงทางหลวงสงขลา สำนักงานประปาสงขลา และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดสงขลา

โครงสร้างพื้นฐานในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีมูลค่าความเสียหายประมาณ 1,855 ล้านบาท ประกอบด้วยถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ 67 สาย สะพาน 3 แห่ง สถานีสูบน้ำ 3 แห่ง ทางเท้า คันดินป้องกันน้ำท่วม คูระบายน้ำ ระบบไฟฟ้าสาธารณะ สัญญาณไฟจราจร สวนสาธารณะ ป้าย ชุมทีตพระเกียรติ มีความเสียหายจำนวนมาก รวมทั้งระบบบำบัดน้ำเสีย สถานที่กำจัดขยะ สถานีตรวจวัดอากาศ ที่ทำการ วัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะของเทศบาล อาคารและสิ่งก่อสร้าง มูลค่าความเสียหายประมาณ 247 ล้านบาท ประกอบด้วยโรงเรียน 407 แห่ง วัด มัสยิด 323 แห่ง ที่ทำการ อบต. 15 แห่ง สถานีอนามัย 16 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 56 แห่ง บ้านพัก 1,627 หลัง

3.2.3 สาเหตุและสภาพน้ำท่วม อ.หาดใหญ่ ปี 2543

เนื่องจากในช่วงระหว่างวันที่ 17 – 23 พฤศจิกายน 2543 ความกดอากาศสูงกำลังแรงได้แผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังแรงพัดผ่าน

ภาคใต้ ส่งผลให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากในภาคใต้ตอนล่าง ทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากหลายพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ตรังและสตูล

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากฝนตกชุกครั้งนี้ และได้รับความเสียหายอย่างมหาศาล ได้แก่ พื้นที่บริเวณอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ฝนที่ตกติดต่อกันระหว่างวันที่ 20 – 23 พฤศจิกายน 2543 มีมากกว่าปกติ ดังจะเห็นได้จากปริมาณฝนตกที่สถานีวัดน้ำฝนต่างๆ ที่ติดตั้งในพื้นที่ลุ่มน้ำที่แสดงในตารางที่ 3-5 และ 3-6 ซึ่งได้แสดงปริมาณฝนตกในปี 2543 เปรียบเทียบกับปริมาณฝนตกที่ตกเมื่อเกิดอุทกภัยครั้งที่ผ่านมาในเดือนพฤศจิกายน 2531

ตารางที่ 3-5 การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแต่ละสถานีวัดน้ำท่าต่างๆ ในช่วงปีที่เกิดอุทกภัย (ปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2543)

ช่วงปี อุทก ภัย	สถานี วัด น้ำท่า	แม่น้ำและสถานี	เหตุการณ์	ระยะเวลา (ชม.)	ค่าระดับ น้ำ (ม.รทก.)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ของระดับ น้ำ (ม./ชม.)
2531	X.111	คลองสะเคา ที่บ้านไพร	21 พ.ย. 2531	54	32.20	0.043
			15:00			
			19 พ.ย. 2531		29.86	
			09:00			
	X.112	คลองสะเคา ที่บ้านปรัก	21 พ.ย. 2531	45	27.60	0.064
			15:00			
			19 พ.ย. 2531		24.74	
			18:00			
	X.90	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านบางศาลา	21 พ.ย. 2531	36	10.08	0.133
			18:00			
			20 พ.ย. 2531		5.28	
			06:00			

ตารางที่ 3-5 (ต่อ)

ช่วงปี ออก ภัย	สถานี วัด น้ำท่า	แม่น้ำและสถานี	เหตุการณ์	ระยะเวลา (ชม.)	ค่าระดับ น้ำ (ม.รทก.)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ของระดับ น้ำ (ม./ชม.)
2531	X.44	คลองอุตะเกา ที่บ้าน โศกเสม็ด ขุน	21 พ.ย. 2531	39	6.80	0.131
			18:00			
			19 พ.ย. 2531		1.68	
			18:00			
18-19 พ.ย. 2543	X.113	คลองลำ ที่บ้านทุ่งปราบ	19 พ.ย. 2543	21	35.11	0.039
			15:00			
			18 พ.ย. 2543		34.29	
			18:00			
	X.111	คลองสะเดา ที่บ้านไพร	19 พ.ย. 2543	24	29.12	0.028
			18:00			
			18 พ.ย. 2543		28.46	
			18:00			
	X.112	คลองสะเดา ที่บ้านปรึก	19 พ.ย. 2543	24	23.61	0.001
			18:00			
			18 พ.ย. 2543		23.58	
			18:00			
	X.173	คลองอุตะเกา ที่บ้านคลองแงะ	19 พ.ย. 2543	24	15.63	0.051
			18:00			
			18 พ.ย. 2543		14.40	
			18:00			

ตารางที่ 3-5 (ต่อ)

ช่วงปี ออก ภัย	สถานี วัด น้ำท่า	แม่น้ำและสถานี	เหตุการณ์	ระยะเวลา (ชม.)	ค่าระดับ น้ำ (ม.รทก.)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ของระดับ น้ำ (ม./ชม.)
18-19 พ.ย. 2543	X.90	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านบางศาลา	19 พ.ย. 2543	24	6.33	0.100
			18 พ.ย. 2543		3.93	
	X.44	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านโคกเสม็ด ชุม	19 พ.ย. 2543	27	3.12	0.063
			18 พ.ย. 2543		1.42	
	X.113	คลองลำ ที่บ้านทุ่งปราบ	22 พ.ย. 2543	48	38.89	0.101
			20 พ.ย. 2543		34.02	
	X.111	คลองสะเดา ที่บ้านไพร	23 พ.ย. 2543	72	31.75	0.033
			20 พ.ย. 2543		29.40	
	X.112	คลองสะเดา ที่บ้านปรึก	23 พ.ย. 2543	60	26.25	0.042
			20 พ.ย. 2543		23.73	
	X.173	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านคลองแวง	23 พ.ย. 2543	60	19.15	0.061
			20 พ.ย. 2543		15.50	

ตารางที่ 3-5 (ต่อ)

ช่วงปี อุทก ภัย	สถานี วัด น้ำท่า	แม่น้ำและสถานี	เหตุการณ์	ระยะเวลา (ชม.)	ค่าระดับ น้ำ (ม.รทก.)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ของระดับ น้ำ (ม./ชม.)
18-19 พ.ย. 2543	X.90	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านบางศาลา	22 พ.ย. 2543 18:00	48	10.54	0.083
			20 พ.ย. 2543 18:00		6.57	
	X.44	คลองอู่ตะเภา ที่บ้านโคกเสม็ด ชุน	23 พ.ย. 2543 06:00	60	8.02	0.075
			20 พ.ย. 2543 18:00		3.54	

ที่มา : กรมชลประทาน (2543)

ตารางที่ 3-6 ตารางแสดงปริมาณฝนตกที่สถานีวัดน้ำฝนต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำไหลสู่เมืองหาดใหญ่

วันที่วัด	สถานีวัดน้ำฝน (มิลลิเมตร)				
	เกษตรคองหงส์	อ.นาหม่อม	ท่าอากาศยาน หาดใหญ่	อ.คลอง หอยโข่ง	อ.สะเดา
พ.ศ. 2531					
19 พ.ย.	55.1	70.8	53.7	-	35.0
20 พ.ย.	175.9	155.0	157.1	-	182.7
21 พ.ย.	91.9	75.3	158.0	-	59.7
22 พ.ย.	19.3	14.2	3.4	-	4.4
รวม	342.2	315.3	372.2	-	281.8
เฉลี่ย 327.9 มม.					

ตารางที่ 3-6 (ต่อ)

วันที่วัด	สถานีวัดน้ำฝน (มิลลิเมตร)				
	เกษตรคองหงส์	อ.นาหม่อม	ท่าอากาศยาน หาดใหญ่	อ.คลอง หอยโข่ง	อ.สะเดา
พ.ศ. 2543					
20 พ.ย.	90.0	113.0	81.5	82.0	30.5
21 พ.ย.	318.0	440.0	219.5	176.0	110.6
22 พ.ย.	148.0	120.0	146.3	163.0	141.6
23 พ.ย.	135.0	112.0	102.2	20.0	25.1
รวม	691.0	785.0	549.4	441.0	307.8
เฉลี่ย 554.8 ม.ม.					

หมายเหตุ : ข้อมูลปี 2531 ได้จากกรมอุตุนิยมวิทยา กรุงเทพฯ

ข้อมูลปี 2543 ได้จากกราฟปริมาณน้ำฝน อุตุนิยมวิทยาสงขลา

จากตารางที่ 3-5 และ 3-6 จะเห็นว่าปริมาณฝนตกเฉลี่ยภายในลุ่มน้ำที่ไหลผ่านเมืองหาดใหญ่ ระหว่างวันที่ 20-23 พฤศจิกายน 2543 ของสถานีต่างๆ มีค่าสูง ตกติดต่อกันอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งพื้นที่ลุ่มน้ำและบริเวณ มีค่าอยู่ระหว่าง 307.8 ม.ม. - 785.0 ม.ม. หรือโดยเฉลี่ยประมาณ 554.8 ม.ม. ปริมาณฝนตกเฉลี่ยรวม 4 วัน ในพื้นที่รับน้ำที่ไหลสู่เมืองหาดใหญ่ในเดือนพฤศจิกายน 2543 นี้ มีค่าสูงกว่าปริมาณฝนตกเฉลี่ยรวม 4 วัน ในเดือนพฤศจิกายน 2531 (327.9 ม.ม.) ประมาณ 69%

จากสถิติปริมาณฝนตกของกรมอุตุนิยมวิทยาระหว่างปี 2516 - 2533 ปรากฏว่าปริมาณฝนตกเฉลี่ยรายปีบริเวณสนามบิน อำเภอหาดใหญ่ มีประมาณ 1,612.4 ม.ม./ปี ในช่วงที่มีสถิติรวม 17 ปีนี้เคยมีฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ธันวาคมและมกราคม ประมาณ 158.0, 207.0 และ 247.0 ม.ม. ตามลำดับ

ปริมาณฝนที่ตกเฉลี่ยในช่วง 4 วันนี้ (554.8 ม.ม.) มีปริมาณมากถึง 34.4% ของฝนตกเฉลี่ยทั้งปีที่สถานีท่าอากาศยานหาดใหญ่ ในช่วงปี 2516 - 2533 ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณน้ำฝนที่ตกอย่างต่อเนื่องมากที่สุด สถานีวัดน้ำฝนที่สนามบินหาดใหญ่นี้ตั้งอยู่ตอนกลางของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด จึงถือได้ว่าเป็นค่าเฉลี่ยของกลุ่มน้ำทั้งหมด

ในช่วงเวลา 24 ชม. ที่สถานีวัดน้ำฝนที่อำเภอหนองม่อม และสถานีตำบลคองหงส์ มีปริมาณมากถึง 440.0 มม. และ 318.0 มม. ตามลำดับ บริเวณดังกล่าวอยู่ทางด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ น้ำจากบริเวณนี้จะไหลเข้าเมืองทางทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือของนครหาดใหญ่ บางส่วนไหลไม่ผ่านตัวเมืองหาดใหญ่ ตรงออกสู่ทะเลสาบทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเมือง บริเวณนี้เป็นบริเวณที่มีเทือกเขาสูง อยู่ใกล้เมืองหาดใหญ่ สภาพพื้นที่มีความลาดชันสูง มีลำน้ำสายสั้นๆ หลายสาย ปริมาณน้ำฝนที่ตกลงในช่วงเวลานี้ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในตัวเมือง ทำให้ระบบระบายน้ำในตัวเมืองแม้ว่าจะได้ปรับปรุงบางส่วนแล้วก็ตามไม่สามารถระบายน้ำที่มีปริมาณมากผิดปกติออกจากพื้นที่ได้ทันเวลา น้ำจึงเอ่อล้นคลองระบายน้ำท่วมถนนสายต่างๆ โดยทั่วไปอย่างไม่เคยเกิดขึ้น

ปริมาณฝนตกบริเวณเมืองหาดใหญ่ในปี 2543 ถือว่าเป็นปริมาณที่มากเป็นประวัติการณ์ ซึ่งสำนักกอกุทกและบริหารน้ำ กรมชลประทาน ได้ประมาณการไว้ว่าเป็นปริมาณฝนตกสูงสุดในรอบ 100 ปี

3.2.4 การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมและการบรรเทาอุทกภัย

1) การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมและการระบายน้ำหลังเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ.

2531

จากเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ. 2531 ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและชีวิตของราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำ เป็นผลให้มีโครงการป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับพื้นที่ชุมชนและระดับลุ่มน้ำ สถาบันที่ปรึกษาได้สรุปแนวความคิดในการจัดทำโครงการป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำจากรายงานการศึกษาที่ผ่าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก) การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมของกรมชลประทาน

กรมชลประทาน ได้ดำเนินการแก้ไขและบรรเทาน้ำท่วมจะใช้วิธีการขุดลอกคลองธรรมชาติที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพในการระบายน้ำได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการก่อสร้างคลองระบายน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมให้ทำหน้าที่แบ่งน้ำจากคลองอู่ตะเภาให้ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลา โดยเร็ว และให้สร้างคันกันน้ำรอบพื้นที่ธุรกิจ (พื้นที่ปิดล้อม) พร้อมกับการติดตั้งสถานีสูบน้ำ เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่ปิดล้อม

งานที่กรมชลประทานจะดำเนินการคือ งานขุดลอกและขยายคลองธรรมชาติ และงานขุดคลองระบายน้ำสายใหม่

งานระยะที่ 1 ประกอบด้วยงานขุดลอก/ขุดขยายคลองธรรมชาติ 8 สาย เพื่อช่วยระบายน้ำในคลองอุตะเกาได้เร็วขึ้น

งานระยะที่ 2 ประกอบด้วยงานขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ 3 สาย เพื่อช่วยเร่งการระบายน้ำในคลองอุตะเกาได้เร็วขึ้น

เนื่องจากมีปัญหาเรื่องดิน จึงไม่สามารถดำเนินการตามแผนงานดังกล่าว

ข) การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมของกรมโยธาธิการ

กรมโยธาธิการได้จัดทำโครงการ พัฒนาเมืองหลักรอบ 2 ระยะแรก กลุ่มพื้นที่

2 กรมโยธาธิการ (พ.ศ. 2538) ซึ่งในการศึกษาจะเป็นการศึกษาเพื่อป้องกันน้ำท่วมเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยใช้แนวความคิดของระบบพื้นที่ปิดล้อม (polder system) พร้อมปรับปรุงระบบระบายน้ำในชุมชนเทศบาล ซึ่งสามารถสรุปผลของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

- สร้างคันป้องกันน้ำไหลล้นตลิ่ง คลอง และพร้อมทั้งประตูปิดปากคลองเคยเชื่อมระหว่างทางรถไฟไปอำเภอจะนะและทางรถไฟไปอำเภอสะเดา
- ปรับปรุงคลองเคยส่วนที่ไหลผ่านพื้นที่เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ (โครงการ HY-D-1) ให้สามารถรองรับน้ำที่คาบอุบัติ 10 ปี
- สร้างคันป้องกันน้ำไหลล้นตลิ่งริมคลองอุตะเกาฝั่งขวา (โครงการ HY-D-5) ให้สามารถป้องกันน้ำท่วมได้ที่คาบอุบัติ 25 ปี
- สร้างทำนบปิดกั้นช่องสะพานรถไฟด้านทิศเหนือ (ไปกรุงเทพฯและไปสงขลา) ทั้งหมด
- สร้างประตูน้ำและสถานีสูบน้ำเพื่อระบายน้ำฝนที่ตกลงมาในพื้นที่ปิดล้อม (โครงการ HY-D-3 และโครงการ HY-D-4) ได้ที่คาบอุบัติ 2 ปี

เนื่องจากมีปัญหาด้านงบประมาณ งานก่อสร้างจึงดำเนินการไปได้เพียง

บางส่วนเท่านั้น

ค) การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมของเทศบาลต่างๆ

สถาบันที่ปรึกษาได้ศึกษาโครงการป้องกันน้ำท่วมของเทศบาลต่างๆ ในพื้นที่

ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและป้องกันน้ำท่วมในแต่ละชุมชนหลัก ซึ่งรายละเอียดสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3-7 โครงการป้องกันน้ำท่วมของเทศบาลต่างๆ

ลำดับ ที่	หน่วยงานเทศบาล	โครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ/ โครงการป้องกันน้ำท่วม	หมายเหตุ
1	เทศบาลนครหาดใหญ่	<p>(1) โครงการก่อสร้างคันกันน้ำริมคลองอยู่ ตะเกา</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการก่อสร้างคันกันน้ำฝั่งขวา คลองอยู่ตะเกา - โครงการก่อสร้างคันกันน้ำฝั่งซ้าย คลองอยู่ตะเกา <p>(2) โครงการแก้ไขปัญหาน้ำหลากจากแนว เทือกเขาด้านทิศตะวันออกของเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการก่อสร้างท่อลอดถนนกาญ จนวิชัยบริเวณ โรงเรียน โสตศึกษา ท่อระบาย น้ำและอาคารประกอบ - โครงการก่อสร้างท่อระบายน้ำและ อาคารประกอบพื้นที่เขาคอหงส์นอกเขต เทศบาล - โครงการก่อสร้างบึงกักเก็บน้ำ (แก้ม ลิง) พื้นที่คลองเตยลุ่มน้ำย่อยคลองเรียน - โครงการก่อสร้างบึงกักเก็บน้ำ (แก้ม ลิง) พื้นที่คลองเตยลุ่มน้ำย่อยคลองเปล - โครงการก่อสร้างถนนฝั่งเมืองสาย ข7 พร้อมท่อระบายน้ำและอาคารประกอบ <p>(3) โครงการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำจาก พื้นที่ลุ่มน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำริม คลองเตยปลายถนนรักการ พร้อมท่อระบายน้ำ 	

ตารางที่ 3-7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยงานเทศบาล	โครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ/ โครงการป้องกันน้ำท่วม	หมายเหตุ
1	เทศบาลนครหาดใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำริมคลองเคย บริเวณจุดบรรจบคลองห้วยช้างทางรถไฟไปป่าดงเบCHAR พร้อมท่อระบายน้ำ - โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำริมคลองอู่ตะเภาปลายถนนศรีภูวนารต พร้อมท่อระบายน้ำ 	
2	เทศบาลตำบลบ้านพรุ	<ul style="list-style-type: none"> (1) เปลี่ยนท่อลอดบริเวณหน้าโกดังเนสเลย์ (2) ก่อสร้างคูระบายน้ำฝั่งตะวันออกของถนนกาญจนว-นิษฐ์ <ul style="list-style-type: none"> - จากสี่แยกคลองห้วยถึงถนนหินผุด ยาว 1.8 กิโลเมตร - จากคลองวัดพระบาทถึงคลองหมอ ยาว 1.9 กิโลเมตร (3) เชื่อมท่อลอดบริเวณที่ทำการไปรษณีย์สาขาบ้านพรุ (4) ขุดลอกคลองหามนม (5) ขุดลอกคูระบายน้ำริมทางรถไฟจากข้างถนนชุมแสงถึงคลองหมอ (6) เพิ่มท่อลอดผ่านถนนกาญจนวนิษฐ์เชื่อมต่อกับท่อระบายน้ำถนนบ้านพรุธานี (7) ขุดลอกพรุค้างคาว (8) ขุดลอกคลองพระบาท (9) ขุดลอกคลองหมอ (10) ขุดลอกคลองก่อสร้างกำแพงดินและปรับปรุงภูมิทัศน์คลองวัดพระบาท 	

ตารางที่ 3-7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยงานเทศบาล	โครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ/ โครงการป้องกันน้ำท่วม	หมายเหตุ
2	เทศบาลตำบลบ้านพรุ	(11) ขุดลอกคลองก่อสร้างกำแพงกันดินและปรับปรุงภูมิทัศน์คลองหมอ	
3	เทศบาลตำบลพะตง	<p>(1) โครงการขุดลอกปรับปรุงหนองน้ำและคลองแม่แตง พื้นที่ประมาณ 100 ไร่ ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. พร้อมจัดสวนน้ำเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ</p> <p>(2) โครงการขุดลอกผันน้ำและก่อสร้างถนนตามแนวเขตเทศบาลจากคลองตงถึงคลองแม่แตง</p> <p>(3) โครงการขุดลอกคลองตงกว้างเฉลี่ย 40.00 ม. ลึกเฉลี่ย 8.00 ม. ยาว 3,500 ม.</p> <p>(4) โครงการก่อสร้างท่อเหลี่ยม 2.00 x 2.00 ยาว 400 ม. (ย่นระยะคลองตง 2 กิโลเมตร)</p> <p>(5) โครงการก่อสร้างท่อเหลี่ยม 1.20 x 1.20 ยาว 1,080 ม. ระบายน้ำคลองตงลงคลองแม่แตง</p> <p>(6) โครงการก่อสร้างถนนและขุดคลองตามแนวเขตเทศบาลระบายน้ำคลองแม่แตงลงคลองหินเหล็กไฟ</p> <p>(7) โครงการก่อสร้างถนนและขุดคลองตามแนวเขตเทศบาลระบายน้ำคลองประตูกองตง</p>	

ตารางที่ 3-7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยงานเทศบาล	โครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ/ โครงการป้องกันน้ำท่วม	หมายเหตุ
4	เทศบาลตำบลปริก	(1) โครงการขุดลอกคลองปริก (2) โครงการขุดลอกคลองสะพาน-ต้นขนุน	
5	เทศบาลตำบลสะเดา	(1) โครงการก่อสร้างปรับปรุงคลองท่าพรุ ระยะ ที่ 4 (2) โครงการก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำป้องกันน้ำท่วม ชุมชนบ้านทุ่ง	

2) การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและการระบายน้ำหลังเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ.

2543

หลังจากเกิดอุทกภัยขนาดใหญ่ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งนำความเสียหายอย่างมากมายมาสู่พื้นที่ชุมชนเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ชุมชนข้างเคียง ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการประสานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและเมือง ได้ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการประสานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและเมืองรวม 7 คณะ โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้จัดทำโครงการเร่งด่วนขึ้นเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม ซึ่งสถาบันที่ปรึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ดังมีรายละเอียดของโครงการสรุปได้ดังนี้

ก) โครงการในส่วนความรับผิดชอบของเทศบาลนครหาดใหญ่

เทศบาลนครหาดใหญ่ได้จัดทำโครงการเร่งด่วนเพื่อปรับปรุงระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่และข้างเคียง เสนอศูนย์พัฒนาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้รับงบประมาณ ในการจัดทำงานทั้งหมด 9 โครงการ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การสร้างคันกั้นน้ำคลองอู่ตะเภาฝั่งขวา
- 2) การปรับปรุงระบบระบายน้ำถนนกาญจนวนิธิช (HY-D-9/3)

- 4) บึงกักเก็บน้ำ (แก้มลิง) ลุ่มน้ำคลองเปล
 - 5) ถนนผังเมือง ข7 พร้อมระบบระบายน้ำ
 - 6) สถานีสูบน้ำริมคลองเตยปลายถนนรัชการ พร้อมท่อขนส่งน้ำ
 - 7) สถานีสูบน้ำริมคลองเตยบริเวณจุดบรรจบคลองหวะ พร้อมท่อขนส่งน้ำ
 - 8) สถานีสูบน้ำริมคลองอู่ตะเภาปลายถนนศรีภูวนาถ
 - 9) บึงกักเก็บน้ำ (แก้มลิง) ลุ่มน้ำคลองเรียน
- ข) โครงการในส่วนความรับผิดชอบของกรมชลประทาน**

กรมชลประทานได้ดำเนินการปรับแผนดำเนินการที่ได้เสนอไว้หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ. 2531 และได้นำเสนอต่อ ครม. เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งต่อมาได้รับอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ ประกอบด้วยงานต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ขุดลอกคลองธรรมชาติเดิมจำนวน 6 สาย พร้อมก่อสร้างอาคารประกอบ ความยาวรวม 69.450 กิโลเมตร
 - 2) ขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ พร้อมก่อสร้างอาคารประกอบ ความยาวรวม 41.435 กิโลเมตร
 - คลองระบายสาย ร.1 ยาว 21.435 กิโลเมตร
 - คลองระบายสาย ร.3 ยาว 7.000 กิโลเมตร
 - คลองระบายสาย ร.4 ยาว 5.000 กิโลเมตร
 - คลองระบายสาย ร.5 ยาว 4.000 กิโลเมตร
 - คลองระบายสาย ร.6 ยาว 4.000 กิโลเมตร
 - 3) ศึกษาออกแบบและก่อสร้างประตูระบายน้ำในคลองระบายน้ำต่างๆ สะพาน, ท่อลอดทางรถไฟ, ท่อลอดถนน (Siphon) โดยการใช้ข้อมูลทางด้านอุทกวิทยาและวิศวกรรมบนพื้นฐานข้อมูลเดียวกัน
 - 4) การติดตั้งระบบเตือนภัย
 - 5) ศึกษาออกแบบก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดต่างๆ และสระเก็บน้ำขนาดใหญ่ ในรูปแบบของระบบแก้มลิงซึ่งอยู่ในพื้นที่รับน้ำของลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา
- ง) โครงการในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นๆ**

หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม โดยมีรายละเอียดดัง
ตารางที่ 3-8

จ) การประชุมสัมมนา “น้ำท่วมหัดใหญ่ 2543 ปัญหาและแนวทางแก้ไข” มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสื่อสารมวลชน ได้จัดการสัมมนา “น้ำท่วมหัดใหญ่ 2543 ปัญหาและแนวทางแก้ไข” ขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2543 พร้อมทั้งได้เชิญกรมอุตุนิยมวิทยา กรมทางหลวง กรมชลประทาน และเทศบาลนครหัดใหญ่ เป็นวิทยากรเพื่อทำความเข้าใจบนพื้นฐานข้อมูลและความคิดเห็นทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาคูกทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยหัวข้อของการสัมมนาประกอบด้วย

- ปัจจัยและสาเหตุการเกิดน้ำท่วม
- ผลกระทบที่เกิดจากคูกทกภัย
- การป้องกันคูกทกภัย

ตารางที่ 3-8 โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาคูกทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาของหน่วยงานอื่นๆ

ลำดับที่	หน่วยงาน	โครงการ	ผลการดำเนินงาน
1	กรมอุตุนิยมวิทยา	- โครงการก่อสร้างสถานีตรวจวัดและพยากรณ์น้ำฝนอัตโนมัติ จำนวน 20 สถานี	กำหนดแล้วเสร็จเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545
2	กรมทางหลวง	- โครงการก่อสร้างสะพาน คสล. ในทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 414 (ถนนลพบุรีราเมศวร์) ตอนน้ำกระจาย-บรรจบทางหลวงหมายเลข 43 (ถนนเลียงเมือง) ณ จุดตัดคลองชลประทาน	ดำเนินไปแล้ว 56.84%

ตารางที่ 3-8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยงาน	โครงการ	ผลการดำเนินงาน
3	กรมการผังเมือง	- ศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทาง ผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่ - โครงการปรับปรุงผังเมืองรวม หาดใหญ่เป็นโครงการต่อเนื่องจาก แผนระยะเร่งด่วน	กำหนดแล้วเสร็จเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2545 อยู่ระหว่างรอผลการศึกษา และวิเคราะห์
4	กรมพัฒนาที่ดิน	- วางแผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำสาขา คลองอู่ตะเภาเพื่อรองรับภัย ธรรมชาติ	กำหนดแล้วเสร็จเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545
5	กรมป่าไม้	- โครงการจัดการป่าไม้ลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา	ดำเนินการในปี พ.ศ. 2545-2554

ที่มา : การดำเนินงานแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, ข้อมูลวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

3.2.5 หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำท่วม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติไว้เกี่ยวข้องโดยตรงที่สามารถนำมาใช้ในการควบคุมป้องกันหรือแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ แต่ยังมีกรบัญญัติกฎหมายต่างๆ ไว้ในลักษณะที่เป็นการแทรกตัวอยู่ในกฎหมายอื่นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นเพียงส่วนย่อยของกฎหมายเท่านั้น เช่น บางฉบับกล่าวถึงการควบคุมขยะมูลฝอย โดยห้ามไม่ให้ทิ้งขยะมูลฝอยลงบนถนนหรือทางน้ำหรือการควบคุมการใช้ที่ดินและการก่อสร้างอาคารบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น ซึ่งการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องจะสามารถดำเนินการได้ตามลักษณะพื้นที่ ดังนี้

3.2.5.1 ระดับพื้นที่

กฎหมายที่นำมาเป็นส่วนประกอบในการกำหนดและบังคับพื้นที่ริมแม่น้ำนั้น โดยทั่วไปจะใช้ของกรมเจ้าท่า ซึ่งเป็นผู้ดูแลพื้นที่ริมแม่น้ำและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่สร้างล่งน้ำเข้ามาในแม่น้ำ โดยยึดกฎกระทรวงฉบับที่ 64 ได้แก่ ท่าเทียบเรือ สะพานปรับระดับและโป๊ะเทียบเรือ

สะพานข้ามแม่น้ำหรือสะพานข้ามคลอง ท่อหรือสายเคเบิล เขื่อนกั้นน้ำเซาะ กานเรือ และโรงสูบน้ำ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมโดยทางอ้อมอีกหลายฉบับ ซึ่งข้อบังคับและกฎหมายก็จะมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญลดลงตามลำดับขึ้นอยู่กับความรุนแรงและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ด้วย ตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทางน้ำและพื้นที่บังคับใช้

3.2.5.2 ระดับลุ่มน้ำ

ในประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการน้ำระดับกรมอยู่ประมาณ 38 แห่ง ภายใต้กระทรวงต่างๆ 9 กระทรวง องค์กรเหล่านี้จะมีกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำอยู่มากมาย เฉพาะในขอบเขตงานที่หน่วยของตนรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการระดับชาติอีก 7 คณะขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่จัดทำแนวทางในการจัดการน้ำ และประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีก 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการระบายน้ำในระดับลุ่มน้ำนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง แต่ได้มีการกำหนดไว้ในรายละเอียดบางส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการใช้น้ำแบบต่างๆ เช่น การใช้น้ำในการเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การใช้น้ำเพื่อผลิตพลังงาน การใช้น้ำในครัวเรือนและชุมชน การคมนาคม การประมงและการใช้น้ำในการอนุรักษ์และเพื่อความรื่นรมย์ เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในเรื่องสิทธิและการควบคุมการใช้น้ำตามวัตถุประสงค์ต่างๆ และในเรื่องการป้องกันและการแก้ไขมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมการใช้น้ำดังกล่าว

3.2.6 แนวคิดในการจัดตั้งองค์กรเพื่อบรรเทาอุทกภัย

ปัจจุบันตั้งแต่เกิดปัญหาน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2531 และ 2543 ทำให้มีหน่วยราชการเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจากแผนดำเนินงานลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ที่เห็นได้ชัดเจนว่ามีหน่วยราชการที่เข้ามาดำเนินโครงการในระยะต่างๆ มากกว่า 10 หน่วยงาน และที่สำคัญงบประมาณที่ใช้ก็มีจำนวนมาก ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องมีการจัดองค์กรที่สามารถบริหารทรัพยากรน้ำ ซึ่งองค์กรดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณารวมถึงการบริหารปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาน้ำมาก น้ำน้อย และน้ำเสียด้วย

รัฐบาลได้ตระหนักถึงขีดจำกัดขององค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำมาก น้ำน้อย และน้ำเสีย ที่มีอยู่ปัจจุบันว่าไม่สามารถแก้ไข ปัญหาของการจัดการน้ำ ตลอดจนการลดปัญหาความขัดแย้งในการจัดการน้ำได้ ในแนวทางที่รัฐได้ พยายามแก้ไขปัญหาคือประสานงานระหว่างกระทรวง ทบวง กรม คือ การตั้งคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ประกอบด้วย กระทรวงที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีการประกาศพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นอกจากนี้รัฐได้มีความพยายามให้การกระจายอำนาจ และให้ประชาชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการจัดการทรัพยากรน้ำที่เห็นเด่นชัดคือ แต่ละจังหวัดสามารถดูแลปัญหา สิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับเฉพาะเรื่องคุณภาพน้ำและมีได้ครอบคลุม ถึงปัญหาการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมแต่อย่างใด

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมี การศึกษาความเป็นไปได้ในวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของแต่ละลุ่มน้ำ อันประกอบด้วย ปริมาณต้นทุนที่มีทั้งปริมาณน้ำที่มีต้นทุนและปริมาณน้ำที่ไม่มีต้นทุน เพราะลักษณะของแต่ละลุ่ม น้ำจะมีความแตกต่างกันทั้งขนาด ลักษณะทางกายภาพ ปริมาณฝนและอื่นๆ ซึ่งการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำโดยรวม สามารถกำหนดได้ดังนี้

- การจัดการทรัพยากรน้ำทั้งปริมาณน้ำที่มีต้นทุนและไม่มีต้นทุนภายในลุ่ม น้ำตามกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- จัดสรรน้ำท่าผิวดินและน้ำใต้ดิน
- ออกใบอนุญาตการนำน้ำขึ้นไปใช้
- กำหนดปริมาณการไหลต่ำสุด
- กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในลำน้ำแต่ละส่วน
- การอนุญาตการระบายน้ำ
- การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการภายในลุ่มน้ำ
- การตรวจข้อมูลน้ำฝน ระดับน้ำในลำน้ำและระดับน้ำใต้ดิน
- การตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน
- การจัดการท่งน้ำท่วมและการวางแผนทางการควบคุมน้ำท่วม
- การวางแผนแก้ไขปัญหาก็แล้ง
- การวางแผน ก่อสร้างและการจัดการเขื่อนเอนกประสงค์ และการดูแล รักษาระบบการกระจายน้ำ
- การจัดการพื้นที่ลุ่มต่ำ

- การกำหนดและจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำ
- เห็นชอบ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำใหม่ๆ ซึ่งจะมีผลต่อทรัพยากรน้ำหรือผู้ใช้น้ำในปัจจุบัน
- พัฒนาแผนตามแนวทางต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสำหรับพื้นที่ในระดับลุ่มน้ำ

เมื่อได้มีการจัดตั้งองค์กรและขั้นตอนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายในลุ่มน้ำ โดยมีการจัดระดับผู้ใช้น้ำและปริมาณการจัดสรรน้ำภายในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำแล้ว แต่ละลุ่มน้ำอาจจะประสบปัญหาไม่เหมือนกัน บางลุ่มน้ำอาจจะยังมีการพัฒนาไม่มากนัก ทำให้เมื่อมีการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ปริมาณทรัพยากรน้ำอาจจะเหลือ ส่วนลุ่มน้ำอื่นเมื่อได้จัดการทรัพยากรน้ำแล้ว ปรากฏว่ายังขาดปริมาณน้ำเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำให้มีประสิทธิภาพทำให้จำเป็นต้องมีการจัดหาแหล่งน้ำดิบหรือปริมาณน้ำดิบจากลุ่มน้ำอื่นมาใช้ ซึ่งในการผันน้ำหรือย้ายปริมาณน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำมีความเป็นไปได้อย่างมาก แต่การที่จะนำทรัพยากรน้ำจากลุ่มน้ำใด ไปยังลุ่มน้ำอื่น จำเป็นจะต้องมีการพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำนั้น เพราะการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำอาจจะทำให้ความสมดุลภายในลุ่มน้ำเปลี่ยนไป ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจจะมากจนไม่เป็นที่ยอมรับ

ในส่วนของการบริหารเทาอุทกภัย ซึ่งจะมีปัญหาเฉพาะบางปีที่มีปริมาณฝนตกที่ผิดปกติไปจากปกติ ทำให้การพิจารณาแนวทางหรือมาตรการบรรเทา ต้องประสานกับการจัดสรรทรัพยากรน้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพราะการสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ เช่น ถนน ที่ทำให้เกิดการขีดขวางทางน้ำอาจจะเป็นสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมได้ ดังนั้นการมีองค์กรระดับลุ่มน้ำที่สามารถวิเคราะห์และประเมินปัญหาต่างๆ ในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำจะสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ส่วนการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในระดับพื้นที่เนื่องจากพื้นที่ที่ต้องการจะป้องกันนั้นอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งเมื่อแต่ละพื้นที่ที่ต้องการจะมีสิ่งก่อสร้างเพื่อป้องกันน้ำท่วม ก็อาจจะเป็นสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ดินน้ำหรือท้ายน้ำของพื้นที่ป้องกันได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานกับองค์กรระดับลุ่มน้ำ ที่สามารถพิจารณาและวิเคราะห์ปัญหาและประเมินโครงการป้องกันน้ำท่วมของแต่ละพื้นที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำได้ รวมทั้งต้องมีอำนาจพอที่จะตัดสินใจในการอนุมัติโครงการก่อสร้างต่างๆ ตามที่พื้นที่ในลุ่มน้ำขอดำเนินการก่อสร้าง

3.2.7 การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัย

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา มนุษย์ได้ใช้วิธีการต่างๆ ในการป้องกันความสูญเสียที่เกิดจากอุทกภัยทั้งวิธีการควบคุมน้ำ (water approach) หรือวิธีการควบคุมพื้นที่ (land approach) ซึ่งมีทั้งมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง (structural measure) และมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง

(non-structural measure) แต่เนื่องจากอุทกภัยเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีขนาดและช่วงเวลาของการเกิดที่ไม่แน่นอน โดยขนาดของอุทกภัยที่เกิดขึ้นอาจจะมีความถี่น้อยกว่าหรือมากกว่ามาตรการใช้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ได้ออกแบบไว้ และอาจจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันก็ได้ และการออกแบบระบบป้องกันอุทกภัยเพื่อให้รองรับขนาดของอุทกภัยให้ได้ทุกกรณีก็ย่อมเป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้มีแนวความคิดในการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยก่อนที่จะเกิดอุทกภัย โดยอาศัยการคาดการณ์อุทกภัยล่วงหน้าแล้วแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งเตรียมตัวต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ปัจจุบันในกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา กรมชลประทานและกรมอุตุนิยมวิทยาจะมีหน้าที่ในการคาดการณ์และเตือนอุทกภัย โดยการดำเนินการคาดการณ์และเตือนอุทกภัยของทั้ง 2 หน่วยงาน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัยปัจจุบัน

- กรมอุตุนิยมวิทยา

ปัจจุบันในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภากรมอุตุนิยมวิทยามีสถานีวัดน้ำฝนอยู่ 3 สถานีที่เป็นระบบโทรมาตรและอีก 5 สถานี เป็นสถานีวัดน้ำฝนปกติ เพื่อเป็นสถานีวัดปริมาณน้ำฝนที่ตกลงในพื้นที่ลุ่มน้ำ นอกจากนั้นยังมีโครงการที่จะดำเนินการติดตั้งสถานีวัดน้ำฝนและระบบโทรมาตรเพิ่มเติมในพื้นที่โครงการอีก 20 สถานี ซึ่งดำเนินการเสร็จและใช้งานได้ในปี พ.ศ. 2545 โดยองค์ประกอบของโครงการที่ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

- สถานีตรวจวัดน้ำฝนอัตโนมัติ (remote station) ติดตั้งในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาและ/หรือบริเวณใกล้เคียง จำนวน 20 สถานี พร้อมทั้งทำการติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดและรับ-ส่งข้อมูลปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติ ทำหน้าที่เป็นสถานีตรวจวัดทางไกลส่งข้อมูลเข้าสู่ศูนย์ข้อมูล (data center) แบบอัตโนมัติ โดยผ่านเครือข่ายคู่สายโทรศัพท์เป็นหลัก
- ศูนย์ข้อมูล (data center) ติดตั้ง ณ งานพยากรณ์อากาศการบิน สถานีท่าอากาศยานหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ตลอดจนติดตามสถานะภาพการรับ-ส่งข้อมูลทั้ง 20 สถานี และส่งข้อมูลทั้งหมดไปที่ศูนย์ปฏิบัติการเตือนภัย (operation and warning center)

- ศูนย์ปฏิบัติการเตือนภัย (operation and warning center) ติดตั้ง ณ ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากศูนย์ข้อมูล ร่วมกับข้อมูลการตรวจอากาศด้วยเรดาร์และทำการพยากรณ์น้ำฝนในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนเฝ้าติดตามสภาวะอากาศและเตือนภัยร่วมกับคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยข้อมูลที่รวบรวมและผ่านการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ จะถูกส่งผ่านคู่สายโทรศัพท์ไปยังกองพยากรณ์อากาศ กรมอุตุนิยมวิทยาด้วย

- การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัยของกรมชลประทาน

1) การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัยด้วยระดับน้ำ

ปัจจุบันกรมชลประทานได้ดำเนินการจัดทำกราฟความสัมพันธ์ของระดับน้ำกับระยะเวลาการเคลื่อนตัวของน้ำในคลองอุตะเกา เพื่อใช้ในการคาดการณ์ระยะเวลาที่จะเกิดน้ำท่วมที่อำเภอหาดใหญ่ โดยใช้สถานีวัดน้ำ X.173 (บริเวณบ้านคลองแงะ) เป็นตำแหน่งสถานีเฝ้าระวัง และใช้สถานีวัดน้ำ X.44 (บริเวณบ้านหาดใหญ่ใน) เป็นตำแหน่งพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีระยะทางประมาณ 53 กิโลเมตร (ตามทางน้ำ) รวมทั้งยังได้ดำเนินการจัดทำการเตือนอุทกภัยล่วงหน้าในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ (ประมาณ 12-15 ชั่วโมง)

2) การคาดการณ์และการเตือนอุทกภัยด้วยปริมาณฝนตก

ในปี พ.ศ. 2544 กรมชลประทาน โดยสำนักพัฒนาแหล่งน้ำ สำนักอุทกวิทยา และบริหาร สำนักชลประทานที่ 12 และสถาบันที่ปรึกษาได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เชิงสถิติของข้อมูลฝนแบบรายวันและแบบต่อเนื่องเพื่อสังเคราะห์กราฟขีดจำกัดของฝนที่อาจทำให้เกิดอุทกภัยของพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาตอนบนและตอนล่าง (เนื่องจากปริมาณฝนตอนบนและตอนล่างไม่สัมพันธ์กัน ดังนั้นการจัดทำกราฟขีดจำกัดน้ำฝนรวมทั้งลุ่มน้ำจึงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาที่มีข้อมูลปริมาณฝนจำกัดจึงจัดทำกราฟขีดจำกัดของฝนสำหรับพื้นที่ตอนบนและตอนล่างเท่านั้น) โดยกราฟขีดจำกัดของฝนดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้พร้อมกับการติดตั้งสถานีวัดน้ำฝนแบบอัตโนมัติชั่วคราว ในช่วงระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน ถึง 15 ธันวาคม พ.ศ.

3) ระบบคาดการณ์และเตือนภัยที่อยู่ในแผนดำเนินการ

กรมชลประทานได้ทำระบบคาดการณ์และเตือนภัยแบบ real-time ประกอบด้วยระบบโทรมาตรและระบบคาดการณ์แบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการติดตั้งเสร็จแล้วในปี พ.ศ. 2547

2. ประสิทธิภาพของการคาดการณ์ในปัจจุบัน

ระบบคาดการณ์และเตือนอุทกภัยในปัจจุบันที่ดำเนินการ โดยกรมอุตุนิยมหาวิทยาลัยและกรมชลประทาน จากการศึกษาจะพบข้อดีและข้อเสียของทั้ง 2 แบบ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- **กรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย** : การคาดการณ์จะอาศัยการติดตามพร้อมกับคาดการณ์สภาพภูมิอากาศ วิธีการดังกล่าวจะมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดี ทราบถึงสภาพฝนล่วงหน้าทำให้มีระยะเวลาในการตรวจสอบและเตรียมรับสถานการณ์

ข้อเสีย ไม่ทราบตำแหน่งที่จะเกิดอุทกภัยและสภาพของอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น

- **กรมชลประทาน** : การคาดการณ์จะมี 2 วิธี โดยมีข้อดีและเสียสรุปได้ดังนี้

1) การคาดการณ์โดยอาศัยระดับน้ำ

ข้อดี สามารถทราบระดับน้ำท่วมและขอบเขตที่จะเกิดน้ำท่วม

ข้อเสีย จะทราบหลังจากฝนตกและเปลี่ยนเป็นน้ำท่าไหลลงสู่คลองอยู่ตะเภา ซึ่งอาจจะทำให้มีระยะเวลาน้อยในการเตรียมการ

2) การคาดการณ์โดยอาศัยกราฟขีดจำกัดของฝน

ข้อดี ทราบแนวโน้มที่จะเกิดอุทกภัย จากข้อมูลฝนโดยมีต้องรอให้ฝนเปลี่ยนเป็นน้ำท่าไหลลงสู่คลองอยู่ตะเภา

ข้อเสีย ต้องอาศัยผู้มีความเชี่ยวชาญด้านอุทกวิทยาในการตัดสินใจ

3.2.8 สื่อและการประชาสัมพันธ์

หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่มีการประสานงานร่วมกันเป็นเครือข่ายลงสู่ฐานรากชุมชนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การประสานงานและประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันบรรลุผลสำเร็จด้วยดี โดยสื่อที่หน่วยงานภาครัฐ

ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ วารสาร ใบปลิว/จดหมายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ โทรสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต การจัดประชุมสัมมนา การเยี่ยมชมพื้นที่โครงการเพื่อชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการ

ส่วนทางด้าน การดำเนินงานประชาสัมพันธ์มีรายละเอียดในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 3-9

ตารางที่ 3-9 แสดงประเภทรูปแบบและลักษณะสื่อ กลวิธีการเผยแพร่ และกลุ่มผู้ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์

ประเภทของสื่อ	รูปแบบและลักษณะของสื่อ	กลวิธีการเผยแพร่	ผู้ผลิตสื่อ	
			หน่วยงานภาครัฐ	เอกชน
1) แผ่นพับ	เนื้อหา, แผนที่, รูปภาพ	- ตั้งแจกในสำนักงาน	✓	-
		- เข้าแจกยังครัวเรือน	✓	-
		- สอดแทรกในแหล่งหนังสือพิมพ์	✓	✓
		- แจกระหว่างการสัมมนาและการประชุมกลุ่มย่อย	-	-
		- ฝากผ่านผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น อบต. เทศบาล อำเภอ ไปแจกลูกบ้าน	-	-
2) จุลสาร	บทความ, แผนที่, รูปภาพ	- ตั้งแจกในสำนักงาน	✓	-
		- แจกระหว่างการสัมมนาและการประชุมกลุ่มย่อย	-	-
		- แจกแก่ผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น อบต. เทศบาล และอำเภอ	✓	-

ตารางที่ 3-9 (ต่อ)

ประเภทของสื่อ	รูปแบบและลักษณะของสื่อ	กลวิธีการเผยแพร่	ผู้ผลิตสื่อ	
			หน่วยงาน	เอกชน
3) เอกสารประกอบการสัมมนาและประชุมกลุ่มย่อย	เนื้อหา, แผนที่	- แจกแก่ผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม	-	-
		- แจกแก่ผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น อบต. เทศบาล และอำเภอ	-	-
4) เอกสารเผยแพร่	เนื้อหา, แผนที่	- อ่านออกอากาศผ่านสถานีวิทยุ	✓	-
		- อ่านออกเสียงตามสายผ่านหอกระจายข่าว	-	-
5) เว็บไซต์ (web site)	เนื้อหา, แผนที่, รูปภาพ	- เผยแพร่และเชื่อมโยง (web link) เครือข่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ต (internet)	✓	✓
6) วิดีทัศน์	ภาพ, เสียง	- สามารถนำไปใช้เผยแพร่ผ่านทีวี ในหน่วยงานราชการหรือที่ทำการหมู่บ้านหรือศูนย์กลางชุมชน	-	-
7) กิจกรรมสัมมนาและประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่โครงการ	สื่อบุคคล, แผนที่, ฉายภาพ LCD, รูปภาพ, เอกสารเผยแพร่	- บรรยาย, สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น, เปิดเวทีให้สอบถามและตอบคำถาม, ทำแบบสอบถาม	✓	✓

บทที่ 4

การบริหารจัดการและบรรเทาสาธารณภัย

เทศบาลนครหาดใหญ่

ปัจจุบันสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะทวีจำนวนความถี่และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นภัยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยังรวมถึงสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การชุมนุมประท้วง การจลาจล ในขณะที่เทศบาลนครหาดใหญ่ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และด้านอุตสาหกรรมในภาพรวมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบในด้านต่างๆมากมาย โดยเฉพาะการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่

การสูญเสียทรัพยากรของนครหาดใหญ่จากสาธารณภัยเป็นเหตุสำคัญของความล่าช้าในการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีทรัพยากรด้านการพัฒนาอยู่อย่างจำกัด ความสูญเสียและความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และความเสียหายแก่ทรัพย์สินสมบัติสาธารณตลอดจนทรัพยากรของชาติ

ดังนั้นการเตรียมพร้อมของนครหาดใหญ่โดยเฉพาะการป้องกันและลดผลกระทบของสาธารณภัยจึงเป็นความสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ เพื่อป้องกันและบรรเทาความเสียหายหรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนเพื่อให้การจัดการด้านสาธารณภัยและภัยด้านความมั่นคงเกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา เทศบาลนครหาดใหญ่จึงได้ปรับปรุงแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้มีความพร้อมไว้รองรับสถานการณ์ตั้งแต่ยามปกติ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินสามารถดำเนินไปอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4.1 โครงสร้างกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นภารกิจหลักที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติกับทุกฝ่าย และบุคคลในเทศบาล รวมทั้งต้องการองค์กรรับผิดชอบต่อระบบงานนี้ในทุกระดับ ตั้งแต่ยามปกติ เพื่อเตรียมการวางแผนอำนวยการ และกำกับดูแลปฏิบัติทั้งปวง อันจะนำไปสู่การป้องกันและบรรเทาความเสียหาย และช่วยเหลือประชาชนให้พ้นจากภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกฎหมายการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญ

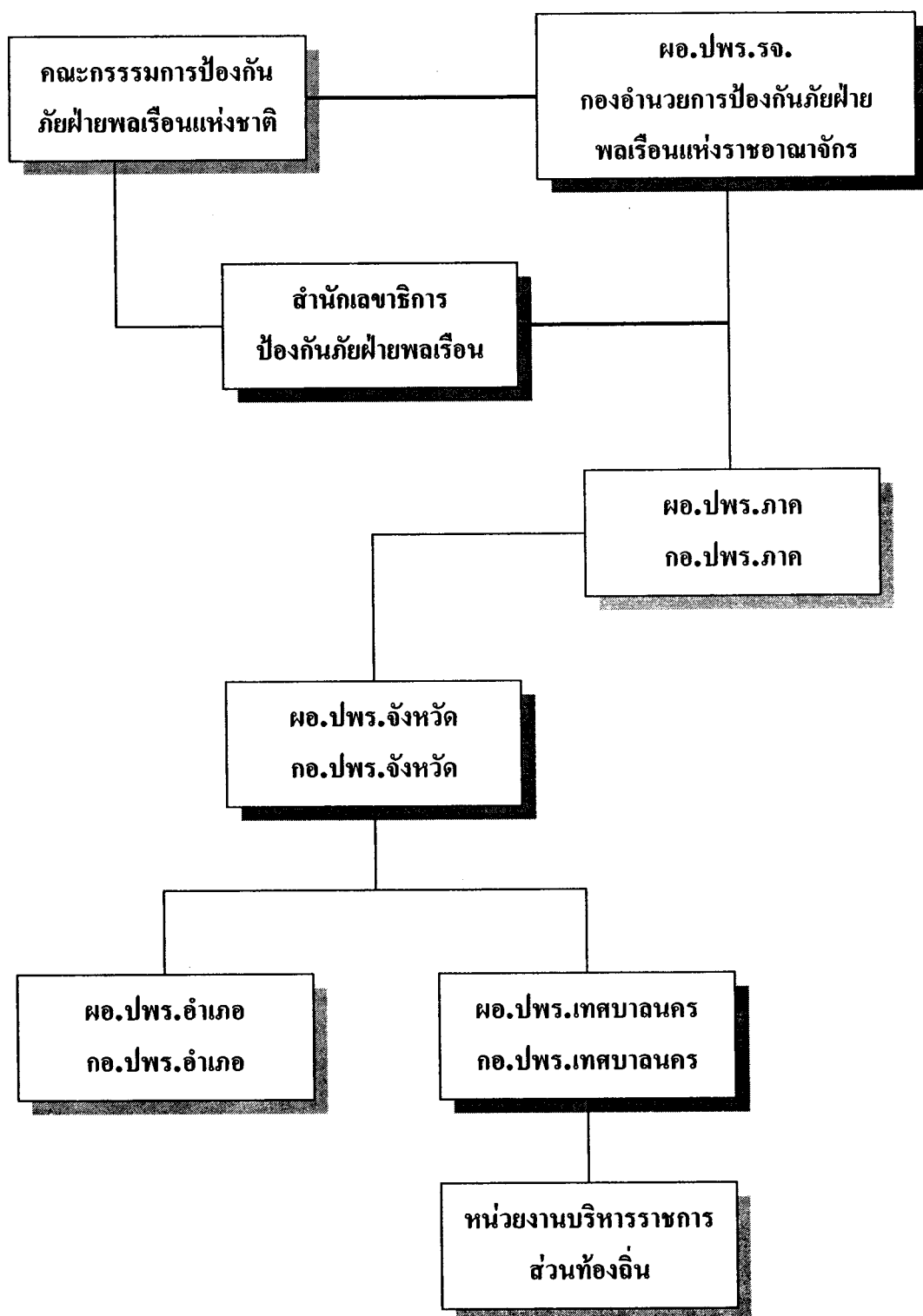
(ภาพประกอบที่ 4-1) ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร และผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ ซึ่งกองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ประกอบด้วย

1. กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภาค จัดตั้งโดยผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภาค
2. กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา จัดตั้งศูนย์โดยผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
3. กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ จัดตั้งโดยผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ
4. กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล จัดตั้งศูนย์โดยผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล

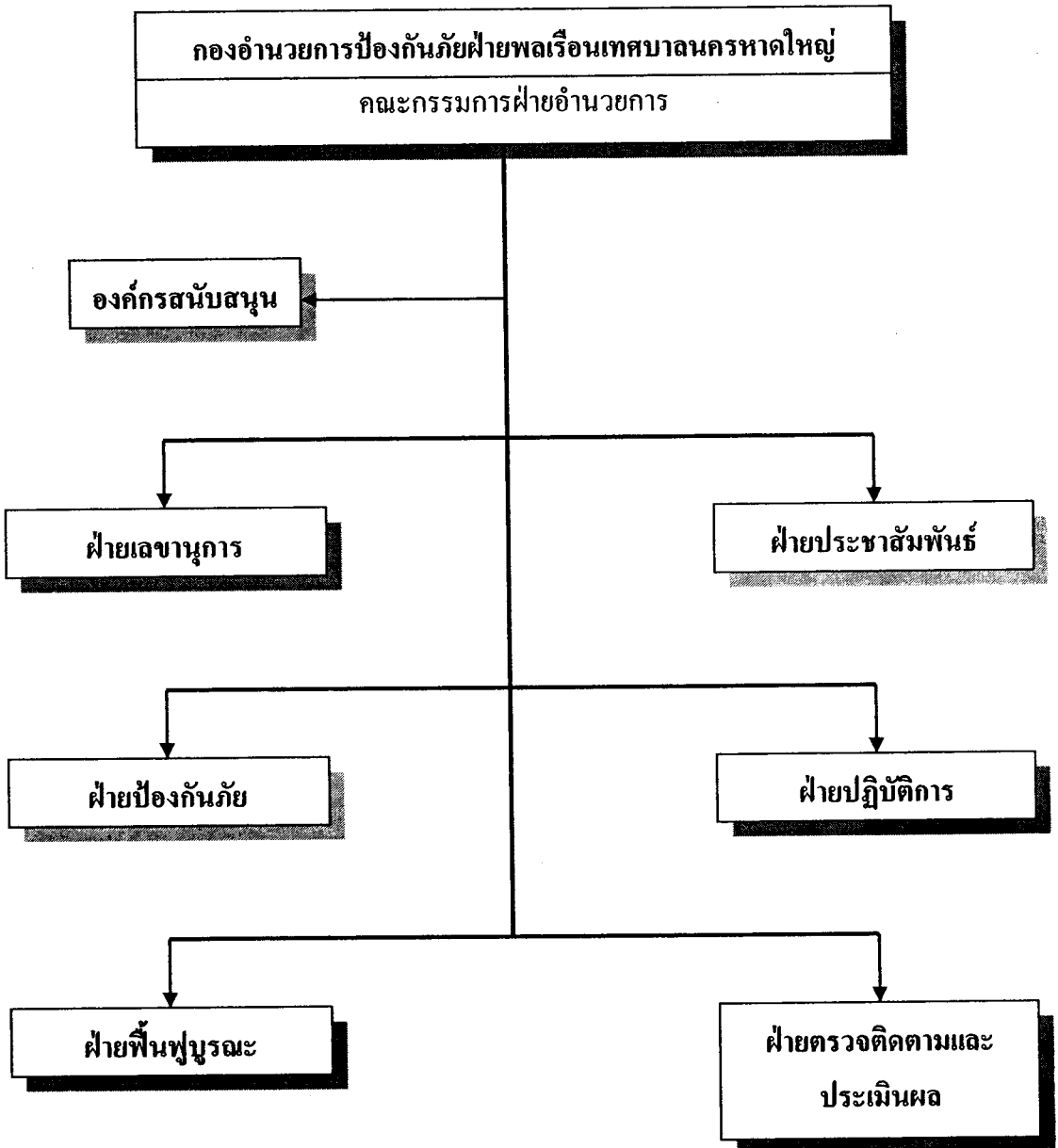
ดังนั้นเพื่อให้กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่จึงได้จัดตั้งกองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ขึ้น (ภาพประกอบที่ 4-2) เพื่อรองรับแผนการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมทั้งแต่งตั้งและบังคับบัญชาพนักงานป้องกันภัย ตามขอบเขตของกฎหมายเพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภายในขอบเขตความรับผิดชอบของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ภาวะปกติ

4.2 หน้าที่ของกองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

กองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 445 สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 และทำหน้าที่เป็นสำนักงานของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ และคณะกรรมการอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

ภาพประกอบที่ 4-1 ฟังการจัดองค์กรการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ภาพประกอบที่ 4-2 โครงสร้างกองอำนวยการป้องกันภัยฝ้ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

4.2.1 ฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ การตรวจสอบและพัฒนา ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แผนปฏิบัติการเฉพาะกิจของแต่ละภัย จัดกำลังพล การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติงานและกำลังอาสาสมัครต่างๆ การให้ความรู้แก่ประชาชน การติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งรวบรวมสิ่งของที่มิผู้บริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และงานอื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย

ฝ่ายเลขานุการ แบ่งงานภายในออกเป็น 3 หน่วยดังนี้

1. หน่วยธุรการและแผนงาน มีหน้าที่

- การบริหารงานธุรการทั้งหมดของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เทศบาลนครหาดใหญ่
- พัฒนาประสิทธิภาพการวางแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ให้เป็นที่ ปัจจุบันสามารถนำไปปฏิบัติได้เมื่อเกิดภัย
- จัดเตรียมกำลังพลไว้ให้พร้อม ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และกำลังอาสาสมัครต่างๆ ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชน ในการ เตรียมการป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

2. หน่วยรับบริจาค มีหน้าที่ เชิญชวนให้มีการบริจาคสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค ตลอดจนรับบริจาคสิ่งของต่างๆ เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. หน่วยสวัสดิการ มีหน้าที่ จัดสรรสวัสดิการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล นครหาดใหญ่

4.2.2 ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่าย พลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่
- จัดแถลงข่าวข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือ โดยประสานข้อมูลจากฝ่ายธุรการ
- ให้งานประชาสัมพันธ์ กองวิชาการและแผนงานเป็นศูนย์รวมข่าวและ กระจายข่าวให้แก่สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปได้ทราบ

4.2.3 ฝ่ายป้องกันภัย มีหน้าที่

- ติดตามสถานการณ์ รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ที่อาจ เกิดขึ้น แจ้งเตือนแก่ประชาชน ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ทราบ และเตรียมการระมัดระวังภัยได้ทันทั่วทั้งที่

- เตรียมเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อดำเนินการป้องกัน ลดอันตราย และความเสียหายจากภัยฝ่ายพลเรือน
- รับและรายงานเหตุการณ์ต่อกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเหนือขึ้นไป และเป็นศูนย์กลางสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคคลในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

4.2.4 ฝ่ายป้องกันภัย แบ่งงานภายในออกเป็น 3 หน่วยดังนี้

- หน่วยป้องกันภัย มีหน้าที่เตรียมเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และดำเนินการเพื่อป้องกันลดอันตรายและความเสียหายจากภัยฝ่ายพลเรือน
- หน่วยสื่อสาร มีหน้าที่ รับและรายงานเหตุการณ์ต่อกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเหนือขึ้นไป และเป็นศูนย์กลางสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคคลในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- หน่วยเฝ้าคอยเหตุ มีหน้าที่ ติดตามสถานการณ์ รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น แจ้งเตือนแก่ประชาชน ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และเตรียมการระมัดระวังภัยได้ทันทั่วถึง

4.2.2 ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่

- ดำเนินการระงับและบรรเทาภัย การกักกันเมื่อเกิดเหตุภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่
- จัดการปฐมพยาบาลผู้ประสบภัยเมื่อเกิดเหตุภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่
- ดำเนินการอพยพประชาชน และส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย

ฝ่ายปฏิบัติการ แบ่งงานภายในออกเป็น 4 หน่วยดังนี้

- หน่วยกักกัน มีหน้าที่ ออกระงับและบรรเทาภัยฝ่ายพลเรือนที่เกิดขึ้นให้ยุติโดยเร็ว และรายงานสถานการณ์ภัยฝ่ายพลเรือน ให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทราบทุกระยะ
- หน่วยปฐมพยาบาล มีหน้าที่ จัดหน่วยปฐมพยาบาลออกปฏิบัติงาน ร่วมกับหน่วยกักกันและรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ และผู้ป่วยในบริเวณเกิดเหตุภัยฝ่ายพลเรือน ก่อนนำส่งโรงพยาบาลหรือสถานที่ปลอดภัย
- หน่วยอพยพประชาชน มีหน้าที่ จัดการอพยพประชาชน และส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย ขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินของประชาชนไปยังที่ปลอดภัย

- หน่วยรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ รักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณที่เกิดภัยฝ่ายพลเรือน และจัดระเบียบการจราจรในบริเวณที่เกิดภัยฝ่ายพลเรือน

4.2.6 ฝ่ายฟื้นฟูและบูรณะ มีหน้าที่

- ให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพของประชาชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว
- บูรณะซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ให้ใช้งานได้ในเบื้องต้น
- จัดการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง และจัดระบบการสาธารณสุขในบริเวณที่รับการอพยพ

ฝ่ายฟื้นฟู แบ่งงานภายในออกเป็น 3 หน่วยดังนี้

- หน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีหน้าที่ ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และสำรวจความเสียหาย และความต้องการด้านต่างๆ ของผู้ประสบภัยเสนอต่อผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- หน่วยบูรณะซ่อมแซม มีหน้าที่ บูรณะซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ให้ใช้งานได้ในเบื้องต้น
- หน่วยรักษาพยาบาล มีหน้าที่ จัดการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง และจัดระบบการสาธารณสุขในบริเวณที่รับการอพยพ

4.2.2 ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผล มีหน้าที่

- ติดตามสถานการณ์ภัยฝ่ายพลเรือนอย่างใกล้ชิด ทั้งขณะที่เกิดภัยและเมื่อกำลังผ่านพ้นไปแล้ว โดยต้องออกตรวจเยี่ยมในพื้นที่ประสบภัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และประเมินผลความช่วยเหลือว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือเหล่านั้นเพียงใด
- ภายหลังภัยพิบัติได้ผ่านพ้นไปแล้ว เร่งตรวจสอบสภาพความเสียหายทันทีที่สามารถกระทำได้ โดยร่วมประชุมปรึกษาส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร โดยเร็ว

- รวบรวมปัญหา อุปสรรค หรือเหตุขัดข้องในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เสนอผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อเป็นข้อมูลในการวินิจฉัยคำสั่ง
- ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่สั่งการ
- รายงานผลการปฏิบัติให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ทราบจนกว่าสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติ

4.2.2 องค์กรสนับสนุน ประกอบด้วยส่วนราชการที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในพื้นที่เทศบาลทุกหน่วย และองค์กรภาคเอกชน มีหน้าที่

- กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันบรรเทาภัยอันตรายอันเกิดจากภัยต่างๆ ที่มีต่อบุคคล อาคาร สถานที่ ทรัพย์สินทางราชการและประชาชน รวมทั้งกำหนดวิธีการอพยพประชาชนและส่วนราชการ โดยประสานกับฝ่ายพลเรือน
- ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาเมื่อได้รับการร้องขอ
- ประสานและร่วมปฏิบัติในเรื่องการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกับกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแต่ละระดับ รวมทั้งการสนับสนุนเมื่อได้รับการร้องขอแต่เมื่อมีภัยให้ทำหน้าที่ทำตามที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่จะสั่งการ

4.3 การเตรียมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ มีหน้าที่เตรียมการป้องกันตั้งแต่ยามปกติ โดยเน้นความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกันเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากภัย และจัดระบบหน้าที่ความรับผิดชอบและการอำนาจการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งโครงสร้างการบังคับบัญชาในภาวะปกติได้แสดงในภาพประกอบที่ 4-3 และแผนผังการประสานการปฏิบัติได้แสดงในภาพประกอบที่ 4-4 ทั้งนี้เมื่อยามเกิดภัยฝ่ายพลเรือนสามารถเข้ารับและบรรเทาภัยที่เกิดขึ้นหรือใกล้ที่จะเกิดขึ้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์สามารถลดอันตรายและความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยถือว่าการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ประสบภัยเฉพาะหน้า เป็นความเร่งด่วนสูงสุดในการเข้าระงับและบรรเทาภัย โดย

มีขั้นตอนปฏิบัติเมื่อเกิดภัย ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4-5 และเมื่อสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ได้ผ่านพ้นไปแล้วจะต้องดำเนินการฟื้นฟูบูรณะความเสียหายต่างๆ ให้เข้าสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

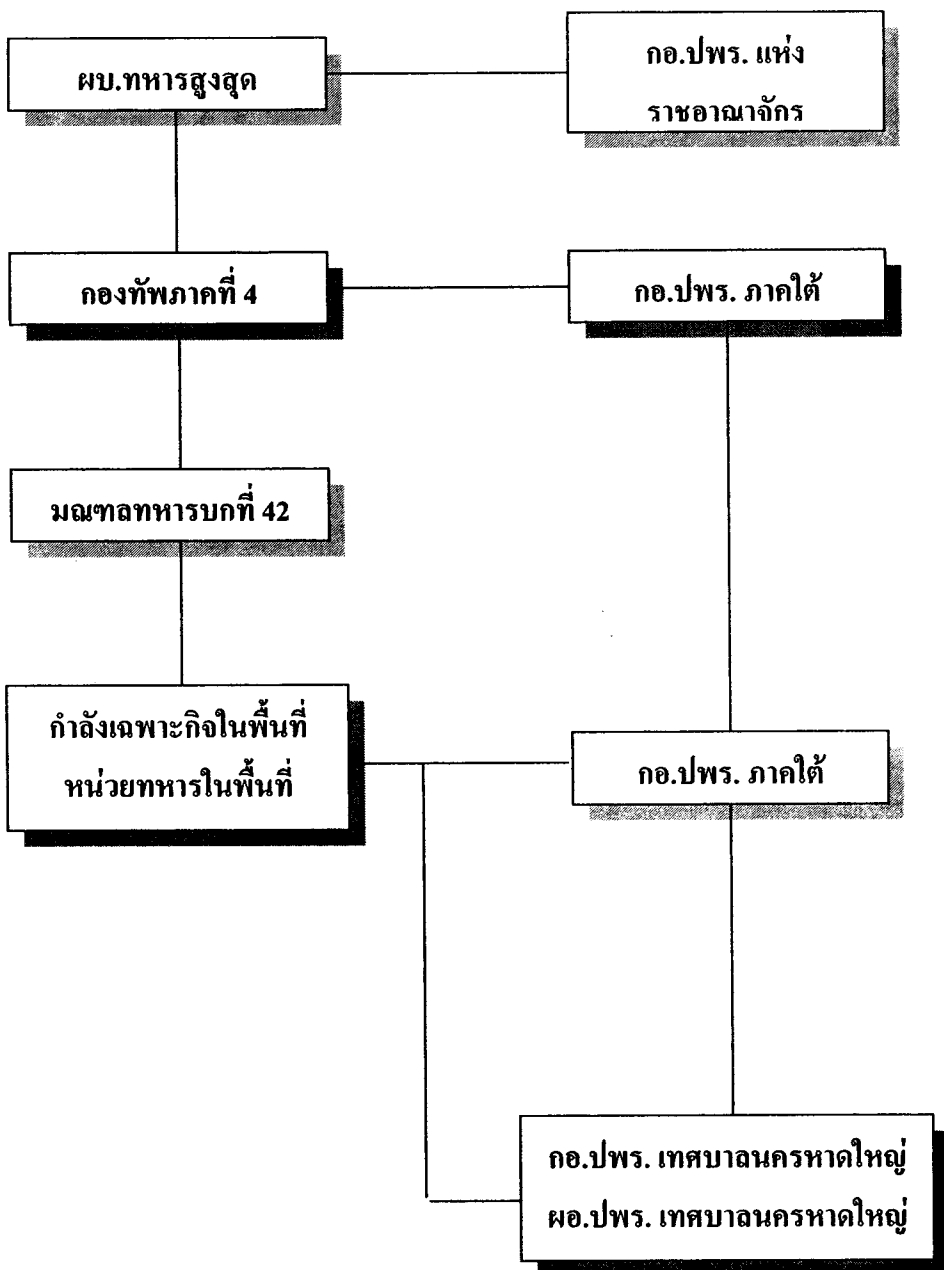
การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 และแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมดังต่อไปนี้

1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

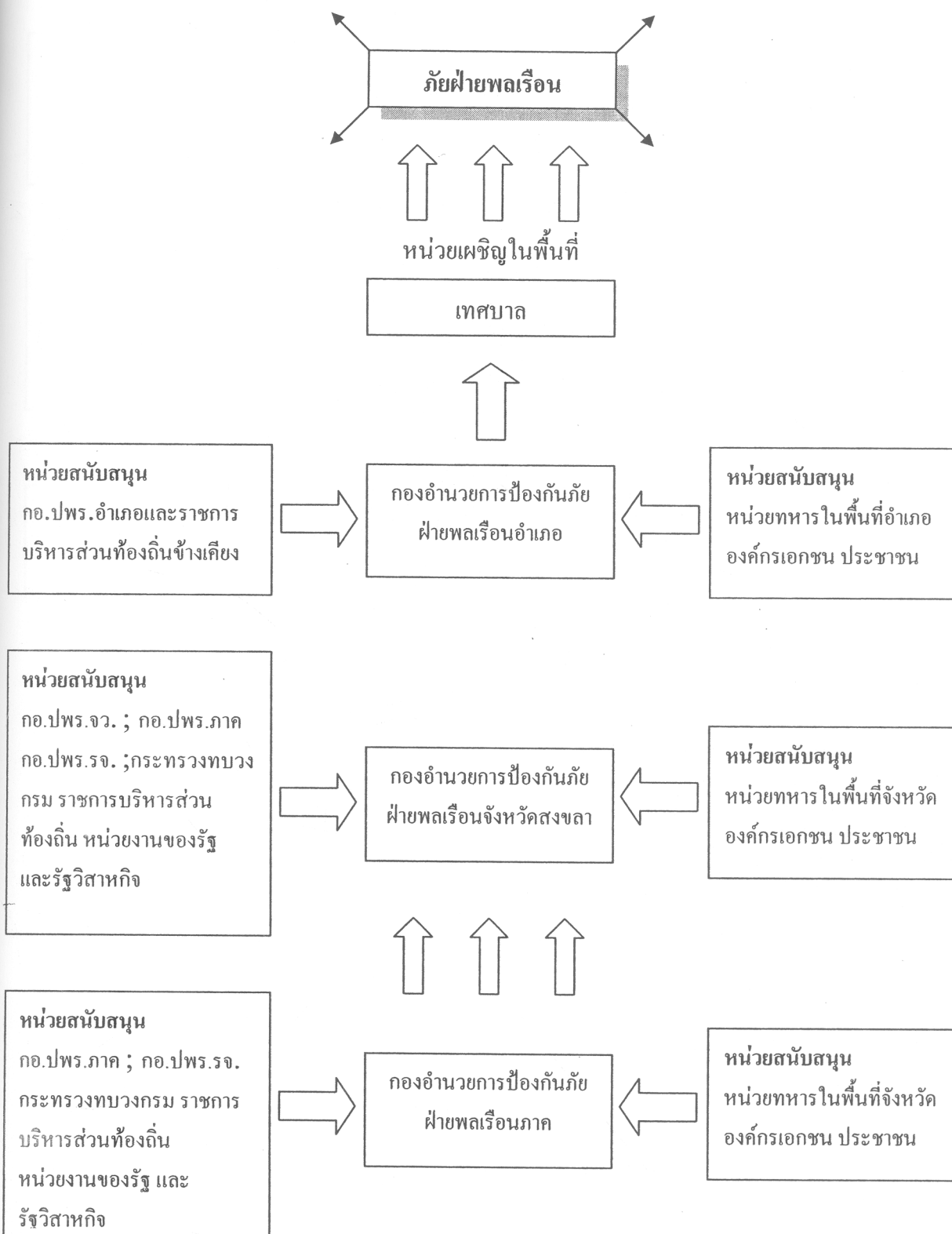
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัยและवादภัย
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัย
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟฟ้า
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง
- การป้องกันและบรรเทาภัยจากการคมนาคมขนส่ง

2) ภัยด้านความมั่นคง ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

- การป้องกันระงับการก่อวินาศกรรม
- การป้องกันระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล

ภาพประกอบที่ 4-3 โครงสร้างการบังคับบัญชาในภาวะปกติของกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

ภาพประกอบที่ 4-4 แผนผังการประสานการปฏิบัติงานป้องกันกัยฝ้ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

ภาพประกอบที่ 4-5 ขั้นตอนปฏิบัติเมื่อเกิดภัย ประกอบแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลนครหาดใหญ่

หลักการในการปฏิบัติเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดำเนินการและรับผิดชอบ โดยกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ รวมทั้งหน่วยสนับสนุนซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กองอำนาจการป้องกันฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ปฏิบัติหน้าที่

- อำนาจการควบคุม กำกับดูแล และการประสานการปฏิบัติ ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัด
- สนับสนุนการปฏิบัติในกรณีที่เกิดสาธารณภัยในพื้นที่ความรับผิดชอบของจังหวัด และเกินกว่าขีดความสามารถของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอหรือเทศบาล
- สนับสนุนการปฏิบัติแก่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนท้องที่อื่นๆ ตามที่รับการร้องขอ

2. กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ ปฏิบัติหน้าที่

- เป็นหน่วยอำนาจการควบคุม กำกับดูแล และประสานการปฏิบัติในกรณีที่เกิดสาธารณภัยในพื้นที่ความรับผิดชอบของอำเภอ
- เป็นหน่วยปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาภัยฝ่ายพลเรือน เมื่อเกิดเหตุในพื้นที่ความรับผิดชอบ
- สนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติในท้องที่อำเภอ เมื่อเกิดขีดความสามารถ
- สนับสนุนกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนท้องที่อื่นๆ ตามที่ได้รับ การร้องขอ

3. กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น ปฏิบัติหน้าที่

- เป็นหน่วยงานปฏิบัติในกรณีเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเอง สนับสนุนการปฏิบัติแก่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนท้องที่อื่นๆ ตามที่ ได้รับการร้องขอ
- ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยในเขตอำเภอ ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ

4. ส่วนราชการในเขตเทศบาล มีหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติตามแผนร่วมกับกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ในกรณีเกิดสาธารณภัย

5. หน่วยทหารที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในพื้นที่เทศบาล มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามที่ได้รับกรร้องขอ

6. องค์กรภาคเอกชนและประชาชน มีหน้าที่ให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งให้การสนับสนุนการปฏิบัติเมื่อได้รับการร้องขอ ตามที่ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จะสั่งการในกรณีที่เกิดเหตุ

4.4 การกจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภย

4.4.1 ติดตามและประเมินสถานการณ์ ในกรณีทีกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลได้พิจารณาประเมินสถานการณ์แล้ว เห็นว่าเกิดสาธารณภยขึ้นในพื้นที่ หรือเกิดสาธารณภยขึ้นแล้ว ให้จัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่ออำนาจการสั่งการ และควบคุมดูแลปฏิบัติ แล้วรายงานให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาทราบ

4.4.2 การกจของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลที่เกิดสาธารณภย มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภยตามแผนนี้ โดยถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชน ผู้ประสบภยและเจ้าหน้าที่ทีได้รับบาดเจ็บจากการช่วยเหลือผู้ประสบภยเป็นสิงสำคัญที่สุด โดยมีการระดมกำลังเจ้าหน้าที่ กำลังประชาชน และเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์จำเป็น เครื่องมือสื่อสาร มาใช้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และในกรณีจำเป็นให้ดำเนินการจำกัดเขตท้องที่อยู่อาศัย อพยพประชาชนและส่วนราชการออกจากพื้นที่ประสบภยได้โดยคำสั่งของผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินและจำเป็นอย่งยั้ง ไม่สามารถรอคำสั่งปฏิบัติการอพยพหรือจำกัดเขตท้องทีจากผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ก็ให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลมีอำนาจสั่งการไปก่อน แล้วรายงานให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาทราบ โดยไม่ชักช้า

4.4.3 การขอรับการสนับสนุน ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลขอรับการสนับสนุนในกรณีทีไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ให้ดำเนินการขอรับการสนับสนุนจากกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องทีข้างเคียง หรือกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา

4.4.4 การเข้าควบคุมการปฏิบัติงานในกรณีเกินขีดความสามารถของหน่วยเผชิญเหตุในพื้นที่ หรือกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภาค (ภาคใต้ตอนล่าง) แล้วแต่กรณีประเมินสถานการณ์ เมื่อพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ทีเกิดขึ้นเกินกว่าขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาของ

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ให้ความควบคุมการปฏิบัติงานแทน กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่อื่นๆ แล้วประสานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติตามความเหมาะสม

4.4.5 การสั่งการเพื่อการแก้ไขปัญหาในบริเวณเกิดเหตุการณ์ ให้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องการการปฏิบัติอยู่ได้การสั่งการของผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล หรือผู้ที่ได้รับการมอบหมายแล้วแต่กรณี ในกรณีที่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับเหนือขึ้นไปเข้าควบคุมการปฏิบัติงาน ก็ให้โอนอำนาจการสั่งการไปขึ้นกับผู้อำนาจกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับเหนือขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

4.4.6 การสั่งการระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ให้สั่งการไปยังหัวหน้าชุดของหน่วยปฏิบัติต่างๆ แล้วให้หัวหน้าชุดเป็นผู้สั่งการต่อไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

4.5 แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยสาธารณภัยเทศบาลนครหาดใหญ่

4.5.1 การป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัยและวาตภัย

- อ้างอิง
1. พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522
 2. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496
 3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517
 4. แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2550

1. กล่าวทั่วไป

ด้วยพื้นที่ของจังหวัดในภาคใต้ตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเขตเมืองร้อน มักมีลมมรสุมพัดผ่านทุกปี คือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มตั้งแต่ประมาณเดือน พฤษภาคม ของทุกปีและฝนจะตกหนักประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ในช่วงดังกล่าวอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลากและน้ำทะเลหนุน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้

ภัยจากอุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่ร้ายแรง สร้างความสูญเสียความเสียหายแก่ชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินสมบัติสาธารณะตลอดจนทรัพยากรของชาติอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ เทศบาลนครหาดใหญ่จึงจำเป็นต้องหาทางป้องกันด้วยการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญ ระวัง ลดอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งจะเข้าปฏิบัติการบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูอย่างมีเอกภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. สถานการณ์เฉพาะ

เทศบาลนครหาดใหญ่ มีพื้นที่ทั้งหมด 21 ตารางกิโลเมตร 80% ของพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ มีลำคลองไหลผ่าน 2 สาย คือ คลองอู่ตะเภาและคลองเตยซึ่งในปัจจุบันเทศบาลได้ทำการปรับปรุงคลองเตยโดยก่อสร้างเป็นคอนกรีตตลอดทั้งสาย ซึ่งคลองดังกล่าวมีต้นน้ำมาจากอำเภอสะเดาและอำเภอนาทวี ไหลผ่านตัวเมืองไปลงสู่ทะเลสาบสงขลา

ลักษณะภูมิประเทศ ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีแนวภูเขาขนานทั้งสองด้าน เดิมพื้นที่ราบลุ่มของเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่ค่อยมีอาคารบ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างเหมือนอย่างในปัจจุบัน เมื่อฝนตกลงมาสามารถรองรับปริมาณน้ำฝนได้และน้ำป่าที่ไหลหลากจากพื้นที่ต้นน้ำสามารถไหลระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว แม้จะมีน้ำท่วมใหญ่ก็ไม่สร้างความเสียหายมากนัก แต่เมื่อบ้านเมืองมีความเจริญขึ้น มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ พื้นที่รองรับน้ำเดิมจึงถูกถมดินให้สูงขึ้นไปอีก เป็นเหตุให้น้ำไหลไม่สะดวก ดังนั้นเมื่อฝนตกหนักเป็นระยะเวลาติดต่อกันหรือมีน้ำจากบริเวณรอบนอกไหลทะลักเข้ามาในตัวเมืองจึงทำให้ท่วมได้ง่าย ดังกรณีที่เกิดอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุด เมื่อปี 2543 เนื่องกระแสน้ำจาก

อำเภอหนองม่อม และอำเภอสะเดา ซึ่งเป็นอำเภอรอบนอกได้ไหลบ่าเข้าท่วมในตัวเมืองอย่างรุนแรง จนสร้างความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และเมื่อวันที่ 21 – 24 ธันวาคม 2548 เมื่อฝนตกหนักติดต่อกันนานสองวัน ส่งผลให้น้ำป่าไหลเข้าตัวเมืองอย่างรวดเร็ว สร้างความเดือดร้อนแก่ราษฎรในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่เป็นทางผ่านของน้ำ เช่น ถนนเพชรเกษม ถนนราษฎรอุทิศ ถนนพลพิชัย ถนนเทศบาลพัฒนา เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์

เนื่องจากพื้นที่ของนครหาดใหญ่มีลักษณะที่ล่อแหลมต่อการเกิดอุทกภัยได้ง่าย ประกอบกับมีฝนตกชุกและลมมรสุมพัดผ่านเสมอ เทศบาลนครหาดใหญ่ได้ตระหนักถึงอันตรายจากภัยดังกล่าว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนป้องกันบรรเทาภัยจากอุทกภัยไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อลดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

วัตถุประสงค์สำคัญของแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เทศบาลนครหาดใหญ่ คือ

1. เพื่อเตรียมการป้องกันภัยอันตรายที่เกิดจากอุทกภัยไว้ล่วงหน้า
 2. เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยให้มีน้อยที่สุด
 3. เพื่อให้เจ้าหน้าที่และหน่วยปฏิบัติต่างๆ มีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องซึ่งเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานให้ชัดเจน และสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วทันทั่วถึง
 4. เพื่อให้การปฏิบัติการช่วยเหลือดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูบูรณะสิ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว
 5. เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล
- 1) ขั้นตอนการปฏิบัติ
- ก) ขั้นตอนเตรียมการป้องกันก่อนเกิดอุทกภัย
1. สำรวจ จัดทำบัญชีพื้นที่เสี่ยงภัยและบัญชีพื้นที่รับการอพยพจากอุทกภัยไว้ให้พร้อม โดยแนะนำให้ประชาชนเตรียมการไว้ล่วงหน้า
 2. จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยไว้ให้พร้อมโดยให้มีการกำหนดหน้าที่ การปฏิบัติการสั่งการ การควบคุมและการประสานงานไว้อย่างชัดเจน

3. ออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเพื่อกำหนดตัวบุคคลให้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจน โดยยึดตามแผนปฏิบัติการประจำปี
4. จัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะให้ใช้ปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อเกิดภัย เช่น เรือท้องแบน รถบรรทุก เครื่องสูบน้ำ กระสอบทราย ฯลฯ
5. ฝึกซ้อม อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานขณะเกิดภัย

ข) ขั้นตอนการปฏิบัติขณะเกิดอุทกภัย

1. ให้ทุกฝ่ายที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามแผนโดยอัตโนมัติ ทันทีที่เกิดอุทกภัยรีบนำเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ ตลอดจนยานพาหนะ ไปถึงที่เกิดเหตุ และลงมือปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วโดยทันทีทันใด
2. การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายจะต้องรายงานศูนย์อำนาจการหรือหน่วยเหนือเพื่อขอทราบการสั่งการต่อไป
3. หากคาดว่าอุทกภัยเกิดมีขนาดกว้างขวางรุนแรงเกินกว่าที่จะระงับภัยหรือช่วยเหลือประชาชนได้ ให้แจ้งขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานและส่วนราชการที่อยู่ในพื้นที่ปริมาตรได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านพรุ เทศบาลตำบลคองหงส์ เทศบาลตำบลควนลัง เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอู่ตะเภา และศูนย์ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา
4. จัดระบบรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในบริเวณพื้นที่อพยพ และให้การสงเคราะห์แก่ราษฎรผู้ประสบภัยในกรณีที่เกิดเหตุอุทกภัยขึ้น
5. จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน

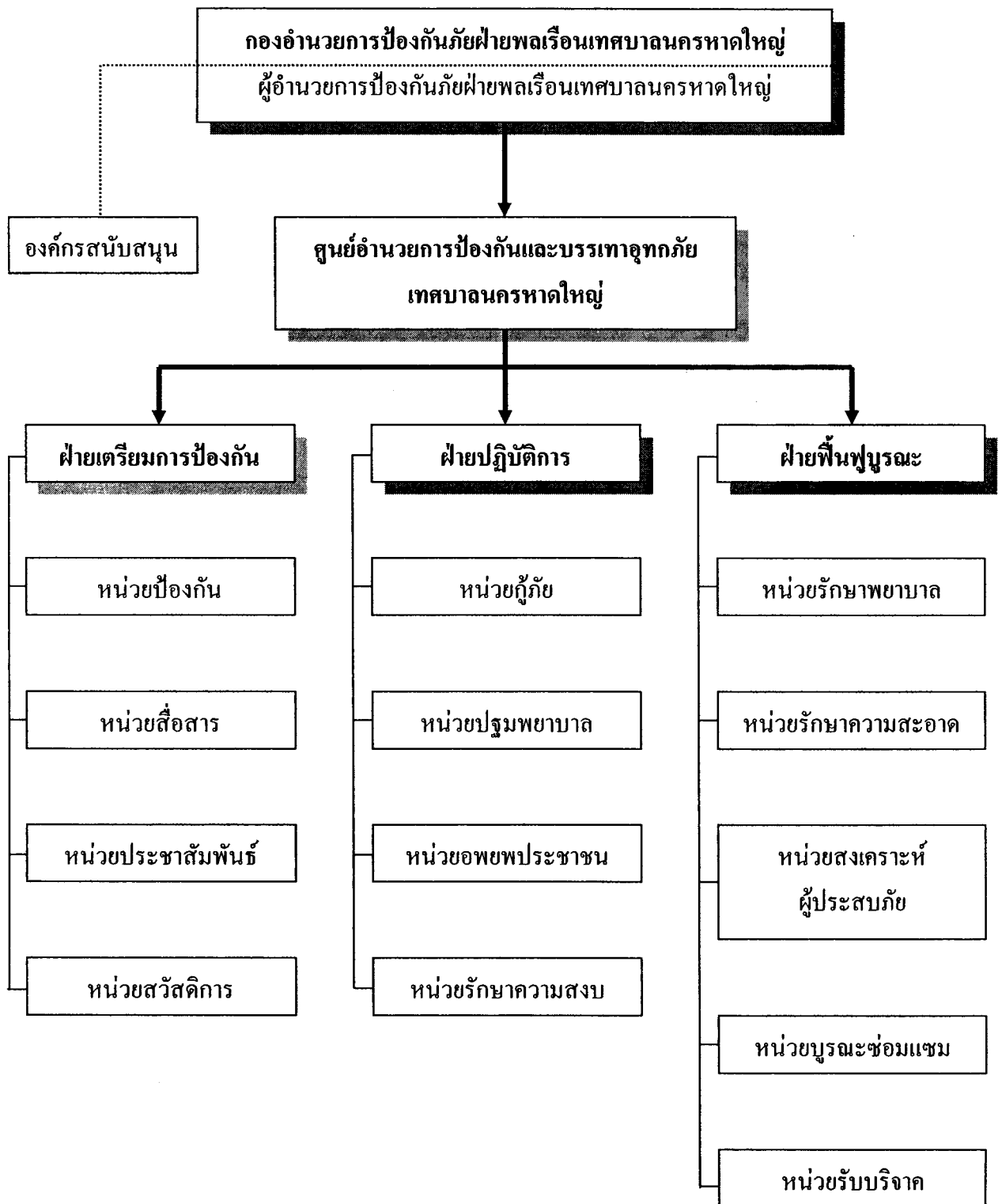
ค) ขั้นตอนการปฏิบัติภายหลังจากอุทกภัยผ่านพ้นไปแล้ว

1. รวบรวมข้อมูลความเสียหาย ผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต รายงานให้หน่วยเหนือทราบ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ

2. จัดให้มีการบำรุงขวัญ ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น การไปรษณีย์ การสื่อสารและเป็นศูนย์กลางการติดต่อเกี่ยวกับการพลัดพราก เป็นต้น
3. บรรเทาทุกข์สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านปัจจัยสี่ คือ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่พักอาศัยตามความจำเป็นในระยะแรก และฟื้นฟูสาธารณประโยชน์ต่างๆ กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นว่ามีจุดบกพร่องใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อจะได้เป็นข้อมูลไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความสมบูรณ์ ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ง) หน้าที่ของหน่วยปฏิบัติ ในเวลาใกล้จะเกิดเหตุการณ์อุทกภัยหรือระหว่างเกิดเหตุการณ์ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เทศบาลนครหาดใหญ่ (ภาพประกอบที่ 4-6) ซึ่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. อำนวยการ ควบคุม กำหนดดูแล ตลอดจนแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย
2. รวบรวมรายงาน สรุปเหตุการณ์และสถานการณ์เสนอต่อผู้อำนวยการ ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่และหน่วยเหนือขึ้นไป
3. ประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเขตท้องที่ รวมทั้งประสานความร่วมมือภาคเอกชนในการดำเนินการทุกขั้นตอนในการป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัย

ภาพประกอบที่ 4-6 โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยประกอบแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่

ศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

1) ฝ่ายเตรียมการป้องกันภัย มีหน้าที่ดังนี้

- ติดตามสถานการณ์ รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ภัยที่อาจจะเกิดขึ้น
- เตรียมพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อมีการสั่งใช้
- แจ้งเตือนภัยฝ่ายพลเรือนแก่ประชาชน ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ฝ่ายเตรียมการแบ่งงานภายในออกเป็น 4 หน่วย ดังนี้

- ก. หน่วยป้องกันภัย มีหน้าที่ รับแจ้งข่าวสาร และรายงานเหตุการณ์และเป็นศูนย์กลางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคคลในการปฏิบัติงาน
- ข. หน่วยสื่อสาร มีหน้าที่รับแจ้งข่าวสารและรับรายงานเหตุการณ์ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นศูนย์กลางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย
- ค. หน่วยประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประสานงานรับแจ้งข่าวจากศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ สำนักชลประทานที่ 16 และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเตรียมพร้อมข้อมูล กระจายข่าวสารทางสถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ รถประชาสัมพันธ์ เพื่อแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนรับทราบโดยเร็ว
- ง. หน่วยสวัสดิการ มีหน้าที่จัดสรรสวัสดิการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติการ และจัดเตรียมอาหารสำหรับผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ และสำหรับแจกจ่ายผู้ประสบภัย

2) ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ดังนี้

- ดำเนินการป้องกันระงับและบรรเทาภัยจากอุทกภัย
- จัดการปฐมพยาบาลผู้ประสบภัยภายในเขตท้องที่
- ดำเนินการอพยพประชาชนและส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย
- รักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณพื้นที่ที่เกิดภัย

ฝ่ายปฏิบัติการ แบ่งงานภายในออกเป็น 4 หน่วย ดังนี้

- ก. หน่วยกู้ภัย มีหน้าที่ ออกระงับและบรรเทาภัยที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยรวดเร็วรายงานสถานการณ์ของภัยให้ผู้อำนวยความสะดวกป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทราบทุกระยะ
- ข. หน่วยปฐมพยาบาล มีหน้าที่ จัดหน่วยปฐมพยาบาลออกปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยกู้ภัย และหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย รักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยในบริเวณที่เกิดภัย นำส่งโรงพยาบาลหรือสถานที่ปลอดภัย และดำเนินการอื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยความสะดวกศูนย์อำนวยความสะดวกฯ มอบหมาย
- ค. หน่วยอพยพประชาชน มีหน้าที่ จัดการอพยพประชาชน และส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย ขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการไปยังที่ปลอดภัย และรายงานให้ผู้อำนวยความสะดวกฯ ทราบถึงการปฏิบัติงานทุกระยะ
- ง. หน่วยรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในพื้นที่ที่เกิดภัย และใช้กำลังสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนร่วมสนับสนุน
- 3) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ มีหน้าที่ ดังนี้
- ให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพของประชาชนที่ประสบภัย ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด
 - บูรณะซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมขนส่งให้สามารถใช้งานได้ในเบื้องต้น
 - รื้อถอน ทำลายสิ่งปรักหักพังที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน
 - ให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยและการสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัย
 - ดำเนินการจัดทำโครงการขอความช่วยเหลือไปยังจังหวัดสงขลา หรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยด่วน
- 4) หน่วยรักษาพยาบาล มีหน้าที่
- จัดการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ/ผู้ป่วยที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาย่างต่อเนื่อง
 - จัดให้มีระบบสาธารณสุขในบริเวณที่รับการอพยพผู้ประสบภัย

- เตรียมการด้านรักษาพยาบาลสั่งการให้ผู้รับผิดชอบอยู่เวรพยาบาล 24 ชั่วโมง เมื่อมีเหตุอุทกภัยเกิดขึ้น

5) หน่วยรักษาความสะอาด มีหน้าที่

- รับผิดชอบขยะ สิ่งปฏิกูลและโคลนตมออกจากพื้นที่และถนนโดยเร็วที่สุด
- ล้าง ทำความสะอาดพื้นผิวถนนและอาคารหน่วยงานราชการต่างๆ ของเทศบาลที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยให้เป็นที่เรียบร้อย

6) หน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีหน้าที่

- ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย และฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด
- สำรวจความเสียหายและความต้องการด้านต่างๆ ของผู้ประสบภัยเสนอต่อผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลและจังหวัด
- จัดเตรียม จัดหา จัดส่ง และร่วมออกแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้ประสบภัยตามที่อยู่ศูนย์ผู้ประสบภัยฯ กำหนด
- ดำเนินการอื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ฯ มอบหมาย

7) หน่วยบูรณะซ่อมแซม มีหน้าที่

- บูรณะซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมขนส่งให้สามารถใช้งานได้ในปีเบื้องต้น
- รื้อถอน ทำลายสิ่งปรักหักพังที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน
- จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ และสรรพกำลังไว้ให้พร้อมและสามารถออกปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือทันทีเมื่อได้รับการประสาน
- ดำเนินการอื่นๆ ตามที่ผู้อำนวยการศูนย์ฯ มอบหมาย

8) หน่วยรับบริจาค มีหน้าที่

- รับบริจาคสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีผู้มาบริจาค
- จัดสถานที่รับบริจาค ควบคุมและเก็บรักษาวัสดุสิ่งของที่รับบริจาคให้เรียบร้อย

9) คำแนะนำและการประสานงาน

- ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นผู้ประกาศใช้แผนนี้

- เมื่อส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับแผนนี้แล้ว ให้ดำเนินการตามแผนต่อเนื่องให้สอดคล้องกับแผนนี้ตามความรับผิดชอบ
- ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมฝึกรบมเจ้าหน้าที่และเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้มีความพร้อมเสมอ
- ในกรณีที่มีอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการวางแผนการปฏิบัติ ให้รีบเสนอผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลและจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

10) **ธุรการและการสนับสนุน** เมื่อเกิดภัย ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ นำบรรดาสั่งอำนาจความสะดวก เครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัยเท่าที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด หากไม่เพียงพอให้ประสานการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือส่วนราชการใกล้เคียงตามความจำเป็นและสถานการณ์

11) **การบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร**

- อำนวยการบังคับบัญชาส่วนราชการ หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกระดับ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522
- ที่ตั้งศูนย์อำนาจการป้องกันและบรรเทาภัยอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ เลขที่ 445 ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- การติดต่อสื่อสารใช้เครื่องมือสื่อสารทางวิทยุตามที่กรมไปรษณีย์โทรเลขกำหนดให้ (ภาคผนวก)
- ใช้เครื่องมือสื่อสารทางโทรศัพท์หรือโทรสารที่มีอยู่
- การติดต่อโดยวิธีใช้ผู้นำสาร
- กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่จัดทำผังข่ายการสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการรับแจ้งข่าวสถานการณ์ภัยที่เกิดขึ้น และพิจารณาใช้ประโยชน์จากระบบการสื่อสารของเอกชนเข้ามาเสริมระบบของทางราชการให้มากที่สุด

4.5.2 การป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัย เทศบาลนครหาดใหญ่

- อ้างอิง
1. พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522
 2. พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542
 3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517
 4. แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ที่ 1/2542
 5. แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ 1/2544

1. สถานการณ์ทั่วไป

อัคคีภัยเป็นภัยที่ร้ายแรง เพราะการเกิดอัคคีภัยขึ้นแต่ละครั้งนั้นได้สร้างความสูญเสียและเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ ยังความเศร้าสลดให้แก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ซึ่งอัคคีภัยส่วนใหญ่จะเกิดจากความประมาทหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยไม่อาจทราบล่วงหน้าได้ เทศบาลนครหาดใหญ่จึงจำเป็นต้องหาทางป้องกัน บรรเทาและลดอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากอัคคีภัยดังกล่าว จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัยขึ้น

2. สถานการณ์เฉพาะ

เทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วยพื้นที่ 21 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่มีความเจริญอย่างต่อเนื่อง เป็นเมืองศูนย์กลางของความเจริญทางด้านการค้า การคมนาคมและขนส่ง การท่องเที่ยว การศึกษา ประชาชนต่างพากันเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตัวเมือง ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นเหตุให้มีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนเพื่อรองรับความเติบโตของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลจากการศึกษาตัวเมืองหาดใหญ่ พบว่า เทศบาลนครหาดใหญ่มีแนวโน้มขยายตัวออกไปเป็น 2 ลักษณะ คือ อาคารบ้านเรือนจะยิ่งเพิ่มความสูงมากขึ้น และการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนจะยังอยู่หนาแน่นใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันยังมีอาคารบ้านเรือนหลายแห่งยังเป็นอาคารไม้ สภาพเก่า ซึ่งค่อนข้างเสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งและเมื่อเกิดเพลิงไหม้แล้วจะลุกลามแผ่ขยายออกไปเป็นวงกว้างจนเป็นเรื่องยากในการควบคุม เมื่ออาคารไม้ถูกรื้อออกไปด้วยสาเหตุใดก็ตาม มักมีการปลูกสร้างอาคารสูงเข้ามาแทนที่เสมอ จึงทำให้ทุกๆ ตารางเมตรเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจำเป็นต้องหามาตรการที่ชัดเจน เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. วัตถุประสงค์

1. ป้องกันมิให้เกิดเพลิงไหม้
2. ระวังอัคคีภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
3. ลดอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเพลิงไหม้
4. รักษาและบำรุงขวัญ ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนส่วนใหญ่ไว้ เพื่อความผาสุกร่มเย็นของชุมชนภายในเขตเทศบาล

4. ขั้นตอนการปฏิบัติ

ก) แนวความคิดในการปฏิบัติ

- การเกิดอัคคีภัย ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จะต้องจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและระวังอัคคีภัยไว้พร้อม จะปฏิบัติงานได้ทันที และให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ
- ขณะเกิดเพลิงไหม้ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยต่างๆ รีบปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้โดยเร็ว และให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้
- เมื่อเพลิงสงบแล้ว ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยต่างๆ ปฏิบัติหน้าที่ให้เรียบร้อย และให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ยังไม่เสร็จ

ข) หลักการปฏิบัติ

- กองอำนาจการป้องกันและระวังอัคคีภัยอยู่ในความอำนาจการของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่
- ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือในด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และการกระทำใดๆ อันจำเป็นแก่การป้องกันและระวังอัคคีภัย
- ให้มีแผนป้องกันและระวังอัคคีภัยเพื่อกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้ตั้งแต่ยามปกติและพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจได้ทันทีเมื่อมีภัยเกิดขึ้น
- ต้องจัดระบบการรับและแจ้งข่าวสารอัคคีภัยระหว่างกองอำนาจการ กับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

- แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

ค) ขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาตั้งแต่ยามปกติ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

การปฏิบัติขั้นเตรียมการนี้ให้เริ่มตั้งแต่ปัจจุบัน โดยต้องมีการติดตามสถานการณ์รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ภัยที่อาจเกิดขึ้นและวางแผนเตรียมการต่างๆ เพื่อให้สามารถเผชิญอัคคีภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งได้แก่การเตรียมการ

1. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง ตัดต้นเพลิงและบำรุงรักษาให้ใช้งานได้ทันทีที่เกิดภัย
2. สำรวจแหล่งน้ำในการดับเพลิง วัตถุเคมีและเครื่องดับเพลิงอื่นๆ
3. สำรวจเส้นทางเข้า-ออก ในเขตการป้องกันและระงับอัคคีภัย
4. การฝึกซ้อมอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความเตรียมพร้อมและคล่องตัวอยู่เสมอ

2. ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

เมื่อเกิดภัยหรือมีสิ่งบอกร่องเหตุว่าจะเกิดอัคคีภัย สิ่งแรกที่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จะต้องปฏิบัติโดยมีชกช่า คือ การจัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจขึ้นสำหรับเป็นหน่วยควบคุมเฉพาะกิจในการดำเนินการทั้งปวงเพื่อเผชิญภัยดังกล่าว (ภาพประกอบที่ 4-7) จากนั้นการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ จึงเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้เตรียมการไว้แล้ว เช่น

1. รีบนำเครื่องมือดับเพลิงไปตั้งที่เกิดเหตุเพลิงไหม้และลงมือดับเพลิงทันที
2. ช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในเขตเพลิงไหม้
3. พยายามกำจัดเขตเพลิงไหม้ให้อยู่ในเขตจำกัด ไม่ให้ลุกลามขยายวงกว้างออกไป

3. ขั้นฟื้นฟูบูรณะ

เมื่ออัคคีภัยใกล้ยุติลง กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลจะต้องเริ่มระบบการฟื้นฟูบูรณะโดยมีชกช่า เพื่อให้พื้นที่ที่ประสบภัยนั้นกลับสู่สภาพเดิม ตลอดจนเพื่อ

ช่วยเหลือในขั้นต้นแก่ราษฎรที่ประสบภัยให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามอัธยาศัย ระหว่างรอการช่วยเหลือในขั้นต่อไป

1. รื้อซากปรักหักพัง
2. นำเครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิงกลับเข้าที่
3. ซ่อมแซมเครื่องมือที่ชำรุดเสียหาย
4. ทำความสะอาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง

ง) หน้าที่ของหน่วยปฏิบัติ

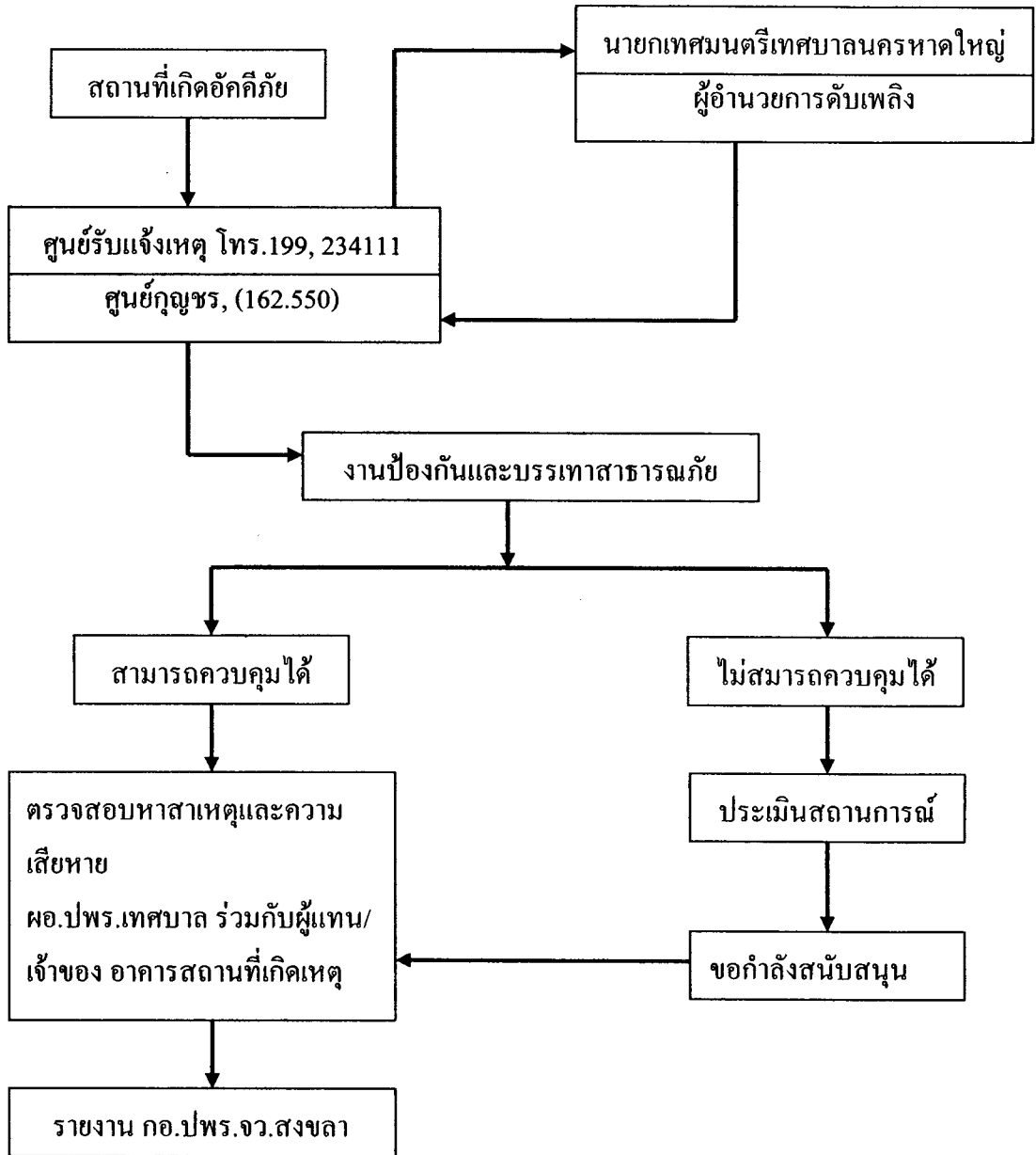
ในระหว่างการเกิดเพลิงไหม้ ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยขึ้นในกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ให้มีหน้าที่ ดังนี้

1. อำนวยการปฏิบัติงานป้องกัน ระวังอัคคีภัยในเขตท้องที่เมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยขึ้น
2. รวบรวมรายงาน สรุปเหตุการณ์และสถานการณ์เสนอต่อผู้บัญชาการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและหน่วยเหนือขึ้นไป
3. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อขอรับความช่วยเหลือในเมื่อขีดความสามารถในการระงับและบรรเทาภัย
4. ประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อขอรับความช่วยเหลือในการให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย

ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอัคคีภัย แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

ฝ่ายเตรียมการป้องกันภัย มีหน้าที่ดังนี้

- ก. ติดตามสถานการณ์ รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ของภัยที่จะเกิดขึ้น
- ข. เตรียมพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและระวังอัคคีภัย
- ค. รับและรายงานเหตุการณ์ต่อกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเหนือขึ้นไป

ภาพประกอบที่ 4-7 ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

ฝ่ายเตรียมการป้องกันภัย แบ่งงานภายในออกเป็น 3 หน่วยดังนี้

1.1 หน่วยป้องกันภัย มีหน้าที่

- 1.1.1 ติดตามสถานการณ์ รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ของภัยที่จะเกิดขึ้น เพื่อแจ้งเตือนประชาชน ส่วนราชการและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.1.2 สรุปรายงานเหตุการณ์ต่อกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล

1.2 หน่วยสื่อสาร มีหน้าที่

- 1.2.1 รับแจ้งข่าวสารและรายงานเหตุการณ์
- 1.2.2 เป็นศูนย์กลางสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคคลในการป้องกันภัย

1.3 หน่วยสวัสดิการ มีหน้าที่จัดสรรสวัสดิการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติการ

2. ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ดังนี้

- ก. ดำเนินการระงับและบรรเทาภัย การกู้ภัย
- ข. จัดการปฐมพยาบาลผู้ประสบภัย
- ค. ดำเนินการอพยพประชาชนและส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย
- ง. รักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณที่เกิดภัย

ฝ่ายปฏิบัติการ แบ่งงานภายในออกเป็น 4 หน่วยดังนี้

2.1 หน่วยกู้ภัย มีหน้าที่

- 2.1.1 ออกระงับบรรเทาภัยที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยเร็ว
- 2.1.2 รายงานสถานการณ์ภัยให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลทราบทุกกระยะ

2.2 หน่วยปฐมพยาบาล มีหน้าที่

- 2.2.1 จัดหน่วยปฐมพยาบาลออกปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยกู้ภัย
- 2.2.2 รักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยในบริเวณที่เกิดเหตุ ก่อนนำส่งโรงพยาบาลหรือสถานที่ปลอดภัย

2.3 หน่วยอพยพประชาชน มีหน้าที่

- 2.3.1 จัดการอพยพประชาชน และส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตราย
- 2.3.2 ขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการออกจากพื้นที่อันตรายไปยังที่ปลอดภัย

2.4 หน่วยรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่

2.4.1 รักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่เกิดภัย

2.4.2 จัดระเบียบการจราจรในบริเวณที่เกิดภัย

3. ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ มีหน้าที่ ดังนี้

ก. ให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพของประชาชนที่ประสบภัย ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

ข. บูรณะซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคให้สามารถใช้งานได้ในเบื้องต้น

ค. รื้อถอน ทำลายสิ่งปรักหักพังที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

ง. ให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยและการสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัย

ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ แบ่งงานภายในออกเป็น 3 หน่วยดังนี้

3.1 หน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีหน้าที่

3.1.1 ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย

3.1.2 สำรวจความเสียหายและความต้องการด้านต่างๆ ของผู้ประสบภัยเสนอต่อผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล

3.2 หน่วยบูรณะซ่อมแซม มีหน้าที่

3.2.1 บูรณะซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคให้ใช้งานได้เบื้องต้น

3.2.2 รื้อถอน ทำลายสิ่งปรักหักพังที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

3.3 หน่วยรักษาพยาบาล มีหน้าที่

3.3.1 จัดการรักษาพยาบาลแก่ผู้บาดเจ็บ/ผู้ป่วยที่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

3.3.2 จัดให้มีระบบสาธารณสุขในบริเวณที่รับการอพยพ

จ) คำแนะนำและการประสานงาน

1. ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นผู้ประกาศใช้แผนนี้

2. เมื่อส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับแผนนี้แล้ว ให้ดำเนินการตามแผนต่อเนื่องให้สอดคล้องกับแผนนี้ตามความรับผิดชอบ

3. ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้มีความพร้อมเสมอ
4. ในกรณีที่มีอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการวางแผนการปฏิบัติ ให้รีบเสนอผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลและจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

ฉ) ธุรการและการสนับสนุน

1. เมื่อเกิดภัย ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ นำบรรดาสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัยเท่าที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด หากไม่เพียงพอให้ประสานการช่วยเหลือภายในเขตท้องที่หรือเขตท้องที่ใกล้เคียงได้ตามความจำเป็น

2. ให้พิจารณาใช้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่รวมทั้งกำลังจากอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลให้มากที่สุด

3. ให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนนี้ใช้งบประมาณของตนเองที่มีอยู่ในขั้นต้นและหากไม่เพียงพอให้เสนอของบประมาณพิเศษจากกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภายในเขตท้องที่

ช) การบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร

1. การบังคับบัญชา

1. อำนาจการบังคับบัญชาส่วนราชการ หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกระดับ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522

2. ศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ เลขที่ 445 ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90100 โทรศัพท์ 074-244777

2. การติดต่อสื่อสาร

1. ใช้เครื่องมือสื่อสารทางวิทยุตามความถี่ที่กรมการปกครองกำหนดให้

2. ใช้เครื่องมือสื่อสารทางโทรศัพท์ที่มีอยู่

3. ใช้เครื่องมือสื่อสารทางโทรเลข โทรสาร

4. การติดต่อโดยวิธีใช้ผู้นำสาร

5. กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดทำผัง

ข่ายการสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการรับแจ้งข่าวสถานการณ์ภัยที่เกิดขึ้น

4.5.3 การป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

อ้างอิง

1. พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522
2. พระราชบัญญัติป้องกันภัยและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542
3. พระราชบัญญัติสารเคมีและวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
4. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
5. แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2550
6. พระราชบัญญัติชนสงฆ์ พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542
7. พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542

1. กล่าวทั่วไป

ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย เป็นภัยพิบัติที่สร้างความสูญเสียแก่ร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างกว้างขวางและรุนแรง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของคนในชาติและจำเป็นจะต้องได้รับการบำบัด หรือช่วยเหลือฟื้นฟูให้คืนสู่สภาพเดิมอย่างรีบด่วน โดยหน่วยงานของรัฐจึงเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตพื้นที่ต้องรับผิดชอบ เข้าไปปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยบรรเทาและฟื้นฟูบูรณะอย่างมีเอกภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพผลสูงสุด

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของแผนป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายของเทศบาลนครหาดใหญ่

1. เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกันภัย ในเขตเทศบาลมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างครอบคลุมมีระบบและเอกภาพ
2. เพื่อจัดระบบการดำเนินงานและเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ไว้รองรับสถานการณ์ภัยพิบัติตามลักษณะการเสี่ยงภัย ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายทั้งในช่วงก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและภายหลังภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว
3. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการป้องกัน การระงับการบรรเทาและการฟื้นฟูบูรณะเมื่อเกิดภัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในทุกสถานการณ์
4. เพื่อให้หน่วยงานและส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายในเขตเทศบาล ได้รับทราบและเข้าใจถึงภารกิจหลัก ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน

5. เพื่อให้องค์กรเอกชนและประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัย

3. แนวการปฏิบัติ

1) ขั้นตอนการป้องกันก่อนเกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

- เทศบาลนครหาดใหญ่เตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ เครื่องมือเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีสภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงาน
- กำหนดแนวทางปฏิบัติงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมวางแผน โครงการซักซ้อมและความเข้าใจในการปฏิบัติตามแผน
- ให้สาธารณสุขในพื้นที่ กำหนดมาตรการป้องกัน โรคเกี่ยวกับภัยจากสารพิษและวัตถุอันตราย
- จัดระบบการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีระบบติดต่อสื่อสารสำรองควบคู่กันไปด้วย
- ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยมีการฝึกอบรมให้องค์กรต่างๆ

2) การปฏิบัติภาวะเกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

- จัดเจ้าหน้าที่ออกสำรวจสถานการณ์ เกิดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย รายงานสถานการณ์การเกิดภัยให้หน่วยเหนือทราบ
- ดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ การให้คำแนะนำผู้ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย เช่น ให้ออกห่างจากบริเวณที่มีการรั่วไหลจากสารเคมี แล้วแต่ความรุนแรงจากสารเคมีและวัตถุอันตรายโดยทันที อย่างน้อย 50-100 เมตร ให้รอบ ให้อยู่เหนือลม อย่าให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากที่มีการรั่วไหลของสารเคมี อย่าอยู่ต่ำ
- กรณีเกินขีดความสามารถและไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ของภัยได้ ให้รายงานเพื่อขอการสนับสนุนจากกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาต่อไป

3) ขั้นตอนการฟื้นฟู

ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกิดภัยดำเนินการฟื้นฟูบูรณะ ความเสียหายด้านต่างๆ ให้เข้าสู่สถานการณ์ปกติโดยเร็วที่สุด

- กรณีที่มีผู้ได้รับอันตรายต่อสุขภาพ ให้มารับการรักษาพยาบาลตามความเหมาะสม

- กรณีเกิดความเสียหายด้านการเกษตร ปศุสัตว์ และการประกอบอาชีพอื่นๆ โดยช่วยเหลือ ฟื้นฟู อาชีพราษฎรตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองจ่ายของราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

4. การปฏิบัติ

1. สำนักปลัดเทศบาลมีหน้าที่

- จัดตั้งกองอำนาจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ ทำหน้าที่อำนาจการควบคุมกำกับดูแลและแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- รวบรวมรายงานสรุปเหตุการณ์และสถานการณ์เสนอต่อผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด
- ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่
- ให้ความรู้แก่ประชาชนและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและให้ความร่วมมือแก่ราชการ
- ประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการดำเนินการทุกขั้นตอนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
- ขอรับการช่วยเหลือและสนับสนุนไปยังจังหวัดในกรณีเกินความสามารถ

2. กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่

- อำนาจการกำกับดูแล ช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านเครื่องอุปโภคและบริโภค ตลอดจนที่พักอาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัย
- รวบรวมความเสียหายและความต้องการด้านต่างๆ แก่ผู้ประสบภัย เสนอต่อผู้อำนวยการฝ่ายพลเรือน เทศบาลและจังหวัดตามลำดับ
- จัดสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้ประสบภัยให้ทั่วถึง ตลอดจนสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติผู้ประสบภัย
- ประสานงานกับหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์กรการกุศลภาคเอกชนในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยในเบื้องต้น

3. สำนักการคลัง มีหน้าที่

- จัดให้มีเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างพอเพียง
 - จัดระบบการปันส่วนและรับบริจาคจากกองการกุศลทั่วไป
 - สำรวจและจัดการเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่นสำรองไว้ใช้ในการป้องกันภัยจากสารเคมี
 - สนับสนุนอาหารและเครื่องดื่มแก่เจ้าหน้าที่ที่ออกปฏิบัติงานขณะเกิดเหตุ
4. **สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่**
- จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การแพทย์ เวชภัณฑ์และโลหิตสำรองเพื่อใช้ในยามเกิดภัย
 - ให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการรักษาพยาบาล การอนามัยสุขภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้เมื่อประสบภัย
 - จัดให้มีการรักษาพยาบาล การอนามัยการสุขภาพและการป้องกันโรคติดต่อแก่ผู้ประสบภัย
 - จัดระบบการสาธารณสุขในบริเวณที่รับอพยพ
5. **สำนักการช่าง มีหน้าที่**
- ให้การสนับสนุนยานพาหนะ พนักงานประจำยานพาหนะ และอุปกรณ์การขนส่งตลอดจนการจัดเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิง
 - ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสื่อสารและกำลังเจ้าหน้าที่ เพื่อการบริการติดต่อสื่อสาร
 - สำรวจสถานที่สำคัญ เส้นทางคมนาคมและเตรียมอุปกรณ์การขนส่ง เพื่อเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยเมื่อยามมีภัยเกิดขึ้น
 - สำรวจและจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการฟื้นฟูบูรณะสิ่งปรักหักพังหรือเสียหายอันเกิดจากสารเคมี
 - ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพของประชาชนที่ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติ
6. **งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่**
- จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ให้เพียงพอ พร้อมด้วยอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ พร้อม ณ ที่ตั้ง
 - วางแผนป้องกันในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยอบรมฝึกซ้อมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จัดให้มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย

พลเรือน (อปพร.) พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ แบ่งฝ่ายรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความพร้อมเมื่อมีภัยเกิดขึ้น

- จัดเตรียมอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ชุดเคลื่อนที่ไว้อพยพเหตุฉุกเฉิน 24 ชั่วโมง สามารถเคลื่อนที่เข้าระงับภัยทันทีที่เกิดเหตุหรือได้รับแจ้งเหตุ พร้อมทั้งจัดชุดสำรองเพื่อเสริมกำลังหนุนให้กลับชุดเคลื่อนที่เมื่อได้รับการร้องขอสามารถช่วยได้ทันที
- ดำรวจ กำหนดสถานที่ไว้เพื่ออพยพประชาชน และกำหนดตัวบุคคลเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อขนย้ายทรัพย์สินของผู้ประสบภัยและผู้ดูแลรักษาให้เรียบร้อย ชักซ้อมเจ้าหน้าที่ของหน่วยให้รู้ถึงวิธีปฏิบัติ ให้สามารถทำการช่วยเหลือหรือทำการแทนได้ รวมทั้งการจัดทำบัญชีทรัพย์สินเพื่อง่ายต่อการรับคืน
- รายงานเหตุการณ์ความเสียหาย ผลการปฏิบัติให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล อำเภอ/จังหวัด ทราบ โดยด่วน เพื่อกองอำนาจการนั้นจะให้ความช่วยเหลือหรือปฏิบัติอย่างอื่น โดยเร่งด่วนต่อไป

7. องค์การสนับสนุน

1. มณฑลทหารบกที่ 42 (ค่ายเสนาณรงค์ อ.หาดใหญ่)
2. กองบังคับการกองบิน 56 อ.คลองหอยโข่ง
 - เป็นหน่วยกำลังสนับสนุนที่มีศักยภาพสูงในการช่วยเหลือด้านกำลังพล ยานพาหนะเครื่องมือเครื่องใช้ในการช่วยเหลืออพยพประชาชนในเขตพื้นที่เมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือได้รับการร้องขอ
 - ประสานและร่วมปฏิบัติการในเรื่องการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนร่วมกับกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่
3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอหาดใหญ่
 - เตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อใช้ในการปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า ให้มีใช้ตามปกติ
4. การประปาส่วนภูมิภาค อำเภอหาดใหญ่
 - เตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อใช้ในการปฏิบัติการ นำคัมมน้ำใช้ให้พอเพียงเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
5. โรงพยาบาลต่างๆ ในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่

- จัดเตรียมแพทย์พยาบาล เจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ไว้ให้พร้อมตั้งแต่ยามปกติ
 - สำรวจ จัดหา ซื้อมา โลหิต เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อใช้ในการบรรเทาทุกข์และสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
 - ผูกอบรมเจ้าหน้าที่ พยาบาล สมาชิกอาสาสมัคร และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมในการบรรเทาทุกข์ การพยาบาล รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับสารพิษอื่นๆ เพื่อการบรรเทาทุกข์และการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
 - ดำเนินการรักษาพยาบาลผู้ประสบภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
 - จัดเตรียมสถานที่เพื่อรับรองผู้ประสบภัย รวมทั้งการจัดเตรียมรถพยาบาล เจ้าหน้าที่เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ช่วยชีวิต ตลอดจนน้ำมันเชื้อเพลิงให้มีเพียงพอตั้งแต่ยามปกติก่อนเกิดภัย
6. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหาดใหญ่ มีหน้าที่ดังนี้
- จัดทำแผนป้องกันและการจราจร ไว้ให้พร้อม สามารถดำเนินการได้ทันทีขณะเกิดภัย
 - ใช้การสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อเตรียมพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

4.5.4 การป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง

1. กล่าวทั่วไป

ภัยแล้งมักเกิดทั่วไปในจังหวัดสงขลาช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี โดยเป็นช่วงที่ภาวะอากาศมีความแห้งแล้งจากอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน ปริมาณฝนตกจะมีเฉพาะบางพื้นที่ ทำให้เกิดสภาวะความแห้งแล้ง น้ำในแหล่งน้ำต่างๆ มีปริมาณน้ำที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เหลือน้อย เป็นเหตุให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อน มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ซึ่งมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต และเกิดความเสียหายต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

การป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง มีเป้าหมายเพื่อป้องกันและบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภคเป็นความสำคัญลำดับแรก และเพื่อป้องกันและบรรเทาภาวะการขาดแคลนน้ำ เพื่อการอุปโภคเป็นลำดับต่อมา ทั้งนี้โดยการวางแผนทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2. วัตถุประสงค์

1.1 เป็นแนวทางในการเตรียมการป้องกันและประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยปฏิบัติหลักและหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้งได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.2 เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว

2. ขั้นตอนการปฏิบัติ

การปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง ต้องวางมาตรการเพื่อการเตรียมรับสถานการณ์ภัยแล้ง และการเผชิญ โดยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1) ขั้นตอนก่อนเกิดภัย

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบสถานที่เก็บกักน้ำ เตรียมการรับสถานการณ์ภัยแล้ง ดังนี้

- สำรวจอ่างเก็บน้ำ เขื่อน สระน้ำ ทำนบ เขื่อนฝาย เพื่อการเตรียมแหล่งไว้ช่วงฤดูแล้งตามความเหมาะสมตามจำนวนประชาชนที่ต้องการใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค
- สำรวจบ่อบาดาล บ่อน้ำตื้น ถังน้ำกลางหมู่บ้าน ประปาหมู่บ้าน และให้ตรวจสอบคุณภาพน้ำสามารถใช้ในการอุปโภคบริโภคได้หรือไม่ และจัดทำบัญชีไว้เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำดังกล่าว

- ดำรงแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่มีอยู่ในบริเวณเขตท้องที่ใกล้เคียง ซึ่งสามารถลำเลียงโดยยานพาหนะหรือวิธีการอื่น เพื่อขอรับการสนับสนุนในกรณีจำเป็น
- กรณีที่พบว่าประมาณแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับการอุปโภคบริโภค ให้รีบแจ้งเตือนในพื้นที่ เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ภัยแล้ว และการประหยัดการใช้น้ำ
- ดำรงจรดบรรทุกน้ำ หรือยานพาหนะที่สามารถใช้ในการบรรทุกน้ำได้ เพื่อจัดทำบัญชีไว้ใช้ในกรณีที่เกิดภัยแล้ง ให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน
- กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำประจำหมู่บ้านขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อให้สามารถใช้น้ำประโยชน์จากแหล่งน้ำอย่างเต็มที่ เกิดความเป็นธรรม และไม่เป็นการใช้น้ำอย่างสิ้นเปลือง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การใช้น้ำประโยชน์จากแหล่งน้ำโดยวิธีการที่เหมาะสม
- ดำเนินการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่สำรองน้ำ เพื่อการอุปโภค และรู้จักใช้น้ำอย่างประหยัด

2) การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

- กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดเจ้าหน้าที่ออกสำรวจสถานการณ์การเกิดภัยแล้ง รายงานสถานการณ์การเกิดภัยแล้งให้หน่วยเหนือทราบตามลำดับ โดยประกอบด้วย ข้อมูลจำนวนความเสียหาย ความเดือดร้อนของพื้นที่ที่ประสบภัย จำนวนราษฎร และทรัพย์สินที่เสียหาย
- กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้แก่ การแจกจ่ายน้ำ การช่วยเหลือด้านการเกษตร และด้านอื่นๆ ตามระเบียบในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และรายงานความช่วยเหลือให้หน่วยเหนือทราบ เป็นต้น
- เมื่อภาวะขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคเกิดขึ้นอย่างรุนแรง เป็นผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพประชาชน ให้ดำเนินการช่วยเหลือโดยการรักษาพยาบาล หากมีผู้ประสบภัยจำนวนมากให้ประสานงานกับกอง

อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ใกล้เคียงการให้ความช่วยเหลือหรือท้องที่อื่นๆ ตามความเหมาะสม

- กรณีที่เกินขีดความสามารถ ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ภัยแล้งได้ ให้รายงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากเทศบาลใกล้เคียง กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา หรือหน่วยงานสนับสนุนได้ตามความจำเป็น
- ให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการปฏิบัติการทางจิตวิทยา โดยให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด การระมัดระวังรักษาสุขภาพเพื่อป้องกันโรคระบาดต่างๆ อันเนื่องมาจากภาวะแห้งแล้ง

3) การฟื้นฟูบูรณะ

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะความเสียหายด้านต่างๆ ให้เข้าสู่สถานการณ์ปกติโดยเร็ว ดังนี้

- กรณีที่มีผู้ได้รับอันตรายต่อสุขภาพให้มีการรักษาพยาบาลตามความเหมาะสมจนเป็นปกติ
- กรณีเกิดความเสียหายด้านการเกษตร ปศุสัตว์ และการประกอบอาชีพอื่นๆ ให้ช่วยเหลือฟื้นฟูอาชีพราษฎรตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540
- ดำเนินการด้านงบประมาณเพื่อป้องกันปัญหาภัยแล้งในระยะยาว โดยเน้นการจัดทำประปาหมู่บ้าน การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลและบ่อน้ำตื้นเป็นหลัก พื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติให้พิจารณาจัดสร้างทำนบกักเก็บน้ำ พร้อมทั้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกส่วนราชการ นำแนวทางแก้ไขไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

4.5.5 การป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟฟ้า

1. กล่าวทั่วไป

สถานการณ์ไฟฟ้ามักจะเกิดในช่วงฤดูแล้งของจังหวัดสงขลา ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชน ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยจงใจหรือความประมาทก็ตาม เมื่อมีไฟฟ้าเกิดขึ้นในแต่ละครั้งจะสร้างความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างประเมินค่ามิได้

2. วัตถุประสงค์

เป็นแนวทางในการเตรียมการป้องกันและประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยปฏิบัติหลัก และหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดไฟฟ้าได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว

3. ขั้นตอนการปฏิบัติ

1) ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดภัย

กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล ที่มีพื้นที่ป่าที่อาจเกิดไฟฟ้าขึ้นได้จัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยจากไฟฟ้า โดยจัดระบบการปฏิบัติให้สามารถป้องกันและระงับอัคคีภัยจากไฟฟ้าให้ได้ตามแต่ละสถานการณ์ของพื้นที่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่มีตามกฎหมาย รวมทั้งจัดให้มีข้อมูลสำคัญในการอำนวยการดับเพลิงประกอบไว้ในแผน ดังนี้

- ข้อมูลรถยนต์ดับเพลิง รถยนต์กู้ภัย รถบรรทุกน้ำ รถบันไคเลื่อน เป็นต้น
- อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย
- สถานที่เสี่ยงภัย และรายละเอียดของสถานที่โดยชัดเจน
- รายชื่อวัตถุอันตรายที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ พร้อมวิธีการป้องกันและวิธีการดับเพลิง
- รายชื่อผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมกับการติดต่อสื่อสาร
- ประสานการวางแผนและการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่วนราชการสังกัดกรมป่าไม้ เพื่อจักเตรียมการป้องกันภัยให้เหมาะสมและ

ถูกต้องตามหลักวิชาการในการป้องกันและระงับไฟฟ้า เช่น การจัดทำ
แนวกันไฟ เป็นต้น

- แหล่งน้ำ แหล่งทรัพยากรที่จำเป็น

การจัดทำระบบการแจ้งเตือนภัย โดยจัดระบบการแจ้งเหตุในพื้นที่ ให้กอง
อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล รวมทั้งหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแล้วแต่
กรณี มีหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุ

ดำเนินมาตรการป้องกันการเกิดไฟฟ้า โดย

- 1) จัดการเชื้อเพลิงด้วยการจัดทำแนวกันไฟ หรือจัดการกับพื้นที่ที่มีความ
ล่อแหลมต่อการเกิดไฟฟ้า
- 2) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนในพื้นที่ตำบล หมู่บ้านต่างๆ ที่
อาศัยอยู่ในแนวกันชนหรือผู้พบเห็น ได้เกิดความรักและหวงแหนใน
ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า เพื่อร่วมมือป้องกันและระงับไฟฟ้า
- 3) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนให้ทราบถึงผลเสียจากไฟฟ้า และ
ชักชวนให้ร่วมมือกับทางราชการในการป้องกันไฟฟ้า รวมถึงการขอ
ความร่วมมือจากสื่อมวลชนท้องถิ่น ช่วยเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการ
ป้องกันและระงับไฟฟ้า
- 4) จัดการฝึกอบรมและส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบๆ พื้นที่ป่าให้มี
ส่วนร่วมในการเฝ้าระวังไฟฟ้า พร้อมทั้งจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟฟ้า
ประจำชุมชน/หมู่บ้าน
- 5) จัดการฝึกอบรมอาสาสมัครสู้ไฟฟ้าประจำชุมชน/หมู่บ้าน ให้มีความรู้และ
สามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของส่วนราชการได้

2) การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

เมื่อหน่วยที่มีหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุเพลิงไหม้ได้รับรายงานหรือรับแจ้งว่า
เกิดไฟฟ้าขึ้นให้ปฏิบัติ ดังนี้

- ให้ส่งเจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติงานโดนทันทีตามแผนของหน่วย โดยอาศัยกำลัง
เจ้าหน้าที่ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ในเบื้องต้นเพื่อดำเนินการในระยะ
ฉุกเฉิน และให้รายงานเหตุการณ์ให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
เทศบาลที่รับผิดชอบทราบ พร้อมทั้งให้รายงานต่อ

- 1) กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ที่ทำการปกครอง
จังหวัดสงขลา

- 2) สำนักงานป่าไม้จังหวัด เมื่อได้รับรายงานแล้วให้จัดเจ้าหน้าที่เข้าประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อประสานงาน ให้คำปรึกษาแนะนำในการสั่งการเพื่อป้องกันและระงับไฟป่า

- การปฏิบัติการในที่เกิดเหตุ ให้ดำเนินการดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามแผน ให้รายงานสถานการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟป่าให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกระยะเพื่อพิจารณาสั่งการ
- 2) ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในท้องที่ที่เกิดเหตุ
 - ก. ในกรณีเหตุเพลิงไหม้ในพื้นที่ป่าจำนวนมาก ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อเป็นศูนย์ในการอำนวยการปฏิบัติ และจัดเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ทันที การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ให้พิจารณาแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ สังกัดกรมป่าไม้ เพื่อร่วมในการอำนวยการประสานงาน และให้คำปรึกษาแนะนำด้านต่างๆ
 - ข. พิจารณาสั่งการให้เจ้าหน้าที่เข้าระงับภัยที่เกิดขึ้น โดยให้ยึดความสำคัญของความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน ตามลำดับ
 - ค. สั่งการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ประชาชน ผู้อาศัยอยู่ในบริเวณสถานที่ที่เกิดเหตุ หรือบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบข้างเคียงทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากไฟป่า
 - ง. รายงานสถานการณ์ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด สงขลาทราบทุกระยะจนกว่าสถานการณ์จะยุติ กรณีที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาสั่งการอย่างไรก็ให้ดำเนินการตามนั้น
 - จ. ให้คำนึงถึงการควบคุมไฟป่าให้อยู่ในวงจำกัด เพื่อป้องกันมิให้ไฟป่าลุกลามออกไปในวงกว้างเป็นสำคัญ
 - ฉ. พิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าอยู่ในขีดความสามารถที่จะจัดการแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วว่าจำเป็นต้องร้องขอรับการสนับสนุนให้ประสานไปยังหน่วยสนับสนุนตามที่กำหนดไว้ในแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของแต่ละท้องที่ที่เกิดเหตุ

- 3) กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอหรือข้างเคียง เมื่อได้รับการร้องขอจากกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในบังคับบัญชาหรือข้างเคียง ให้ส่งเจ้าหน้าที่พร้อมอุปกรณ์ไปสนับสนุน
- 4) หน่วยสนับสนุนการปฏิบัติ เมื่อได้รับการร้องขอให้พิจารณาจัดส่งเจ้าหน้าที่พร้อมวัสดุอุปกรณ์ไปยังบริเวณที่เกิดเหตุตามที่ได้รับการร้องขอ และให้ปฏิบัติดังนี้
 - ก. เมื่อมาถึงบริเวณที่เกิดเหตุให้รายงานให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ทราบ ณ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อประสานการปฏิบัติ
 - ข. ให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งการของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล เจ้าของพื้นที่หรือผู้ได้รับมอบหมาย และรายงานสถานการณ์ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล เจ้าของพื้นที่หรือผู้ได้รับมอบหมายทราบทุกระยะ

3) ขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ

เมื่อเหตุการณ์ยุติลง กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะความเสียหาย และปฏิบัติการอื่นๆ ที่จำเป็น ดังนี้

- การรักษาพยาบาลผู้ได้รับอันตราย ผู้ได้รับบาดเจ็บ ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยพยาบาลพิจารณารักษาพยาบาลให้ถูกต้องตามหลักการแพทย์
- ให้ถือว่าพื้นที่ที่เกิดเหตุเป็นพื้นที่ควบคุม ห้ามมิให้บุคคลภายนอกเข้าไปยังที่เกิดเหตุ โดยมีได้รับอนุญาต เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
- ให้ดำเนินการสำรวจผู้ประสบภัยและจัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ

4.5.6 การป้องกันและบรรเทาภัยจากคมนาคนและขนส่ง

1. กล่าวทั่วไป

จังหวัดเป็นศูนย์กลางการคมนาคนขนส่งของภาคใต้ตอนล่าง เช่น การคมนาคนทางบก มีการขนส่งทางรถยนต์ โดยมีทั้งทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด เชื่อมต่อระหว่างอำเภอ และกับประเทศเพื่อนบ้าน การขนส่งทางรถไฟ มีชุมทางหาดใหญ่เป็นสถานีหลัก การขนส่งทางน้ำที่มีท่าเรือน้ำลึกสงขลา ท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา การขนส่งทางอากาศมีสนามบินนานาชาติหาดใหญ่และสนามบินสงขลา ซึ่งอยู่ในความดูแลของกองทัพเรือ จากสภาพความเป็นศูนย์กลางคมนาคน และการขนส่งประกอบกับความเจริญเติบโต ด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุประการสำคัญที่อาจก่อให้เกิดภัยจากการคมนาคนและขนส่ง ซึ่งขณะนี้ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความสูญเสียทางชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างมาก และยังมีแนวโน้มการเกิดสาธารณภัยที่ซับซ้อนอื่นๆ เช่น ภัยจากการขนส่งขนาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องกำหนดแผนการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยปฏิบัติ ให้ร่วมมือกันปฏิบัติงานสอดคล้องกัน แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.2 เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ให้พร้อม เพื่อการปฏิบัติงานระบะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และภายหลังที่ภัยพ้นผ่านไปแล้ว

3. นิยามศัพท์

ภัยจากคมนาคนขนส่งให้ความหมายตามแผน หมายถึง ภัยจากอุบัติเหตุจากการจราจร ภัยจากกระบวนการขนส่งการขนส่งเคมีและวัตถุอันตราย และภัยจากการรั่วไหลของน้ำมันและวัตถุอันตรายในทะเล รวมถึงการเททิ้งมันหรือของเสียในแม่น้ำหรือในทะเล

4. ขั้นตอนการปฏิบัติ

การดำเนินงานเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยจากคมนาคนขนส่ง จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) ขั้นตอนก่อนเกิดภัย

- กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดเตรียมแผนที่เสี่ยงภัย ระบุเส้นทางเกิดอุบัติเหตุซ้ำซาก เส้นทางอันตรายที่มีการขนส่งสารเคมีและวัตถุมีพิษ พร้อมทั้งข้อมูลอำนวยการที่สำคัญ เช่น รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรที่มีความรู้ บัญชีเครื่องอุปกรณ์เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ หรือข่ายสื่อสารในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน ทั้งนี้ให้รวมถึงกรณีเกิดน้ำมันหรือสารเคมีรั่วไหลลงแหล่งน้ำด้วย

- กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดทำแผนฉุกเฉินรองรับการขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย แผนฉุกเฉิน โรงงานอุตสาหกรรม
- จัดตั้งหรือฝึกทบทวนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และหาวิธีปฏิบัติในการป้องกันเบื้องต้น เพื่อให้เป็นแกนนำไปการเผยแพร่ไปสู่ชุมชน รวมทั้งจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

2) การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

เมื่อได้รับแจ้งหรือรายงานเหตุอุบัติเหตุการจราจรด้วยรถบรรทุกขนส่งขนาดใหญ่ อุบัติเหตุจากการขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย และอุบัติเหตุน้ำมันรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำ ให้ปฏิบัติตามแผน ดังนี้

เทศบาลนครหาดใหญ่ จัดหน่วยกู้ภัยเผชิญเหตุและบรรเทาภัยทันที นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล ให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล เป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดระเบียบจราจรบริเวณที่เกิดเหตุ และดูแลความสงบเรียบร้อยจัดกำลังอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เข้าช่วยเหลือการปฏิบัติงาน

หากสถานการณ์รุนแรง ให้ขอความช่วยเหลือจากกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอใกล้เคียง หรือกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา และให้รายงานผลให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาทราบเป็นระยะ จนกว่าเหตุจะยุติในกรณีจำเป็นให้อพยพประชาชนออกจากบริเวณที่เกิดเหตุไปยังที่ปลอดภัย

3) การฟื้นฟูบูรณะ

เมื่อเหตุการณ์ยุติแล้ว กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้รับผิดชอบดำเนินการฟื้นฟูสภาพผู้ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ดังนี้

- จัดหน่วยบรรเทาทุกข์ เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยแบบให้เปล่าในการปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและส่งต่อเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล การขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินไปยังที่ปลอดภัย
- สำรวจความเสียหาย ความต้องการของผู้ประสบภัยและจัดทำบัญชีไว้เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือ
- ดำเนินการฟื้นฟูสภาพผู้ประสบภัย
- ให้พนักงานสอบสวนเขตท้องที่ดำเนินการสืบสวนถึงสาเหตุการเกิดภัยตามอำนาจหน้าที่

4.5.7 การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคง

ภัยพลเรือนด้านความมั่นคง ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 หมายถึง ภัยทางอากาศและการก่อวินาศกรรม อันเนื่องมาจากการทำสงครามหรือความขัดแย้งระหว่างประเทศภัยคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาความไม่ปลอดภัยจากการสู้รบในประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลกระทบต่อตามแนวชายแดน แม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีภัยคุกคามทางทหารดังเช่นในอดีต

แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อบางส่วนของจังหวัดสงขลา รวมทั้งสถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจ การแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ของฝ่ายพลเรือนและสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ให้เป็นเอกภาพในสถานการณ์ที่เป็นอันตรายเกี่ยวข้องกับความมั่นคงในเขตเทศบาลตำบลพังงา จึงจัดทำแผนขึ้นมาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทุกด้านไว้ตั้งแต่ยามปกติ

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการจัดระบบการป้องกันภัยที่เกี่ยวกับความมั่นคงให้สามารถได้อย่างมีเอกภาพและเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร
2. เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อันเนื่องมาจากภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคง

2. หลักการปฏิบัติ

เป้าหมายในการปฏิบัติ

กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นองค์กรปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรสนับสนุน สามารถประสานการปฏิบัติกันได้อย่างสอดคล้อง เป็นระบบ รวดเร็ว

การปฏิบัติการสามารถป้องกันและบรรเทาอันตรายในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้น โดยตรงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลัง

การปฏิบัติสามารถช่วยให้การปกครองและการบริหารงานของรัฐดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง และประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีขวัญและกำลังใจ

หน้าที่ของกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่

เป็นหน่วยปฏิบัติในกรณีเกิดภัยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ สนับสนุนการปฏิบัติ แก่กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพื้นที่อื่นตามที่ได้รับการร้องขอ ในกรณีเกิดภัยในเขต อำเภอหาดใหญ่ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ต้องให้การสนับสนุนการ ปฏิบัติตามคำสั่งผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด

การขอรับการสนับสนุนในกรณีไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ให้ขอรับการสนับสนุน ไปยังกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนพื้นที่ข้างเคียง หรือกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่าย พลเรือนจังหวัดสงขลา

การเข้าควบคุมการปฏิบัติงานให้อยู่ในความรับผิดชอบของนายกเทศมนตรี หรือ รองนายกเทศมนตรีที่ได้รับมอบหมาย หรือให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนาจการป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนอำเภอหรือผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา กรณีขอรับการสนับสนุน

การสั่งการในที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ บุคคล หน่วยงาน ที่ปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุอยู่ ภายใต้อำนาจการสั่งการของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับ มอบหมาย กรณีกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนหน่วยเหนือขึ้นไปเข้าควบคุมการปฏิบัติให้ อยู่นอกเขตอำนาจการสั่งการของผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา แล้วแต่กรณี

การประเมินสถานการณ์

ภัยด้านความมั่นคงเป็นภัยที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและอาจคาดการณ์ได้ ยากจึงให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลต้องดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และ ประเมินสถานการณ์และผลกระทบจากภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง แล้วให้รายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามสาย การบังคับบัญชาทราบโดยด่วน หากกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลได้พิจารณา ประเมินสถานการณ์แล้ว เห็นว่าอาจเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ หรือเกิดสาธารณภัยขึ้นแล้ว ให้ จัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่ออำนาจการสั่งการ และควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน แล้ว รายงานให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาทราบ

3. ขั้นตอนการปฏิบัติ

1) ขั้นเตรียมการ (ก่อนการเกิดภัย)

ให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่รวบรวม ข่าวสารข้อมูล ข่าวกรอง ประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้น และวางแผน เตรียมการต่างๆ เพื่อให้มีความพร้อมรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ได้ตลอดเวลา ซึ่งได้แก่ การ เตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การจัดระบบการปฏิบัติการ

เพื่อดำเนินการอย่างอื่น เพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดภัย และรายงานต่อกอง
 อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา

2) ขั้นตอนการปฏิบัติ (ขณะเกิดภัย)

- เมื่อมีภัยเกิดขึ้นหรือภัยจะเกิดขึ้น กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
 เทศบาลนครหาดใหญ่ ดำเนินการระงับและบรรเทาภัย เพื่อป้องกัน
 อันตรายหรือลดอันตรายที่มีต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน
 และของรัฐ ตลอดจนดำเนินการให้ภัยที่เกิดขึ้นยุติโดยเร็ว และรายงานต่อ
 ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ได้รับทราบอย่าง
 ต่อเนื่องโดยดำเนินการดังนี้
- จัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจ อำนาจการ ประสาน ติดตาม ตรวจสอบ
 และประเมินสถานการณ์ร่วมกับฝ่ายทหารอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา โดยจัด
 ให้มีระบบสื่อสารและระบบเตือนภัยที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพระหว่าง
 หน่วยป้องกันฝ่ายพลเรือนกับประชาชน พร้อมทั้งให้มีระบบการ
 ติดต่อสื่อสารสำรองที่เชื่อถือได้ควบคู่กันไป
- ในภาวะสงครามหรือมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก การปฏิบัติการต่างๆ
 ของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ให้ขึ้น
 การควบคุมทางยุทธการต่อศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพื่อ
 อำนาจการให้เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติทางราชการ (ภาพประกอบที่ 3-
 1 ผังการจัดองค์กรการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน) รวมทั้งดำเนินการระดม
 สรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร หรือเมื่อได้รับการร้อง
 ขอ
- เมื่อได้รับแจ้งเตือนจากฝ่ายทหารถึงภัยที่จะเกิด ให้เจ้าหน้าที่คอยเหตุรับ
 ประกาศแจ้งเตือนภัยให้ประชาชน และเจ้าหน้าที่ได้หลบภัยหรือ
 เตรียมการป้องกันเพื่อลดอันตรายและความเสียหาย หากจำเป็นและ
 สมควร โดยผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ สั่ง
 การให้ดำเนินการตามแผนที่ได้เตรียมไว้
- จัดกำลังตำรวจ หน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและกำลัง
 ประชาชนอื่นๆ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ เข้าปฏิบัติการเพื่อสนับสนุน
 การป้องกัน เผ่าตรวจ สกัดกั้น และระงับเหตุขั้นต้นมิให้ขยายความรุนแรง

- เพิ่มขีดความสามารถในด้านการข่าวกรองอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีแหล่งข่าว การตรวจตระเวน การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดตามความเหมาะสมทั่วพื้นที่ โดยการนำกลุ่มพลังประชาชนในพื้นที่เข้าร่วม ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ดำรงการสืบสวนและติดตามพฤติกรรมความเคลื่อนไหวของภัยคุกคามทั้งต่อบุคคลและสถานที่
- ปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้าม เพื่อบำรุงขวัญ เสริมสร้างพลังความร่วมมือให้สอดคล้องกับแผนของหน่วยรบในพื้นที่
- ในภาวะสงคราม กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดตั้งและเพิ่มกำลังติดอาวุธของฝ่ายพลเรือนให้มีขีดความสามารถเข้าต่อสู้กับกำลังของข้าศึกในส่วนหลังได้

3) ขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ (หลังเกิดภัย)

เมื่อภัยพิบัติหรือใกล้ภัยพิบัติ กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ต้องเริ่มระบบการฟื้นฟูบูรณะ โดยไม่ชักช้า เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว ตลอดจนเพื่อช่วยเหลือในขั้นต้นแก่ราษฎรผู้ประสบภัยให้สามารถดำรงชีพต่อไปได้

สำหรับกรณีการประชุมชนประท้วงหรือก่อกองกลาง ให้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทั้งกว้างและทางลึก เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้นอีกในอนาคต

4. การขอรับการสนับสนุน

เมื่อมีภัยเกิดขึ้นให้กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ หากเกินกำลังความสามารถให้ดำเนินการร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานทหารที่อยู่ในเขตท้องที่ได้โดยตรง หรือขอความช่วยเหลือจากกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ใกล้เคียง หรือกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามสายการบังคับบัญชา รวมทั้งสนับสนุนอื่นๆ ได้ตามความจำเป็นของสถานการณ์

4.5.8 การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม

1. กล่าวทั่วไป

การก่อวินาศกรรม ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวนขัดขวางหน่วยงานหนึ่งหรือระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคล อันเป็นการก่อให้เกิดการปั่นป่วนทางการเมือง การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

สถานการณ์อำเภอหาดใหญ่ มีการทำการค้า และติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ประกอบกับจังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางคมนาคมของภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งอาจจะมีการก่อวินาศกรรมขึ้นได้ โดยสาเหตุจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ การขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การปฏิบัติภารกิจ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์

1. เป็นแนวทางในการเตรียมการป้องกัน และกำหนดแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยปฏิบัติหลักและหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาการก่อวินาศกรรมที่เกิดขึ้นมาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมา

3. การปฏิบัติ

หลักปฏิบัติ

- 1) ภารกิจการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมที่สำคัญที่สุด คือ การป้องกันหรือระงับมิให้การวินาศกรรมประสบความสำเร็จ โดยอาศัยมาตรการด้านการข่าว จิตวิทยาการจับกุม และปราบปรามผู้ก่อวินาศกรรม ทั้งการร่วมมือระหว่างส่วนราชการต่างๆ และประชาชน
- 2) กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลนครหาดใหญ่ มีหน้าที่อำนวยการควบคุมประสานงานสนับสนุนการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมของหน่วยพื้นที่
- 3) กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา มีหน้าที่เผชิญเหตุ เพื่อป้องกันต่อต้าน ระงับ และลดอันตราย ตลอดจนบรรเทาสาธารณภัยเพื่อ

พิทักษ์รักษาชีวิตร่างกาย ประชาชนและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ
ตลอดจนฟื้นฟูบูรณะส่วนเสียหายให้สามารถใช้งานได้โดยเร็วที่สุด

4. ขั้นตอนการปฏิบัติ

1) ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดภัย

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล จัดแผนปฏิบัติการป้องกันและ
ระงับการก่อวินาศกรรมไว้ โดยคำนึงถึงสภาพความเสี่ยงภัยของบุคคลและสถานที่ทั้งยามปกติและ
ในภาวะไม่ปกติ

แผนปฏิบัติการป้องกันภัยและระงับการก่อวินาศกรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ก. การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมสถานที่สำคัญ

- ได้แก่ การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมสถานที่ราชการ และสถาน
ประกอบการของเอกชนที่สำคัญ ได้แก่ ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ ท่าเรือ สถานีขนส่ง ถนนราง
รถไฟ อุโมงค์รถไฟ สะพาน และสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ต่างๆ ได้แก่ เขื่อน รถไฟ เครื่องบิน รถ
โดยสาร สถานีรถไฟ ศูนย์โทรศัพท์ สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการของเอกชน และ
สถานที่สำคัญภายในประเทศอื่น โดยแบ่งเขตในการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมสถานที่
สำคัญออกเป็น 2 เขต ดังนี้

- เขตสถานที่ราชการ เป็นหน้าที่ทุกส่วนราชการ ในการระงับรักษาความ
ปลอดภัยสถานราชการ ดูแลความสงบเรียบร้อย ตามสายงานปกติ

- เขตสถานประกอบการของเอกชน ใช้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
ประจำสถานประกอบการของเอกชน และสมาชิกหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล
เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในขั้นต้น

ข. การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมบุคคลสำคัญ

บุคคลสำคัญ หมายถึง บุคคลสำคัญของประเทศไทย และต่างประเทศที่เข้ามาในเขตเทศบาล ดังนั้น
ในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญของกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล จะต้องมีการ
ติดต่อประสานงาน และปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ทั้งจากจังหวัด
ส่วนกลาง และต่างประเทศ โดยวางแผนและประสานงานร่วมกัน ซึ่ง สถานที่สำคัญในเขตเทศบาล
นครหาดใหญ่ดังแสดงในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 สถานที่สำคัญในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ที่	เทศบาล	ชื่อสถานที่
1.	นครหาดใหญ่	สำนักงานเทศบาลเทศบาลนครหาดใหญ่
2.	นครหาดใหญ่	การประปาส่วนภูมิภาค อำเภอหาดใหญ่
3.	นครหาดใหญ่	สำนักงานบริการโทรศัพท์หาดใหญ่
4.	นครหาดใหญ่	ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข อำเภอหาดใหญ่
5.	นครหาดใหญ่	โรงพยาบาล ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
6.	นครหาดใหญ่	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอหาดใหญ่
7.	นครหาดใหญ่	ธนาคาร ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
8.	นครหาดใหญ่	สถานีรถไฟหาดใหญ่
9.	นครหาดใหญ่	ปั้มน้ำมัน ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
10.	นครหาดใหญ่	โรงเรียน ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
11.	นครหาดใหญ่	ห้างสรรพสินค้า ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
12.	นครหาดใหญ่	ตลาดและแหล่งซื้อปิ้ง ทุกแห่งในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

1) หน่วยเผชิญเหตุในการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม ได้แก่ ฝ่ายปฏิบัติการของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเตรียมไว้ให้เป็นเอกภาพ โดยจัดการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการหาข่าวและปฏิบัติการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม ซึ่งสามารถจัดส่งไปปฏิบัติงานได้ทันที

กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สามารถขอรับการสนับสนุนหน่วยปฏิบัติการป้องกันภัยและระงับการก่อวินาศกรรม จากหน่วยงานที่มีขีดความสามารถมาให้ความช่วยเหลือได้ตามความเหมาะสมและจำเป็นของสถานการณ์

2) อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์การตรวจค้น อุปกรณ์กั้ววัดระเบิด อุปกรณ์เตือนภัย รถดับเพลิง พยาบาลพร้อมชุดแผนฉุกเฉิน ขานพาหนะ รวมทั้งอุปกรณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความทันสมัย และสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา

3) ระบบการรักษาความสงบเรียบร้อย กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล จัดวางระเบียบและระบบการปฏิบัติงาน การแบ่งมอบเขตพื้นที่ตามแผนปฏิบัติการป้องกันภัย และระงับการก่อวินาศกรรม การสื่อสารและการรายงาน ตลอดจนกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายหน้าที่ไว้ยามปกติ และในการปฏิบัติให้องค์กรปฏิบัติการหลัก ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ และองค์กรสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือตามองค์กรปฏิบัติการหลักร้องขอ

2) การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ ได้แก่ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา ทำหน้าที่อำนาจการสั่ง ประสานงานเพื่อป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม

การปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 ขั้นการควบคุมเหตุการณ์

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ได้จัดเจ้าหน้าที่ไปพิสูจน์ ทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ สถานที่เกิดเหตุ และรายงานข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาในเบื้องต้น ได้แก่

1. วัน เวลา และสถานที่ที่เกิดเหตุ
2. ผู้ที่คาดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์
3. ลักษณะการก่อวินาศกรรม
4. จำนวน และประเภทของเครื่องมือ หรืออาวุธที่เกี่ยวข้อง
5. ความเสียหายเบื้องต้น
 - ก. ให้หน่วยปฏิบัติรายงานข้อมูล ไปยังกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา เพื่อทราบและประสานการปฏิบัติต่อไป
 - ข. หน่วยปฏิบัติมีหน้าที่จัดส่งหน่วยเผชิญเหตุในการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมเข้าเผชิญเหตุ พร้อมปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุ โดยกำหนดพื้นที่วงในขึ้น เพื่อตรงกำลังผู้ก่อการร้าย และพื้นที่วงนอก เพื่อกันประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปพร้อม

รายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบทุกระยะ เพื่อ
อำนวยความสะดวกต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการยับยั้งเหตุการณ์

หน่วยปฏิบัติรับผิดชอบในการจัดกำลังเข้าระงับเหตุรุนแรง เมื่อยังไม่มี
เหตุรุนแรงให้ดำเนินการเจรจาต่อรอง การระงับรุนแรง กรณีเกินขีดความสามารถให้รายงานขอรับ
การสนับสนุนจากหน่วยเหนือ หรือหน่วยข้างเคียง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือตาม
ความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 ขั้นการปราบปราม

ในกรณีที่ไม่สามารถระงับเหตุการณ์รุนแรงได้ กองอำนาจการป้องกันภัย
ฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา จะได้ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้มาตรการเด็ดขาด
เพื่อควบคุมสถานการณ์ โดยใช้กำลังหน่วยปฏิบัติการพิเศษของฝ่ายตำรวจหรือทหาร ตามความ
เหมาะสม

- 2) กรณีหน่วยปฏิบัติการสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้แล้ว ให้จัดระบบ
การรักษาความปลอดภัย สถานที่ เพื่อป้องกันการแทรกแซงของบุคคลที่
สามที่อาจฉวยโอกาสสร้างความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น และดำเนินการ
ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมพื้นที่ไว้
- 3) การเผชิญเหตุการณ์การก่อวินาศกรรม กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่าย
พลเรือนเทศบาลนำแผนป้องกันภัยและระงับอัคคีภัย แผนป้องกันภัยและ
บรรเทาภัยจากสารเคมีมาปฏิบัติไปพร้อมกัน
- 4) หน่วยสนับสนุนการปฏิบัติ เมื่อได้รับการร้องขอให้หน่วยสนับสนุน
พร้อมเครื่องมือเครื่องใช้มาสนับสนุนยังพื้นที่ที่เกิดเหตุ โดยรายงานต่อ
ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลา อำเภอเทศบาล หรือผู้ที่
มีอำนาจหน้าที่ในการอำนาจการในเหตุการณ์ ณ ศูนย์อำนาจการเฉพาะ
กิจ และปฏิบัติการตามคำสั่งของผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ
ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการอำนาจการในเหตุการณ์ แล้วรายงานการปฏิบัติ
ให้ทราบทุกระยะ

การฟื้นฟูบูรณะ

- 1) ให้จัดหน่วยพยาบาลเข้าช่วยชีวิตเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ประสบภัย
เพื่อจัดส่งรับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลต่อไป

- 2) ให้นำหน่วยกำลังที่มีความชำนาญการทางสารเคมี อาวุธ วัตถุระเบิด นำกำลังเข้าตรวจสอบเพื่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับการฟื้นฟูบูรณะ
- 3) ให้นำหน่วยฟื้นฟูบูรณะสำรวจความเสียหายด้านสิ่งก่อสร้าง อาคารสถานที่ต่างๆ ให้เกิดความปลอดภัย โดยใช้มาตราซ่อมแซมเป็นลำดับแรก กรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมให้ดำเนินการรื้อถอน
- 4) ให้เจ้าหน้าที่การแพทย์ ทำหน้าที่ฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนประสบภัยจนกว่าเข้าสู่สภาพปกติ

4.5.9 การป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล

1. กล่าวทั่วไป

ในภาวะปัจจุบันมีการพัฒนาทางการเมือง การปกครอง ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางประชาธิปไตยสูง ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น ประกอบกับการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนจากสังคมชนบทเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมในเขตเมือง การดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อจับจองเป็นที่ทำกิน ทำให้เกิดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง กลุ่มนักศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มแนวร่วม และประชาชนที่เดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบ เพื่อต้องการให้เทศบาล จังหวัด หรือรัฐบาล แก้ไขปัญหาต่างๆ และเมื่อไม่ได้รับการตอบสนอง อาจก่อความไม่สงบเรียบร้อยต่างๆ เช่น ชุมนุมประท้วง ปิดกั้นจราจร ตลอดจนอาจก่อการจลาจลขึ้นได้ ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน และของรัฐเป็นจำนวนมาก ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงภายในจังหวัดสงขลาได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของประชาชน และความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังต่างๆ ต้องกระทำอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทำให้ระบบการปกครองดำรงต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล
2. เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการประสานงานระหว่างหน่วยงานไว้ให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานในระยะก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และภายหลังที่เหตุการณ์ได้ผ่านพ้นไปแล้ว
3. เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความมั่นคงของชาติ และป้องกันการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะมีผลเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ

3. การปฏิบัติ

หลักการปฏิบัติ

1. การชุมนุมประท้วงนั้น โดยทั่วไปจะต้องพิจารณาว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่สามารถที่จะชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย การป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วง และก่อการจลาจลต้องปฏิบัติอย่างละมุนละม่อมใช้การเจรจา ทำความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ ทุกรูปแบบ

2. การใช้กำลังเข้าระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจลให้เป็นมาตรการสุดท้ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

1) กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล มีหน้าที่สนับสนุนกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ ในการปฏิบัติการป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล

2) กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ มีหน้าที่อำนาจการควบคุมดูแลการป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วง และก่อการจลาจล ไม่ให้ลุกลามขยายไปนอกพื้นที่และระงับเหตุการณ์ให้ยุติโดยเร็ว ซึ่งจะต้องประสานงาน ควบคุม ดูแล สั่งการหน่วยตำรวจในท้องที่ หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) ส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชน เข้าร่วมปฏิบัติเพื่อระงับการประท้วงและก่อการจลาจล รวมทั้งติดตามผลการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง

4. ขั้นตอนการปฏิบัติ

1) การเตรียมการ

- หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล ดำเนินการติดตามสถานการณ์ ตรวจสอบเงื่อนไข ประเด็นปัญหา ความเดือดร้อน ความขัดแย้งที่มีในพื้นที่ เพื่อเตรียมการป้องกันและไขปัญหา
- จัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ระบบการสื่อสาร ยานพาหนะ เป็นต้น และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติไว้พร้อม

2) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปฏิบัติการทางจิตวิทยา จัดเงื่อนไข ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างส่วนราชการกับประชาชนหรือระหว่างเอกชนด้วยกันในพื้นที่

3) การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

กองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่

- 1) เมื่อตรวจสอบพบได้รับรายงานว่ามีเงื่อนไขประเด็นปัญหาข้อขัดแย้ง ความเดือดร้อนขึ้น ให้ติดตามสถานการณ์ ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุ และประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรเอกชน ประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยทันที และให้ผู้อำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่

ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปยังพื้นที่ที่เกิดเหตุและดำเนินการเจรจากับผู้นำการชุมนุมเพื่อหาข้อยุติประเด็นปัญหา

- 2) เมื่อไม่สามารถเจรจาข้อยุติประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งความเดือดร้อนต่างๆ ได้จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรืออาสาสมัครอื่นๆ ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการจัดการจราจร โดยกำหนดพื้นที่สำหรับกลุ่มชุมนุมให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐเป็นประการสำคัญเร่งด่วน
 - 3) กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยสนับสนุนได้ตามความเหมาะสม
 - 4) รายงานเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดสงขลาทราบทันที
 - 5) เมื่อกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ หรือกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดเห็นสมควร ให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด
- 4) การปฏิบัติหลังเกิดภัย และฟื้นฟูบูรณะ
- 1) กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ติดตามผลการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นลงโดยเร็ว
 - 2) ประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการทางจิตวิทยา เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหา และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของรัฐ
 - 3) ฟื้นฟูบูรณะสิ่งที่เสียหายให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ
 - 4) ดำเนินการตามกฎหมายเมื่อปรากฏว่าได้มีการกระทำละเมิดกฎหมาย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย นำสะพรึงกลัวแก่หมู่ชนมนุษยชาติในปัจจุบัน มีมากมายหลายเหตุการณ์ ถ้าจะแบ่งประเภทเหตุการณ์ กว้างๆ น่าจะแบ่งได้ ๓ ประเภทคือ ภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ/อุบัติเหตุ และ ภัยสงคราม ความสูญเสียจากภัยธรรมชาตินั้นอยู่นอกเหนือการควบคุม วิธีลดความสูญเสียคือการศึกษาถึงลักษณะและสิ่งบอกเหตุเพื่อที่จะแจ้งเตือนการเกิดเหตุการณ์เพื่อหาทางหลบเลี่ยงให้พ้นภัย สำหรับอุบัติเหตุ/อุบัติเหตุ นั้นมีวิธีป้องกันเพียงอย่างเดียวคือ การไม่ประมาท ในส่วนของภัยสงครามนั้นมีเหตุปัจจัยมากมายที่ก่อให้เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีผลพวงมาจากความขัดแย้ง และเมื่อความขัดแย้งถึงจุดที่ต้องใช้กำลัง แต่ละฝ่ายต่างพยายามที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

สำหรับเทศบาลนครหาดใหญ่ได้เผชิญเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินมากมาย โดยส่วนใหญ่เป็นภัยธรรมชาติอันเนื่องมาจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นแบบแอ่งกระทะจึงประสบปัญหาน้ำท่วม/อุทกภัยมากกว่าภัยชนิดอื่นๆ ดังเช่นในปี พ.ศ. 2519, 2531, 2543 และครั้งล่าสุดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งทุกครั้งได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก โดยมีทั้งที่เป็นทรัพย์สินของราษฎร สิ่งก่อสร้างของทางราชการ ระบบสาธารณูปโภค ธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว ชีวิตประชาชนและอื่นๆ นอกจากภัยธรรมชาติแล้ว ในปัจจุบันอำเภอหาดใหญ่ยังถูกคุกคามจากการก่อการร้ายซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2548 ได้เกิดระเบิด 3 จุดพร้อมกันที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา วันที่ 16 กันยายน 2549 ได้เกิดระเบิดหลายจุดในย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ และเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2550 เกิดเหตุระเบิดหลายจุดอย่างต่อเนื่องในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการก่อการร้ายไม่ใช่เรื่องที่อยู่ไกลตัวของชาวหาดใหญ่อีกต่อไป

การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจึงเป็นภารกิจหลักที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติกับทุกฝ่าย และบุคคลในเทศบาล รวมทั้งต้องการองค์กรรับผิดชอบต่อระบบงานนี้ในทุกระดับตั้งแต่ยามปกติ เพื่อเตรียมการวางแผนอำนวยความสะดวก และกำกับดูแลปฏิบัติทั้งปวง อันจะนำไปสู่

การป้องกันและบรรเทาความเสียหาย และช่วยเหลือประชาชนให้พ้นจากภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้เทศบาลนครหาดใหญ่มีแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งประกอบไปด้วย แผนการป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัยและวาตภัย แผนการป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัย แผนการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย แผนการป้องกันและบรรเทาภัยจากภัยแล้ง แผนการป้องกันและบรรเทาภัยจากไฟฟ้า แผนการป้องกันและบรรเทาภัยจากการคมนาคมและขนส่ง แผนการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้านความมั่นคง แผนการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม และแผนการป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล ซึ่งนับว่าครอบคลุมเกือบทุกด้าน แต่จากการศึกษาแผนฯ ดังกล่าวยังขาดการเตรียมความพร้อมหากเกิดสถานการณ์ขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากแผนฯ เน้นในลักษณะของโครงสร้างของการอำนวยความสะดวกมากกว่า การปฏิบัติการ แม้จะมีขั้นตอนทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุก็ตาม ควรจะมีรายละเอียดในขั้นตอนปฏิบัติการที่ลึกลงกว่านี้ โดยเฉพาะแผนการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมถึงแผนการป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ขึ้น อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างประเมินค่าไม่ได้หากไม่มีการดำเนินการรับมือที่ดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 การป้องกันอัคคีภัย ควรมีการกำหนดแบ่งจำแนกชั้นสถานที่ ที่มีโอกาสจะเกิดอัคคีภัยหรือน่าจะเป็นอันตรายจากอัคคีภัย จัดทำเป็นบัญชีรายการสภาพที่เป็นอันตรายรวมทั้งผลกระทบของอันตรายที่เกิดขึ้น การฝึกซ้อมการดับเพลิงในสนามฝึก หรือจำลองสถานการณ์เพื่อทดสอบการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและประสานการทำงาน ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นเป็นการล่วงหน้า อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเมื่อเกิดสถานการณ์อัคคีภัยขึ้นจริง

ทั้งนี้การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยหรือพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดอัคคีภัยได้ง่าย โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง และมาก ซึ่งมีตัวชี้วัด ดังตารางที่ 5-1, 5-2, 5-3 และ 5-4 (กระทรวงมหาดไทย, 2550)

ตารางที่ 5-1 การจำแนกชั้น สถานที่หรือสิ่งที่มีโอกาสจะเป็นอันตรายจากอัคคีภัย

สิ่งที่เป็นอันตราย	ตัวชี้วัด
น้อย	มีสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายน้อย เช่น อาคารพักอาศัย อาคารศาลาที่พักอาคารสูงไม่เกิน 3 ชั้น ตลาดสด เปิดโล่ง
ปานกลาง	มีสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายปานกลาง เช่น สาธารณสถาน โรงเรียน ศาสนสถาน โบราณสถาน โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า เส้นทางขนส่งวัตถุไวไฟหรือวัตถุอันตราย สถานที่เก็บเชื้อเพลิง สถานีบริการเชื้อเพลิง สถานที่บรรจุเชื้อเพลิง โรงงานอุตสาหกรรม สถานีขนส่ง พื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่ทิ้งขยะ โรงเลื่อย โรงสี โกดังสินค้าขนาดใหญ่ คลังเก็บวัตถุดิบติดไฟ การเล่นเกมဟรสป
มาก	มีสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายสูง เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานผลิตสารเคมีสารพิษ คลังเชื้อเพลิง คลังวัตถุระเบิด โรงเก็บสารพิษไวไฟ ขบวนการไฟบรรทุกสารเคมีหรือเชื้อเพลิง พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ท่าอากาศยาน สถานีจ่ายไฟย่อย

ตารางที่ 5-2 การจำแนกชั้นผลกระทบของอันตราย

ผลกระทบของอันตราย	ตัวชี้วัด
น้อย	หากเกิดขึ้นจะทำให้เกิดความเสียหายต้องใช้เวลาแก้ไขไม่เกิน 1 สัปดาห์ หรือ เกิดการบาดเจ็บเล็กน้อย โดยไม่มีผู้เสียชีวิต หรือมูลค่าความเสียหายไม่เกิน 1 ล้านบาท
ปานกลาง	หากเกิดขึ้นทำให้เกิดความเสียหายต้องใช้เวลาแก้ไข 1 สัปดาห์ ถึง 1 เดือน หรือเกิดการบาดเจ็บสาหัส หรือมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ 1-10 ล้านบาท
มาก	หากเกิดขึ้นทำให้เกิดความเสียหายต้องใช้เวลาแก้ไขเกิน 1 เดือน หรือเกิดความเสียหายถึงชีวิต หรือมูลค่าความเสียหายมากกว่า 10 ล้านบาท

ตารางที่ 5-3 การจำแนกชั้นเกณฑ์สภาพอันตราย และเกณฑ์การยอมรับ

ผลกระทบ	ระดับ	สิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตราย		
		1 = น้อย	2 = ปานกลาง	3 = มาก
ของ	1 = น้อย	$1 \times 1 = 1 =$ น้อย	$1 \times 2 = 2 =$ น้อย	$1 \times 3 = 3 =$ ปานกลาง
อันตราย	2 = ปานกลาง	$2 \times 1 = 2 =$ น้อย	$2 \times 2 = 4 =$ ปานกลาง	$2 \times 3 = 6 =$ มาก
	3 = มาก	$3 \times 1 = 3 =$ ปานกลาง	$3 \times 2 = 6 =$ มาก	$3 \times 3 = 9 =$ มาก

หมายเหตุ

- น้อย หมายความว่า ผลกระทบของอันตรายคุณด้วยสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายเท่ากับ 1 หรือ 2
- ปานกลาง หมายความว่า ผลกระทบของอันตรายคุณด้วยสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายเท่ากับ 3 หรือ 4
- มาก หมายความว่า ผลกระทบของอันตรายคุณด้วยสิ่งที่มีโอกาสเป็นอันตรายเท่ากับ 6 หรือ 9 เมื่อดำเนินการจำแนกชั้นและผลกระทบอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว ให้จัดทำบัญชีกำหนดพื้นที่ อันตราย และอาจกำหนดสี เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการดำเนินการป้องกันและระงับอัคคีภัยต่อไป

ตารางที่ 5-4 การจำแนกสัญญาณหรือระดับความเป็นอันตราย

ลำดับ	ปัจจัย	สี / ระดับ			
		เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
		(0)	(1)	(2)	(3)
1	ผลกระทบต่อบุคคล	ไม่มีผู้บาดเจ็บ	บาดเจ็บ	บาดเจ็บสาหัส	ตาย
2	ระดับความรุนแรง	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก
3	ความสามารถในการแก้ไข	ไม่ต้องแก้ไข	แก้ไขด้วยตนเอง	สนับสนุนใกล้เคียง	สนับสนุนจากส่วนกลาง
4	เวลาในการแก้ไข	ไม่ใช้เวลา	ไม่เกินสัปดาห์	1 สัปดาห์ถึง 1 เดือน	มากกว่า 1 เดือน
5	ความเสียหาย	ไม่มี	ต่ำกว่า 1 ล้าน	1 ล้านถึง 10 ล้าน	สูงกว่า 10 ล้าน
6	สถานะเฝ้าระวัง	ไม่ต้องเฝ้าระวัง	เฝ้าระวังปกติ	เฝ้าระวังพิเศษ	เข้าปฏิบัติการ

การกำหนดสีระดับความเป็นอันตรายหรือรุนแรง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีความรุนแรง ใช้สีเขียว

ระดับ 1 หมายถึง รุนแรงเล็กน้อย สามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ ใช้สีเหลือง

ระดับ 2 หมายถึง รุนแรงปานกลาง เกินขีดความสามารถต้องขอรับการสนับสนุน ใช้สีส้ม

ระดับ 3 หมายถึง รุนแรงมาก หรือจุดเกิดเหตุไม่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายต้องอาศัยอุปกรณ์พิเศษ ใช้สีแดง

การบริหารจัดการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามหัวข้อดังกล่าวข้างต้น จะเป็นแนวทางให้อาคารปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดพื้นที่อันตราย ตามตาราง 5-1 จะเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนอัตรากำลัง กำหนดรายการวัสดุอุปกรณ์ดับเพลิงที่จำเป็น กำหนดจำนวนรถดับเพลิงและกำหนดที่ตั้งสถานีดับเพลิง หรือจุดเฝ้าตรวจ ให้เป็นอย่างเหมาะสมและความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ความเสี่ยง รวมทั้งจะต้องมีการเฝ้าระวังโดยการตรวจตราพื้นที่อันตราย เช่น สถานประกอบการที่อยู่อาศัยที่มีจำนวนห้องตั้งแต่ 4 ห้องขึ้นไป (โรงแรม แฟลต ฯลฯ) สถานที่ชุมนุมคนที่มีจำนวนคนมากกว่า 50 คนขึ้นไป (โรงแรม รีสอร์ทสถานบันเทิง ฯลฯ) และโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ให้มีการติดตั้งระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และกำหนดแผนเฝ้าระวังเป็นพิเศษในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ตรุษจีนหรือการเล่นดอกไม้ไฟ หรือฤดูกาลที่เสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้ โดยจัดทำแผนงาน ทั้งทางด้านการดำเนินงานบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ แยกเป็นแผนงานประจำปี/ประจำเดือน/ประจำสัปดาห์ โดยมีหัวข้อย่อยของแผนงาน เช่น แผนงานตรวจสอบสุขภาพ แผนงานซ่อมบำรุง แผนงานด้านการเงิน แผนงานประชาสัมพันธ์ และแผนการฝึกซ้อม เป็นต้น

5.2.2 การป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ควรมีรายงานของปริมาณและชนิดของสารเคมี สถานที่กักเก็บ จุดเสี่ยง และควรมีการกำหนดเส้นทางลำเลียงขนส่ง และควรมีเอกสารกำกับการขนส่งใช้แสดงข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการโต้ตอบในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดอุบัติเหตุ อันเนื่องมาจากวัตถุอันตราย เอกสารกำกับการขนส่งนี้จะประกอบด้วย ชื่อที่ใช้ในการขนส่ง ระดับอันตรายหรือประเภทของวัตถุอันตราย หมายเลขรหัส ชนิดการบรรจุหีบห่อ นอกจากนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับอันตรายของวัตถุและข้อมูลซึ่งสามารถใช้ในการลดผลกระทบของอุบัติเหตุ โดยต้องระบุในเอกสารกำกับการขนส่งด้วย ทั้งนี้ทั้งนี้ควรจัดทำคู่มือการระงับอุบัติเหตุจากวัตถุอันตรายที่ใช้บ่อย/มาก ในอำเภอภาคใหญ่ เพื่อให้หน่วยเผชิญเหตุใช้ในการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน สามารถจำแนกชนิดและความเป็นอันตรายของสารที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ และสามารถปกป้องตนเองและสาธารณชนในช่วงแรกของการเกิดเหตุฉุกเฉิน (initial response phase) ได้อย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถยืนยันชนิดของสารอันตรายที่มี ณ ที่เกิดเหตุ เริ่มต้นการควบคุมป้องกัน และร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการระงับภัยจากสารเคมี ทั้งนี้ขั้นตอนต่างๆ จะมีความยุ่งยากซับซ้อนหากผู้ที่เข้าเผชิญเหตุขาดความรู้ อาจทำให้เกิดอันตรายได้ ทั้งตัวผู้ช่วยเหลือและผู้ประสบภัยทางเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ เช่นการจำลองเหตุการณ์ และซักซ้อมความพร้อมรวมถึงการปฏิบัติการจริง

5.2.2.1 ข้อควรระวังในการระงับเหตุฉุกเฉิน

1. เข้าพื้นที่ด้วยความระมัดระวังจากด้านเหนือลม ห้ามเข้าดำเนินการใดๆ ก่อนสถานการณ์จะได้รับการประเมิน

2. กั้นเขตอันตราย กำหนดเขตนี้เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม กั้นประชาชนให้ออกจากที่เกิดเหตุและเขตอันตราย รวมทั้งต้องมีพื้นที่เพียงพอให้การเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ต่างๆ ด้วย

3. ระบุนความเป็นอันตราย แผ่นป้ายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด สัญลักษณ์บนภาชนะบรรจุ เอกสารกำกับภัณฑ์ เอกสารข้อมูลความปลอดภัยเคมีภัณฑ์ ภาพแสดงการจำแนกวัตถุอันตราย ขนส่งทางรถยนต์และรถไฟ และ/หรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญ จากนั้นให้วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น และศึกษาคู่มือตาม Guide ต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงของวัตถุอันตรายนั้น ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากบริษัทขนส่ง หรือแหล่งอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหมวดต่างๆ ได้ ให้จำไว้ว่า คู่มือให้ข้อมูลที่สำคัญที่สุดและเกี่ยวกับสำหรับเหตุการณ์ในชั้นเลวร้ายที่สุด และดำเนินการเพื่อระงับเหตุฉุกเฉินในเบื้องต้น ดังนั้นหากมีข้อมูลของวัตถุอันตรายที่จำเพาะเจาะจงมากกว่า ก็ควรใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการระงับเหตุ

การประเมินสถานการณ์ให้พิจารณาข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เกิดอัคคีภัย การหกหรือรั่วไหลหรือไม่
 2. สภาพภูมิอากาศเป็นอย่างไร
 3. สภาพภูมิประเทศเป็นอย่างไร
 4. อันตรายที่เกิดขึ้นมีผลกระทบอย่างไร เช่น มนุษย์ ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม
 5. อะไรที่ควรจะต้องดำเนินการ เช่น มีความจำเป็นในการอพยพผู้คนหรือไม่ ต้องมีการทำทาบกันสารเคมีหรือไม่ ต้องใช้เครื่องมือหรือแรงงานเช่นไร ในการดำเนินการระงับภัย
 6. อะไรคือ แนวทางปฏิบัติที่ต้องดำเนินการทันที
 - ขอความช่วยเหลือ ปรีกษาสำนักงานใหญ่เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และ โทรศัพท์ขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ
 - การเข้าพื้นที่ ความพยายามในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การปกป้องทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมต้องทำด้วยความระมัดระวัง มิเช่นนั้นเจ้าหน้าที่เองอาจได้รับอันตรายและทำให้เหตุการณ์รุนแรงขึ้น การเข้าพื้นที่ที่เกิดเหตุต้องสวมชุดป้องกันอันตรายที่เหมาะสมเท่านั้น
- การเข้า

- ดำเนินการระงับภัย เข้าดำเนินการระงับภัยด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยการกำหนดสายงานในการดำเนินการและใช้ระบบการสื่อสารที่ดี กำหนดมาตรการหรือแผนช่วยชีวิตผู้คนไว้ให้แน่ชัด เช่น การอพยพผู้คนในบริเวณที่เกิดอันตราย และจัดการกับพื้นที่ที่อาจเกิดผลกระทบจากอุบัติเหตุที่นั่นประเมินสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องระลึกอยู่เสมอคือความปลอดภัยของผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้น และตัวผู้เข้าทำการช่วยเหลือ

- ภาพรวม ห้ามเดินผ่านหรือสัมผัสวัตถุที่หกแล้วไหล หลีกเลี่ยงการสูดดมฟุ้ง (Fume) ควัน และไอระเหย ถึงแม้ว่าจะไม่มีวัตถุอันตรายในสถานการณ์นั้น อย่าคิดว่าก๊าซหรือไอระเหยนั้นไม่มีอันตราย เพราะก๊าซหรือไอระเหยที่ไม่มีกลิ่นอาจเป็นอันตรายได้

5.2.2.2 การติดต่อขอความช่วยเหลือ

เมื่อผู้ระงับเหตุฉุกเฉินไปถึงที่เกิดเหตุให้ตรวจหาชนิดและอันตรายของวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายเพื่อปกป้องตนเอง และสาธารณชน กั้นเขตอันตราย และโทรขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญโดยเร็วที่สุด ปฏิบัติตามขั้นตอนของแผนฉุกเฉินในหน่วยงานของท่าน และ/หรือของท้องถิ่น โดยทั่วไปแล้วหน่วยงานที่ต้องโทรแจ้งขอข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่

1. องค์กร/หน่วยงาน โทรแจ้งองค์กรของท่าน ซึ่งจะดำเนินการระงับเหตุตามข้อมูลที่ได้รับ โดยต้องแจ้งหน่วยดับเพลิงและตำรวจในท้องถิ่นด้วย

2. เบอร์โทรศัพท์หน่วยงานระงับเหตุฉุกเฉิน โทรแจ้งเบอร์โทรศัพท์ที่ปรากฏในเอกสารกำกับภาชนะส่ง ผู้รับโทรศัพท์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีและการดำเนินการระงับเหตุ หรือต้องมีเบอร์โทรศัพท์ติดต่อกับผู้มีความรู้ท่านอื่น

5.1.3 การป้องกันและบรรเทาภัยจากอุทกภัย การป้องกันในระยะยาวควรมีการสำรวจและเก็บข้อมูลสถิติพื้นที่ที่ประสบภัยน้ำท่วมซ้ำซาก ที่แสดงถึงระดับน้ำที่เคยท่วมถึงในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งสามารถทำได้โดยสำรวจ การสอบถามจากชาวบ้านที่เคยได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลระดับน้ำที่เคยท่วมทั้ง 3 ปีแล้ว สามารถใช้โปรแกรม Surfer หรือ โปรแกรม Arcview จัดทำเป็นแผนที่ของพื้นที่น้ำท่วมในแต่ละปี เมื่อนำข้อมูลทั้ง 3 ปีมาซ้อนทับกันจะได้เป็นพื้นที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซาก ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการมากขึ้น

5.1.4 การป้องกันภัยจากการก่อวินาศกรรม จากเหตุการณ์วันที่ 16 กันยายน 2549 โดยข้อเท็จจริง ก่อนที่จะเกิดขึ้นระเบิดในครั้งนี้ หน่วยข่าวความมั่นคงได้แจ้งเตือนให้ จ.สงขลา ระวังป้องกันเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 วัน และให้น้ำหนักว่าจะต้องเกิดเหตุระเบิดใน อ.หาดใหญ่ถึง 80 เปอร์เซนต์ ภายในวันที่ 16-20 กันยายน แต่การป้องกันกลับไม่ได้ผลทั้งที่รู้ล่วงหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพ และ ยุทธวิธี ในการป้องกันของเจ้าหน้าที่ยังมีจุด บกพร่อง ทำให้ไม่สามารถป้องกันได้ การอนุมัติงบประมาณก้อนใหญ่เพื่อซื้อกล้องวงจรปิด โดยใช้บงทั้งจากเทศบาลนคร

หาดใหญ่ กรมการปกครอง อบจ. กระจายติดตั้งตู้หยวนกลางเมืองหาดใหญ่ในวงเงินกว่า 20 ล้านบาท ต้องประเมินด้วยว่าเมื่อติดกล่องวงจรปิดแล้วจะได้อะไรบ้าง การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรมรวมถึงเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย โดยเน้นไปที่การหาข่าว และการเฝ้าระวัง ซึ่งควรให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น และควรสรุปบทเรียนจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่ามีข้อบกพร่องตรงจุดใด จัดซ้อมแผนหรือสมมติสถานการณ์จำลองเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบในขณะฝึกซ้อมและทบทวนการปรับแผนการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้รัดกุมรวดเร็วยิ่งขึ้น หน่วยงานด้านความมั่นคง เทศบาล สถาบันการศึกษาควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการก่อวินาศกรรมในประเทศไทย รวมถึงพื้นที่เสี่ยงต่อการก่อเหตุด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2536. พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรมทางหลวง. 2544. เรื่องน้ำท่วม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ระหว่างวันที่ 21-27 พฤศจิกายน 2543 เอกสารสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมทางหลวง. 30 หน้า.
- กรมทรัพยากรธรณี. 2548. “บัญชีรายชื่อหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่ม จังหวัดสงขลา” (ออนไลน์) เข้าถึงได้ที่ http://www.dmr.go.th/geohazard/update_landslide/village%20hazard/east.htm (17 กันยายน 2550)
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2547. คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ชาญชัย ธนาวุฒิ เชาว์ ยงเฉลิมชัย ปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี อับดุลเหลาะ เบ็ญนุ้ย และ อ้อมทิพย์ สุขบุญ. 2544. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมในการจัดการอุทกภัยในจังหวัดสงขลา.
- เทศบาลนครหาดใหญ่. 2550. คู่มือพร้อมรับสถานการณ์อุทกภัย เทศบาลนครหาดใหญ่. 26 หน้า.
- เทศบาลนครหาดใหญ่. 2550. แผนปฏิบัติการฉุกเฉินการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย เทศบาลนครหาดใหญ่ ประจำปี 2550. 21 หน้า.
- เทศบาลนครหาดใหญ่. 2550. แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยจากอัคคีภัย เทศบาลนครหาดใหญ่ ประจำปี 2550. 20 หน้า.
- เทศบาลนครหาดใหญ่. 2550. แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เทศบาลนครหาดใหญ่ ประจำปี 2550. 24 หน้า.
- ศูนย์รีโมทเซนซิงและสารสนเทศภูมิศาสตร์ภาคใต้. 2551. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก. 2550. กลุ่มภูมิภาค สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา (ติดต่อส่วนตัว)

สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2532. “โครงการป้องกันน้ำท่วมเมืองหาดใหญ่” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การป้องกันอุทกภัยภาคใต้” วันที่ 17-18 สิงหาคม 2532 ณ โรงแรมเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2544. แผนป้องกันอุทกภัยพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เล่มที่ 1 รายงานหลัก.

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา. 2548. ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัยสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา. (ออนไลน์) เข้าถึงได้ที่ http://www.disaster.go.th/html/songkhla/risk/songkhla_49.xls (17 กันยายน 2550)

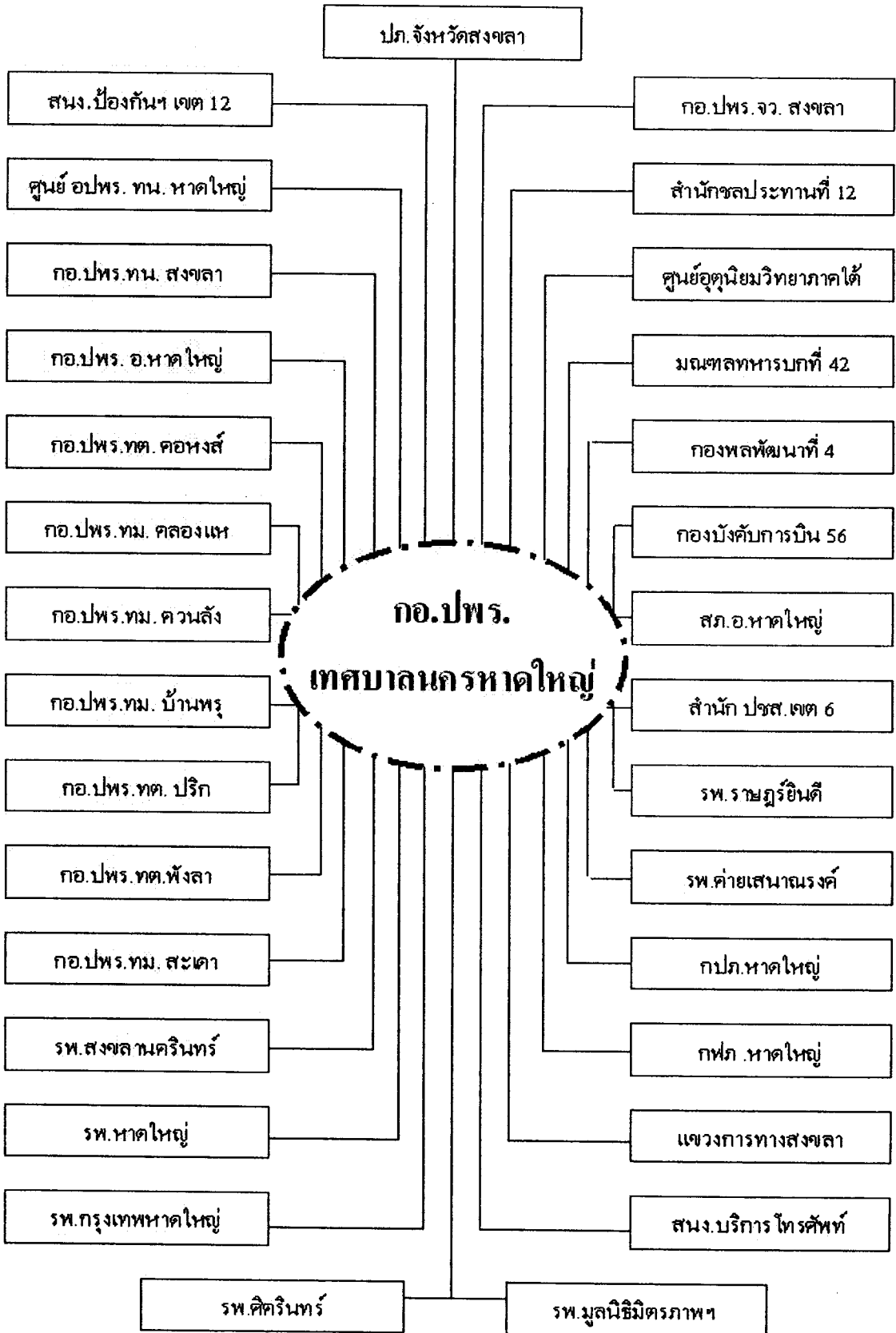
สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา. 2548. “แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเนื่องจากภาวะภัยแล้ง จังหวัดสงขลา” (ออนไลน์) เข้าถึงได้ที่ <http://www.disaster.go.th/html/songkhla/aridground/songkhla>. (17 กันยายน 2550)

สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม. 2532. เอกสารจากการสัมมนาเรื่อง “อุทกภัยภาคใต้ โศกนาฏกรรมที่น่าจะหลีกเลี่ยงได้” เล่ม 1. วันที่ 18-19 มค. 2532. กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แผนผังการติดต่อสื่อสาร

ภาคผนวก 1 แผนผังการติดต่อสื่อสาร

ภาคผนวก 2
ระบบการติดต่อสื่อสาร

ภาคผนวก 2 ระบบการติดต่อสื่อสาร

ลำดับ	หน่วยงาน	โทรศัพท์	โทรสาร	วิทยุ	นามเรียกขาน
1.	สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12	251162	251166		
2.	กอ.ปพร.จว.สข.	313816	313816	162.200	เฟื่องฟ้า
3.	กอ.ปพร.ทน.สงขลา	311016	325025	162.550	สมิหลา
4.	กอ.ปพร.อ.หาดใหญ่	252008	252009	162.200	คอหงส์
5.	ศูนย์ อปพร.ทน.หาดใหญ่	-	-	162.800	ช้างสาร
6.	กอ.ปพร.ทม.บ้านพรุ	210065	210400	162.550	คีรีบูรณ
7.	เทศบาลตำบลคลองแห	238355	223395	162.550	สาธิตา
8.	เทศบาลตำบลคอหงส์	231395	235877	162.975	สุพรรณหงส์
9.	เทศบาลตำบลควนลัง	552395-7	552394	162.525	พรุจูด
10.	กอ.ปพร.ทม.สะเดา	411015	411470	162.550	ร่วมฤกษ์
11.	กอ.ปพร.ทต.พังงา	541907	541907	162.550	คงคา
12.	กอ.ปพร.ทต.พะตง	291776	291339	162.550	พะตง
13.	กอ.ปพร.ทต.ปรีก	298015	298015	162.550	นที
14.	กองบิน 56	251040	251040	164.875	66
15.	มณฑลทหารบกที่ 42	219500	211556	151.800	สายฟ้า
16.	สภอ.หาดใหญ่	244089	239990	152.700	หาดใหญ่
17.	กองพลพัฒนาที่ 4	242033-4	242033	150.825	ฉารายณ์
18.	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หาดใหญ่	232669	246555	163.375	หาดใหญ่
19.	การประปาส่วนภูมิภาค หาดใหญ่	252691	253813	147.075	ประปา หาดใหญ่
20.	สนง.บริการโทรศัพท์ หาดใหญ่	238113	256002	-	-
21.	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 สงขลา	243689	231840	-	-
22.	ศูนย์อำนวยการวิทยุ สงขลา	311760	311065	-	-

ภาคผนวก 2 (ต่อ)

ลำดับ	หน่วยงาน	โทรศัพท์	โทรสาร	วิทยุ	นามเรียกขาน
23.	สำนักชลประทานที่ 12	472278	472278	-	-
24.	รพ.หาดใหญ่	230800-4	246600	153.875	ร.พ.ศูนย์
25.	รพ.สงขลานครินทร์	212070	212900	171.425	ศูนย์แพทย์
26.	รพ.ราษฎร์ยินดี	220300-4	211039	-	-
27.	รพ.มิตรภาพสามัคคี	237613	237613	168.775	มิตรภาพ
28.	รพ.ศิริรินทร์	366966	366355	-	-
29.	รพ.กรุงเทพ-หาดใหญ่	365780-9	365790	-	-
30.	รพ.ค่ายเสนาณรงค์	211521	211521	-	-
31.	แขวงกรทางสงขลา	321204	311790	-	-
32.	อบต.คลองอู่ตะเภา	325167	239895	-	-

ภาคผนวก 3
รายงานครุภัณฑ์คงเหลือประจำปี 2550
ของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
สำนักปลัดเทศบาล

ภาคผนวก 3 รายงานครุภัณฑ์คงเหลือประจำปี 2550 ของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนัก
ปลัดเทศบาล

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
1	รถดับเพลิงชนิดถังน้ำในตัว (6 ล้อ)	13 คัน	
	หน่วยที่ 1 ศูนย์ภูษธร	6 คัน	No. 16, 20, 41, 42, 43, 45
	หน่วยที่ 2 สามชัย	2 คัน	No. 12 18
	หน่วยที่ 3 ศรีภูวนารด (ยุบหน่วย)		
	หน่วยที่ 4 เพชรเกษม	2 คัน	No. 10, 44
	หน่วยที่ 5 จันทรวีโรจน์	2 คัน	No. 09, 11
	หน่วยที่ 6 โชคสมาน	1 คัน	No. 12 (รถดับเพลิงขนาดเล็ก)
2	รถบรรทุกน้ำขนาดความจุ 6,000 ลิตร และ 12,000 ลิตร	20 คัน	
	หน่วยที่ 1 ศูนย์ภูษธร	13 คัน	No. 07, 08, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 35, 36, 37, 38
	หน่วยที่ 2 สามชัย	3 คัน	No. 17, 31, 34
	หน่วยที่ 3 ศรีภูวนารด (ยุบหน่วย)		
	หน่วยที่ 4 เพชรเกษม	1 คัน	No. 33
	หน่วยที่ 5 จันทรวีโรจน์	1 คัน	No.21, 28
	หน่วยที่ 6 โชคสมาน	2 คัน	No. 14, 25
3	เครื่องสูบน้ำ	37 เครื่อง	
	เครื่องสูบน้ำ Honda	20 เครื่อง	
	เครื่องสูบน้ำเทลเลอร์ลากจูง เส้นผ่า สก. 12"	5 เครื่อง	
	เครื่องสูบน้ำท่อพญานาค เส้นผ่า สก. 6"	8 เครื่อง	
	เครื่องสูบน้ำ Honda แบบหอยโข่ง สก.	4 เครื่อง	

ภาคผนวก 3 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
4	เรือยางกู้ภัย	10 ลำ	
5	เครื่องยนต์ของเรือกู้ภัย	14 เครื่อง	
6	รถกู้ภัยเอนกประสงค์	1 คัน	
7	รถบันไดเลื่อนอัตโนมัติ สูง 41 เมตร	1 คัน	
8	รถบรรทุกอุปกรณ์กู้ภัย	1 คัน	
9	รถยกกู้ภัย	1 คัน	
10	รถสูบน้ำกำลังสูง DAF	1 คัน	
11	รถบันไดเลื่อนอัตโนมัติ สูง 30 เมตร	1 คัน	
12	รถยนต์กระบะตรวจการ	3 คัน	
13	รถมอเตอร์ไซด์ตรวจการ	7 คัน	
14	รถบรรทุก 6 ล้อ	1 คัน	
15	รถช่วยชีวิตบนที่สูง	4 เครื่อง	
16	เบาะลมช่วยชีวิตและถุงหมอนัก	2 ชุด	
17	เครื่องตัดถ่างใช้เครื่องยนต์เป็นต้นกำลัง	2 เครื่อง	
18	เครื่องอัดอากาศบริสุทธิ์	25 เครื่อง	
19	หน้ากากป้องกันแก๊สพิษ	22 ชุด	
20	โทรศัพท์รับแจ้งข่าว	7 เครื่อง	
21	เสื้อชูชีพ	250 ชุด	
22	ชุดผจญเพลิงกันความร้อน (นอร์แม็ก)	40 ชุด	
23	พัคลมพัดาน, พัคลมโคจร	61 ตัว	
24	เตียงนอนสำหรับเจ้าหน้าที่อยู่เวรยาม	78 ตัว	
25	เครื่องทำน้ำเย็น	6 เครื่อง	
26	เครื่องปรับอากาศ	9 เครื่อง	
27	วิทยุประจำหน่วยดับเพลิง 5 หน่วย	5 เครื่อง	

ภาคผนวก 3 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
28	วิทยุสื่อสารชนิดมือถือ	115 เครื่อง	
29	โต๊ะทำงาน	20 ตัว	
30	คอมพิวเตอร์	3 เครื่อง	
31	เครื่องถ่ายเอกสาร	1 เครื่อง	
32	เครื่องพิมพ์ดีด	1 เครื่อง	